

LABAARI GEA NGE MƐ LUKU U YORUA

Luku, wi u tire te yorua, u sãawa Γερεκι. U yēru mɔ, u sãawa dokotoro, Kol 4:14. Teofiruwa u tire te yorua. Teofiru wi, u n̄ maa sãa Yuu. Yen sōna ye u Yesun bwese tãkan gari mɔ, u girariwa sere Adamun mi, wi u sãa tɔmbu kpuron baaba. Luku u kī u sōsiwa ma Yesu u sãawa tɔmbu kpuron Faaba kowo, n n̄ mɔ Yuuba tɔnagii. U maa sōsi ma Yesu u tɔmbu kpuro kī, bwεεbwεεbu ka damgibu ka sãarobu ka gobigibu ka kurɔbu ka durɔbu ka bibu.

Tire ten gari mero ya wãawa ten wiru 19:10 sɔɔ ye ya nεε, Tɔnun Bii u nawa u ka kasu be ba kōra u bu faaba ko.

Tire ten kpunaa

1. Yohanu Batemu kowo ka Yesun marubu ka Yesun biru, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Yohanu Batemu kowon waasu ka Yesun kɔkiribu, wiru 3n di sere wiru 4:13.
3. Yesun sɔmburu Galileɔ, wiru 4:14n di sere wiru 9:50.
4. Yesu u wãa Yerusalemun swaaɔ, wiru 9:51n di sere wiru 19:28.
5. Yesun sōsi dãakinu batuma sɔɔ, wiru 19:29n di sere wiru 21:37.
6. Yesun sanam dãakim handunia sɔɔ, wiru 22n di sere wiru 24.

Nge mε ba kua

ba ka tire te yorua

¹⁻⁴ Teofiru, bεεε bakagii, n man wēre n nun tireru yorua n nun sō dee dee ye n koorɔ besen

suunu sɔɔ. Be ba ye wa toren di ba kua yen labaarin sɔm kowobu ma ba sun ye sɔɔwa. Dabiru be ba ye nua ba kookari kua bu ka ye yore dee dee. Nɛn tii na gari yi kpuro wɛɛra yin toren di. N maa man wɛɛre n nun ye yorua a n ka yen gem yɛ ye ba nun sɔɔsi.

Gusunɔn gɔrado u Yohanu Batemu kowon marubun gari nɔɔsia

⁵ To, Herodu Yudean tem yɛron waati, yāku kowo goo wāa yāku kowobun wuuru sɔɔ te ba mɔ Abia, win yīsira Sakari. Win kurɔ maa sāawa Aronin bweseru, win yīsira Elisabeti.

⁶ Be yiru kpuro geegiba Gusunɔn wuswaaɔ. Ba sīimɔ Yinni Gusunɔn wooda ka win sɔɔsibu kpuro sɔɔ dee dee.

⁷ Adama ba ñ bii mɔ yèn sɔ Elisabeti sāa wīro, be yiru kpuro ba maa tɔkɔnu kua.

⁸ N wee sanam mɛ n ben wuuru girari, Sakari win yāku kobun sɔmburu mɔ Gusunɔn wuswaaɔ.

⁹ Ma tubu tubu ya nùn mwa nge mɛ yāku kowobun komaru, u ka du Yinni Gusunɔn sāa yerɔ u turare dɔɔ doke.

¹⁰ Tɔn wɔru kpuro ga kanaru mɔ tɔɔwɔ sanam mɛ u turare dɔɔ dokemɔ.

¹¹ Ma Yinnin gɔrado u nùn kure u yɔ mi ba ra turare dɔɔ doken nɔm geuɔ.

¹² Ye Sakari u nùn wa, u wom torura ma berum nùn mwa.

¹³ Ma gɔrado wi, u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko Sakari, domi ba wunen kanaru mwa. Wunen kurɔ Elisabeti u koo nun bii tɔn durɔ marua, kpa a nùn yīsiru kɛ Yohanu.

14 Kaa nuku doo bakabu wa, tən dabira koo maa yēeri win marubun s̄.

15 Domi u koo ko tən boko Yinni Gusunən wuswaa. U n̄ tam n̄rumə. U ko n̄ maa Hunde Dεero yiba win m̄eron nukurun di.

16 U koo de Isireliba dabiru bu wura Gusunə ben Yinnin mi gia.

17 U koo n̄n swaa gbiiya kpa u n̄ s̄a nge Gusunən s̄mə Eli, u n̄ dam m̄ə u ka baababa ka ben bibu dorasia, kpa u maa ka m̄em n̄ə sariba wura geegibun swaa s̄ə, kpa u maa t̄mbun ḡorusu s̄əru koosia mam mam Yinnin s̄.

18 Sakari u ḡrado wi bikia u n̄ε, am̄na ko na n̄ ka yē ma gari yi gema. Domi n̄ε dur̄ə t̄k̄əra, n̄n kur̄ən tii maa t̄k̄əru kua.

19 Ma ḡrado wi, u n̄n wisa u n̄ε, n̄na Gabiriε, n̄ε wi na ra n̄ ȳ Gusunən wuswaa. Ba man ḡrimawa n̄ ka nun gari ko kpa n̄ ka nun labaari gea ye n̄əsia.

20 Adama a n̄ n̄n gari naan̄ε doke yi yi koo koorā yin saa s̄ə. Yen s̄na, a n̄ maa kp̄ε a gari gere sere d̄ma te yabu ye, ya koorā.

21 T̄mba Sakari mara, ma biti ya bu mwa ye u ka t̄ε m̄ε s̄a yer̄ə.

22 Ye u yara, u n̄ kp̄ia u ka bu gari kue, ma ba gia ma u k̄s̄iru wawa s̄a yeru mi. U ka bu n̄ma gari s̄ōm̄ə, u n̄ n̄ə wukie.

23 Ye win ȳaku kowo s̄ambura kpa, u s̄ia win ȳenūə.

24 Yen biru win kur̄ə Elisabeti u gura sua, ma u tii berua suru n̄əbu. U n̄ε,

25 n̄ wee ye Yinni Gusunə u man kua. U ka man n̄nu geu m̄era u man sekuru yara t̄mbun wuswaa.

Wəllun gərado

u Yesun marubun gari nəəsia

²⁶⁻²⁷ Elisabetin guran suru nəəba tiase, Gusunə u win gərado Gabiriε gəra Nasaretia, Galilen tem səə wəndia goon mi, wi u kun durə yē. Wəndia win durə kēero Yosefu u sāawa Dafidi sina bokon bweseru. Wəndia win tiin yīsira Maari.

²⁸ Gərado wi, u da win mi ma u nūn səəwa u nεε, na nun təbura, Gusunə u nun durom kua, u ma wāa ka wunε.

²⁹ Maarin laakari ya burisina ka gari yi, ma u tii bikia u nεε, təbiri teren bwesera mini.

³⁰ Gərado u nūn səəwa u nεε, a ku bεrum ko Maari domi Gusunə u nun durom kua.

³¹ Wee kaa gura sua a bii tən durə ma kpa a nūn yīsiru kē Yesu.

³² U koo ko tən boko. Ba ko n da nūn soku Wərukoon Bii. Yinni Gusunə u koo nūn win sikado Dafidin bandu wē.

³³ U ko n bandu dii Yakəbun yenuə sere ka baadomməə. Win bandu ta n ko n nəru mə.

³⁴ Ma Maari u gərado bikia u nεε, aməna yeni ya koo ka kora domi na n durə yē.

³⁵ Gərado u nūn wisa u nεε, Hunde Dεero u koo nun deema, kpa Wərukoon dam mu nun wukiri. Yen sənə ba koo bii dεero wi kaa ma mi soku Gusunən Bii.

³⁶ Wee wunen mero hisi Elisabeti wi ba raa sokumə wīro, win tii u bii tən durən gura mə win təkəru səə. U wāa win suru nəəba tiase səə tē.

³⁷ Domi gāanu sari ni Gusunə kpanε.

³⁸ Maari nεε, nənə Yinnin yoo. N man kuo nge mε a gerua. Ma gərado wi, u doona.

Maari u Elisabeti beram da

39 Sãõ mee te sãõ, Maari u seewa kpaaka u da Yudean wuu gagu sãõ ge ga wãa guunun bera gia.

40 U dua Sakarin yenuõ ma u Elisabeti tãbura.

41 Ye Elisabeti u Maarin tãbiribu nua, yera bii wi u wãa win nukurõ u diira ma Elisabeti u Hunde Dεero yiba.

42 Ma u gbãra u nεε, domarugiiwa wunε tøn kurõbu sãõ, domarugiiwa maa bii wi kaa ma.

43 Wara ra n nε, nεn Yinnin mero u ka man beram na.

44 Domi wee, ye wunεn tãbiribun nãõ ga nεn swaa wõri, bii wi u wãa nεn nukurõ u diira ka nuku dobu.

45 Doo nãrugiiwa wunε ye a ka naane doke ma ye kpuro ya koo koorã ye Gusunõ u nun sãõwa.

Maarin womu

46 Maari u womu kua u nεε,
nεn gõru ga Yinni saabu mð.

47 Nεn hunde yẽrimõ Gusunõ nεn Faaba kowon sã,

48 yèn sã u ka man nõnu geu mεera, nε wi na sãa win yoo bwεεbwεε.

Wee, saa tẽn di saa baayeren tãmbu ba koo man soku doo nãrugii

49 yèn sã Gusunõ dam kpurogii u man gãa bakanu kua.

Win yĩsira Dεero.

50 U ra be ba nùn nasie durom kue saa baayere.

51 U win dam sãõsi,

ma u be ba tii suabun bwisikunu mã yarinasia.

52 U sinambu bandu yara.

Ma u bwεεbwεεbu wõlle sua.

53 U gãõrobu debia ka gãa geenu.

Ma u gobigibu gira nãm dira.

54 U win sãmõ Isireli somi

yèn sã u win durom yaaya

⁵⁵ mε u Aburhamu ka win bibu kuammε sere ka baadomma

nge mε u besen baababa nɔɔ mwεeru kua.

⁵⁶ Maari u ka Elisabeti sina nge suru ita, yen biru u gɔsira win kpaarɔ.

Yohanu Batεmu kowon marubu

⁵⁷ Elisabetin marubun sanam yiba, ma u bii tɔn durɔ mara.

⁵⁸ Win berusebu ka win dusibu ba nua ma Yinni u nùn durom bakam kua, ma ba ka nùn nuku dobu mɔ sannu.

⁵⁹ Ma n kua sɔɔ nɔɔba itase ba menna bu ka bii wi bango ko, ma ba kī bu nùn yīsiru kē Sakari nge win tundon yīsiru.

⁶⁰ Adama win mero u gerua u nεε, aawo, Yohanuwa ba koo nùn soku.

⁶¹ Ma ba nεε, wunen bweseru sɔɔ, goo sari wi u yīsi te mɔ.

⁶² Yera ba win tundo gari bikia ka yīreru bu ka gia mε u kī bu nùn soku.

⁶³ Ma u bu gāanu bikia nì sɔɔ u koo yore ma u yorua, Yohanuwa win yīsiru. Ma biti ya tɔn be kpuro mwa.

⁶⁴ Yande win nɔɔ ga wukiara, win yara denda, u gari mɔ ma u Gusunɔ siaramɔ.

⁶⁵ Berum be kpuro mwa be ba wāa bera mi, ma ba gari yi kpuro sɔɔna ba ka sikerena Yudean tem wusu sɔɔ si su wāa guunun bera gia.

⁶⁶ Ma be ba gari yi nua kpuro, ba yi berua ben gōrusɔ, ba bikianamɔ ba mɔ, n n men na, amɔna bii wi, u koo ra ko.

Domi ba wa Yinnin nɔmu ga wāa ka wi.

Sakari u Gusunən gari gerua

⁶⁷ Ma bii win tundo Sakari, u Hunde Dεero yiba
ma u gerua u nεε,

⁶⁸ su Gusunə Isireliban Yinni siara
ye u ka win tambu naawa
ma u bu yakia.

⁶⁹ Ma u ka sun Faaba kowo damgii naawa
wi u sāa Dafidi win səm kowon sikadobu.

⁷⁰⁻⁷¹ Wiya u koo sun faaba ko saa bεsən yiberēban
min di,

ka be ba sun tusa kpuron nəman di,
nge mε u raa gerua

saa win səmə dεerobun nəsun di
be ba wāa yellu.

⁷² Meya u ka bεsən baababa durom kua,
ma u maa win nəə mwεε dεeraru yaaya.

⁷³ Nge mε u raa bōrua

Aburhamu bεsən baaban wuswaaə

⁷⁴ u ka sun wəra saa bεsən yiberēban nəman di,

kpa u sun ayeru wē su ka nùn sā berum sariru səə,

⁷⁵ kpa su ko dεerobu ka gemgibu win wuswaaə
bεsən wāarun sanam kpuro səə.

⁷⁶ Wunε maa nən bii,

ba koo nun sokuwa Wərukoon səmə

domi kaa Yinni gbiiya a ka win swεε səmε,

⁷⁷ kpa a maa win tambu s̄ ma ba koo faaba

wa b̄a n bu ben toranu suuru kua

⁷⁸ bεsən Yinnin wənwəndun s̄ te ta kpā.

Wənwən ten saabuwa

yam bururam ko n sun naawa wəllun di

nge buruku s̄ə yana,

⁷⁹ u ka bu yam dεerasia

be ba wāa yam wōkuru səə

ka be gəən berum wukiri nge yam wōkuru.

Kpa u ka besen naasu kpara alafian swaa sɔɔ.

⁸⁰ Ma bii wi, u kpɛamɔ u bwisi mɔ, ma u da u wãa gbaburɔ sere n ka kua tɔɔ te u tii sɔɔsi Isireliban wuswaaɔ.

2

Yesun marubu (I maa mɛrio Mateu 1:18-25)

¹ Sanam mɛ sɔɔ, tem yɛro Ogusitu u wooda yara bu tem baama kpuron tɔmbu gari.

² Gari gari gbiikaa ye, ba ye kuawa Kirinusi Sirin tem yɛron waati.

³ Ma baawure u da win wuuɔ bu ka nùn tireru doke.

⁴ Yosɛfu u maa seewa Galilen wuu gagun di ge ba ra soku Nasarɛti, u da Yudean temɔ sere Dafidin wuuɔ ge ba ra nɛɛ Betelehemu yèn sɔ u sã Dafidin sikadobu,

⁵ kpa bu ka bu tireru doke, wi ka win kurɔ kɛero Maari. Maari wi, u gura mɔ.

⁶ Ye ba wãa mi, win sanam yiba ye u koo ka ma.

⁷ Ma u win bii gbiikoo mara tɔn durɔ, ma u nùn sɛkatia tɛkusi u nùn kpĩ yãanun yakasu wɔllɔ, yèn sɔ ba n̄ ayeru wa sɔbun sɔbia yerɔ.

Gusunɔn gɔrado

u yãa kparobu kure

⁸ N deema yãa kparoba wãa bera mi yakasɔ, ba ben yãanu kɔsu wɔkuru.

⁹ Yera Gusunɔn gɔrado u bu kure ma Gusunɔn yiikon girima ya bu burure ya ka sikerena ma berum bu mwa gem gem.

¹⁰ Ma gɔrado u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku nanda domi na ka bɛɛ Labaari gea naawawa ye ya koo tɔmbu kpuro nuku doo bakabu wɛ.

¹¹ Gisɔ Dafidin wuuɔ ba bɛɛ Faaba kowo marua wi u sãa Kirisi Yinni.

¹² Wee, nge mɛ i ko ka nùn tubu, i ko bii wɛɛru wa ba sɛkatia tɛkusi, u kpĩ yãanun yakasu wɔllɔ.

¹³ Suaru sɔɔ wɔllun tabu kowobu dabi dabiru ba kurama gɔrado win bɔkuɔ ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ,

¹⁴ bu Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛyɔ wɔllɔ.

Bɔri yɛnda n wãa handunia sɔɔ be ba Gusunɔn nukuru dorasiamɔn suunu sɔɔ.

Yãa kparoba dɔɔ Betelehemua

¹⁵ Sanam mɛ wɔllun gɔrado be, ba bu doonari ba wura Gusunɔ wɔllɔ, yãa kparo be, ba geruna ba nɛɛ, ñ n men na, su da Betelehemua su wa ye ya kooru ye Yinni Gusunɔ u sun sɔɔsi.

¹⁶ Ba da ka sendaru ma ba Maari ka Yosefu wa ka bii wɛɛ te, ta kpĩ yãanun yakasu wɔllɔ.

¹⁷ Ye ba nùn wa ba kpa ba saara ye gɔrado wi, u raa bu sɔɔwa bii win wɔllɔ.

¹⁸ Ma be kpuro be ba gari yi nua ba biti soora ka ye yãa kparoba bu sɔɔwa.

¹⁹ Adama Maari u gari yi kpuro doke gɔruɔ u yi lasabu mɔ.

²⁰ Ma yãa kparo be, ba gɔsira ba Gusunɔ bɛɛɛ wɛɛmɔ, ba nùn siaramɔ yabu ye kpuron sɔ ye ba nua ka ye ba wa, nge mɛ gɔrado wi, u raa bu sɔɔwa.

Ba Yesu yĩsiru kã

²¹ Ye sɔɔ nɔɔba ita ya yiba ba bii wi bango kua, ma ba nùn yĩsiru kã Yesu, yĩsi te Gusunɔn gɔrado u nùn kã ba sere win gura sua.

Ba Yesu Gusunɔ tusia sãa yerɔ

²²⁻²³ Ameniwa ba yorua Yinnin wooda sɔɔ ba nɛɛ, “Bii tɔn durɔ gbiikoo baawure wi ba mara, ba koo nùn wunawa nɛnɛm Yinni Gusunɔn sɔ.” Yen sɔna ye sanam yiba bu ka tii sãrasia nge mɛ Mɔwisin wooda ya gerua, Maari ka Yosefu ba ka bii wi da Yerusalemuɔ bu nùn Yinni tusia,

²⁴ kpa bu ka yãkuru ko nge mɛ ba gerua Yinnin wooda sɔɔ ba nɛɛ, “Kparukonu yiru, ñ kun mɛ totoberɛ binu yiru.”

²⁵ Durɔ goo wãa Yerusalemuɔ, win yĩsira Simeɔ. Durɔ wi, u sãawa geegii wi u Gusunɔn bɛɛɛ yɛ. U wi u koo Isireliban nukuru yemiasia swaa daki ma Hunde Dɛɛro nùn wãasi.

²⁶ Hunde Dɛɛro wi, u maa nùn sɔɔsi ma u koo Kirisi, wi Yinni u gɔsa wa u sere gbi.

²⁷ U da sãa yerɔ ka Hunde Dɛɛron kparabu. Ye Yesun dusiba ka nùn dua bu nùn kua nge mɛ wooda ya gerua,

²⁸ Simeɔ u nùn mwa win nɔmaɔ ma u Gusunɔ saabu kua u nɛɛ,

²⁹ Yinni, tɛ kaa de nɛ wunen sɔm kowo, n handunia deri ka alafia nge mɛ a man sɔɔwa.

³⁰ Domi nɛn nɔni yi wunen faaba wa

³¹ ye a sɔɔru kua bwesenu kpuron wuswaaɔ.

³² Yeya yam bururam mɛ mu koo tɔn tukobu wunen swaa sɔɔsi.

Mu koo maa wunen tɔmbu Isireliba bɛɛɛ doke.

Simeɔ u Gusunɔn gari gerua

³³ Ye ba gerua bii win sɔ ya win baa ka win mero biti kua.

³⁴ Simeɔ u bu domaru kua ma u Maari, bii win mero sɔɔwa u nɛɛ, ba bii wini gɔsa ba yi u ka tɔn

dabiru w̄arumasia Isireliba s̄əə, kpa u t̄ən dabinu seesia. U koo maa ko ȳireru Gusun̄ən min di te t̄amba kun wuram̄ə

³⁵ kpa dabirun ḡōrun b̄wisikunu nu s̄əəsira. Wun̄ən tii, nuku sankiranu nu koo nun s̄əku ḡōrūə nge takobi.

Ana, Gusun̄ən s̄əm̄ə t̄ən kur̄ə

³⁶ Gusun̄ən s̄əm̄ə t̄ən kur̄ə goo maa w̄āa, win ȳisira Ana, Fanūelin bii Asēen bweseru s̄əə. U t̄ək̄aru kua gem gem. U raa sina ka win dur̄ə w̄ōə n̄əəba yiru saa win w̄əndiarun di.

³⁷ Ma u ḡəminiru sina w̄ōə w̄en̄ε ka n̄n̄ε. U ku ra kpe s̄āa yer̄ə, u ra n Gusun̄ə s̄āam̄ə bururu ka yoka ka n̄əə b̄əkuru ka kanaru.

³⁸ U besirama saa ye s̄əə, u Gusun̄ə saabu m̄ə, ma u bii win gari t̄ambu kpuro s̄əəm̄ə be ba mara Gusun̄ə u Yerusalemu yakia.

Ben wuramaru Nasaret̄i

³⁹ Sanam m̄ε ba baayere kua ba kpa nge m̄ε Yinni Gusun̄ən wooda, ba ḡəsira Nasaret̄i ben wuūə Galilen tem̄ə.

⁴⁰ Ma bii wi, u kp̄ēam̄ə ma u dam sosim̄ə ma bwisi gee yiba wi s̄əə. Gusun̄ən durom maa w̄āa ka wi.

Yesu da s̄āa yer̄ə win birun saa

⁴¹ W̄ōə baagere Yesun dusibu ba ra Ḡəə sararibun t̄ōə bakaru dewa Yerusalemūə.

⁴² Sanam m̄ε Yesu u w̄ōə w̄əkura yiru m̄ə ba t̄ōə baka te da nge m̄ε ben komaru.

⁴³ Ye t̄ōə baka ten sanam kpa sanam m̄ε ba wīə, bii wi, Yesu u sina Yerusalemūə, win dusiba kun ȳē.

⁴⁴ Ba tamaa s̄āa u w̄āawa ben wuuru s̄əə. Ye ba s̄īa t̄ōə giriru ba n̄n̄ kasu ben dusibu ka ben b̄ər̄əba s̄əə.

⁴⁵ Adama ba ñ nùn wa ma ba gəsira Yerusalemuɔ ba nùn kasu.

⁴⁶ Yen sɔɔ itase ba nùn wa sãa yerɔ u sɔ wooda yẽrobun suunu sɔɔ u bu swaa daki u maa bu gari bikiamɔ.

⁴⁷ Be ba nùn swaa daki kpuro ba biti kua win bwisi ka win gari wisibun sɔ.

⁴⁸ Sanam mɛ win dusiba nùn wa biti ya bu mwa ma win mero u nùn bikia u nɛɛ, nɛn bii amɔna a ka sun kua mɛ. Nɛ ka wunen baa wee, sa nun kasu ka nuku sankiranu.

⁴⁹ Ma u bu bikia u nɛɛ, mba n kua i ka man kasu. I ñ yẽ ma na ñ kon ko na kun nɛn baaban wunanɔsu kue?

⁵⁰ Adama gari yi u bu sɔɔwa mi, yi ñ bu yeeri.

⁵¹ U ka bu sãa Nasarɛtiɔ ma u bu mɛm nɔɔwa. Win mero u gari yi kpuro berua win gɔruɔ.

⁵² Ma Yesu u kpɛamɔ bwisi sɔɔ ka wasi sɔɔ, ma Gusunɔ u ka nùn nɔnu geu mɛera, ma u sãa tɔn geo tɔmbu sɔɔ.

3

Yohanu Batɛmu kowon waasu

(I maa mɛerio Mateu 3:1-12, Maaku 1:1-8, Yohanu 1:19-28)

¹ Ye tem yẽro Tiberi kua wɔɔ wəkura nɔɔbu win bandu sɔɔ, sanam mɛ, Pɔnsu Pilatiwa sãa Yudean tem yẽro, ma Herodu u sãa Galilen wirugii, ma Filipu win wɔnɔ u sãa Iture ka Takonitin wirugii, ma Lisania u sãa Abilenin wirugii.

² Ya maa sãawa Ani ka Kaifa yãku kowo tɔnwerobun waati. Sanam mɛya Gusunɔ u ka Yohanu Sakarin bii gari kua gɔburɔ.

³ Ma u da Yuudenin baru kpaanɔ kpuro u kparamɔ u mɔ̀, bu gɔru gɔsio bu batemu ko, kpa Gusunɔ u bu ben toranu suuru kua.

⁴ Nge mɛya ye Gusunɔn sɔmɔ Esai u yorua win tirerɔ ya koorɔ ye u nɛɛ,

“goo u gbāramɔ gbaburɔ u mɔ̀, i Yinnin swaa sɔnwɔ. Kpa i n ye nɔɔ nerasiamɔ yu dɛnda.

⁵ I yen wɔwi kpuro kɔruo,

i maa yen guunu kpuron gunum kawo

kpa i yen gungunu nɔɔ nerasia nu ko tem tɛɛra,

kpa i yen mi n kɔkure kpuro dɛmia,

kpa i yen wɔrusu kpuro kɔre.

⁶ Tɔmbu kpurowa ba koo Gusunɔn faaba wa.”

⁷ Tɔn wɔrusu su daamɔ win mi u ka bu batemu ko. Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ waa gɔsɔnun bweseru, wara bɛɛ kirɔ kua i ka mɔru ye ya sisi suuri.

⁸ N n mɛn na, i koowo ye ya koo bɛɛn gɔru gɔsiabu sɔɔsi, kpa i ku gere bɛɛn tiɪ sɔɔ ma Aburahamuwa bɛɛn baaba. Domi na bɛɛ sɔɔmɔ Gusunɔ u koo kpɪ u Aburhamu bibu seeya saa kpee nini sɔɔn di.

⁹ Ba gbāa sue kɔ bu ka dānu bɔɔri nin nuurun di. Yen sɔ, dāru baatere te ta n̄ bii geenu marumɔ, ba koo tu burawa bu dɔɔ kpɛɛ.

¹⁰ Ma tɔn wɔrusu n̄n bikiamɔ, n̄ n mɛn na, amɔna be, ba koo ko.

¹¹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wi u yabenu yiru mɔ u teeru goo wɛɛyɔ wi u kun mɔ, mɛya maa wi u dīanu mɔ, u ka gabu bɔnu koowo.

¹² Gbere mwaɔba maa da u ka bu batemu ko, ma ba n̄n bikia ba nɛɛ, yinni, mba sa ko ko.

¹³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku ra mwɛ n kere ye ba bɛɛ yiire.

14 Tabu kowobu gaba maa nùn bikia ba nεε, bεεε maa ni, mba sa ko ko.

Ma u bu sɔɔwa u nεε, i ku ra goo gobi mwaari ka dam, i ku maa goo gari mani, kpa i ku ra bεεn kɔsiaru gεm.

15 Tɔn be, ba swaa daki ma be kpuro ba bikianamɔ ba mɔ, Yohanu sɔɔwa Kirisi wi?

16 Ye Yohanu u nua mε, u be kpuro sɔɔwa u nεε, nε na bεε batemu mɔ ka nim, adama wi u man dam kere u sisi. Na n̄ tura n win baranun w̄εε kusia. Wiya u koo bεε batemu ko ka Hunde Dεero ka d̄ɔ.

17 U saratia neni win nɔmaɔ, u ka win alikama sara, kpa u ye doke biraru sɔɔ. Adama sako si su tie u koo su doke d̄ɔ sɔɔ wi u ku ra gbi.

18 Ka maa gari dabinu gana Yohanu u tɔmbu labaari gean waasu kuammε.

19 Adama u Herodu wirugii wi gerusi Herodia, win wɔnɔ Filipun kurɔn s̄, ka daa k̄sa kpuro ye u raa kua.

20 Ma Herodu u kparam daa k̄sa ye sɔɔ daa k̄sa sosi, u dera ba Yohanu pirisɔm doke.

Yesun batemu

(I maa mεerio Mateu 3:13-17, Maaku 1:9-11)

21 Ye ba tɔmbu kpuro batemu kua, ba maa Yesu batemu kua. Saa yè sɔɔ u kanaru mɔ ma w̄lla wukiara,

22 ma Hunde Dεero u sarama win w̄llɔ ka wasi gεε nge kparuko. Ma n̄ɔ gaga n̄ɔra saa w̄llun di ga nεε, wuna nen bii k̄nasi, w̄i sɔɔ nen ḡru dobu kpuro w̄a.

Yesun sikadoba

(I maa mεerio Mateu 1:1-17)

²³ Yesu u wɔɔ tɛnan saka tura u sere win sɔmburu torua. Ba tamaa u sãawa Yosefun bii. Yosefun baababa ba maa sãa Heli

²⁴ ka Matati ka Lefi ka Mɛliki ka Yanai ka Yosefu,

²⁵ ka Matatia ka Aməsi, ka Nahumu ka Esili ka Naga,

²⁶ ka Maatu ka Matatia ka Semeni ka Yoseki ka Yoda,

²⁷ ka Yoanani ka Lesa ka Sorobabeli ka Salatieli ka Neri,

²⁸ ka Mɛliki ka Adi ka Kosamu ka Elimadamu ka Eri,

²⁹ ka Yosue ka Eliseri ka Yorimu ka Matati ka Lefi,

³⁰ ka Simɛɔ ka Yuda ka Yosefu ka Yonamu ka Eliakimu,

³¹ ka Mɛlea ka Mena ka Matata ka Natani ka Dafidi,

³² ka Isai ka Yobedi ka Boasi ka Sala ka Nasoni

³³ ka Aminadabu ka Adimi ka Arani ka Esiromu ka Faresi ka Yuda,

³⁴ ka Yakɔbu ka Isaki ka Aburhamu ka Tera ka Nakoru,

³⁵ ka Seruku ka Raga ka Falɛki ka Ebɛɛ ka Sala,

³⁶ ka Kainamu ka Aafasadi ka Semu ka Nɔwe ka Lameki,

³⁷ ka Matusala ka Enɔku ka Yarɛdi ka Maleleli ka Kainani,

³⁸ ka Enəsi ka Seti ka Adamu ka Gusunɔ.

4

Setam u Yesu kɔkura

(I maa mɛrio Mateu 4:1-11, Maaku 1:12-13)

¹ Yesu u Hunde Dɛero yiba ma u wurama Yuudenin di. Ma Hunde wi, u nùn sure gbaburu sɔɔ.

² Miya Setam maa nùn kəkura sɔɔ weeru. U n̄ maa gāanu ganu di sanam mε sɔɔ. Ye saa yen baa ya kpa, gɔɔra nùn mwa.

³ Ma Setam nùn sɔɔwa u nεε, à n Gusunɔn Biin na, a kpee teni sɔɔwɔ tu gɔsira pɛε.

⁴ Ma Yesu nùn sɔɔwa u nεε, ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ ba nεε, “Tɔnu kun ko n wāa dīanu tɔnan sɔ.”

⁵ Ma Setam u ka nùn da guuru wəllɔ u nùn handunian tem kpuro sɔɔsi nɔni kpaki teeru mi sinamba bandu dii.

⁶ Ma u nùn sɔɔwa u nεε, nin dam ka nin yiiko kpurowa kon nun wɛ domi ba man wɛ. Wi na kī, wiya kon maa wɛ.

⁷ N n mɛn na, à n yiira a man sāwa ye kpurowa ya koo ko wunεgia.

⁸ Ma Yesu u nùn sɔɔwa u nεε, Gusunɔn gari nεε, “Gusunɔ wunɛn Yinniwa kaa n sāmɔ, kpa a n wi turon wāaru wāa.”

⁹ Ma u ka nùn da Yerusalemɔ, u nùn sɔɔndi sāa yerun wii kpiirɔ, ma u nùn sɔɔwa u nεε, à n Gusunɔn Biin na, a suro saa minin di,

¹⁰ domi Gusunɔn gari nεε, “U koo win gɔradoba nɔɔ kɛwa wunɛn sɔ bu ka nun kɔsu.”

¹¹ “Ba koo nun nεnε ben nɔma sɔɔ, kpa wunɛn naasu ku raa kperu sokura.”

¹² Yesu u nùn sɔɔwa u nεε, Gusunɔn gari maa nεε, “A ku ra Gusunɔ wunɛn Yinnin dam mɛeri a ka wa mε mu nε.”

¹³ Ye Setam u nùn kəkiri bi kpuro kua u kpa, u nùn deri u doona sere saa gaa gina.

*Yesu win sɔmburu torua Galileɔ
(I maa mɛerio Mateu 4:12-17, Maaku 1:14-15)*

14 Yesu u wura Galileə ka Gusunən Hunden dam, ma win labaari ya nəəra n ka sikerena bera ye səə kpuro.

15 U Gusunən garin keu sḏəsimə ben mənno yenu səə, ma tambu kpuro ba nūn bεεε wēemə.

Ba Yesu yina Nasaretio

(I maa mεerio Mateu 13:53-58, Maaku 6:1-6)

16 Yesu u da Nasaretio mi u biru di. Nge mε win dḏəne u mənno yeru dua tḏə wērarugiru səə, ma u seewa u ka tireru gari.

17 Ba nūn Gusunən sḏmə Esain tireru wē. Ye u tu wukia u wa mi ba yorua ba nεε,

18 “Yinni Gusunən Hunde ka man wāa. U man gḏsa n ka dam sarirugibu Labaari gea nḏəsia. U man gḏrima n ka yobu sḏ ma ba koo yakiara, n ka wḓkoku sḏ ma ba koo yam wa, n ka maa takasigibu yḏsu bu doona,

19 kpa n maa ka kpara ma saa ya wee yḏ səə Yinni u koo tambu durom kua.”

20 U tire te wukiri u mənno yerun sḏmə wesia ma u sina. Be ba mənne mənno yee te səə, ba nūn nḏni girari be kpuro.

21 Ma u win gari torua u bu sḏwa u nεε, gisəra Gusunən gari yini yi koora yi i nua mi.

22 Be kpuro ba nūn seeda gea diiya, ma biti ya bu mwa gari dure yin sḏ yi yi yarimə win nḏn di. Ma ba mḏ, n n Yosefun bii wi mi?

23 U bu sḏwa u nεε, ka gem, i ko kpī i man mən te kua i nεε, “Timgii, a wunen tii bεkio,” kpa i gere n koowo nən tem səə mini ye i nua na kua kpuro Kapenamuo.

24 U maa nεε, ka gem, na bεε sḏmə, Gusunən sḏmə goo sari wi u bεεε mə win tiin temə.

25 Na maa beε gem sōomō, kurō gōmini dabira ta raa wāa Isirelin temō Elin waati, ye gura kun na wōō ita ka suru nōōba tia, ma gōō bakaru ta kua tem kpuro.

26 Ka mε, ba ñ Eli gōre ben goon mi ma n kun mō gōmini turo wi u wāa Sarepataō Sidonin temō.

27 Dabiru be ba bara disigiru mō ba raa maa wāa Isirelin temō Gusunōn sōmō Eliseen waati. Ka mε, ba ñ ben goo bekie, ma n kun mō Namani Sirigii.

28 Ye ba gari yi nua mennō yee te sōō, ba mōru besira be kpuro.

29 N deema ben wuu ga wāawa guuru wōllō. Yera ba seewa ba nùn bōrikiā ba ka da wuun biruō bu ka nùn sure wōwa sōō.

30 Adama u bu bukiana ma u doona.

*Durō wi werεku gagu ga wāasi
(I maa mεerio Maaku 1:21-28)*

31 Yesu u sara u da Kapenamuō, Galilen wuu gagō, ma u tōmbu Gusunōn garin keu sōōsimō tōō wērarugiru sōō.

32 Ma win sōōsira bu biti kua domi u gari gerumōwa ka yiiko.

33 N deema durō goo wāa mennō yeru sōō wì sōō werεku ga wāa ma u wura kua wōllō u nεε,

34 man diya bese ka wunε, Yesu Nasaretigii. A na a sun kam koosiawa? Na yē wi a sāa, wunε Gusunōn tōn Dεerowa.

35 Ma Yesu u gu gerusi u nεε, a mario, kpa a doona win min di.

Ye werεku ge, ga durō wi tem kparana ben suunu sōō, ma ga doona, ga ñ maa nùn mεera kue.

³⁶ Ma biti ya bu mwa kpuro ba bikianamə ba m̀, gari yiren bwesera yini. Domi u werekunu wooda wɛemə ka yiiko ka dam, ma nu doonamə.

³⁷ Ma win labaari ya nɔra n ka sikerena bera ye sɔɔ kpuro.

Yesu u tən dabinu bekia

(I maa mɛerio Mateu 8:14-17, Maaku 1:29-34)

³⁸ Ye Yesu u yara mɛnnə yee ten min di u dua Siməən yenuə. N deema Siməən kurən mero u wasi sundu barə ta bɔɔbu, ma ba ǹn suuru kana win sɔ.

³⁹ U kurə wi tuke u wasi sun te gerusi ma ta ǹn deri. U seewa yande u bu nɔrimə.

⁴⁰ Ye sɔɔ duə, bèn tamba bara bwese bweseka mə kpuro ba ka bu na win mi, ma u ben baawure noma sɔndi u bu bekia.

⁴¹ Werekunu maa doona tən dabirun min di, nu wuri m̀ nu m̀, wuna Gusunən Bii. Adama u nu gerusi, u ǹ maa dere nu gari gere yèn sɔ nu yɛ ma Kirisiwa u sãa.

Yesun waasu Yudea

(I maa mɛerio Maaku 1:35-39)

⁴² Ye yam sãra Yesu u seewa u wuu yara u da gbaburə. Adama tən wəru ga ǹn kasu. Ye ba tura win mi, ba ǹn suuru kana u ku bu deri.

⁴³ Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, u ǹ koo ko u kun maa Gusunən bandun Labaari gea waasu kue wusu gasu sɔɔ, domi yen sɔna ba ǹn gərima.

⁴⁴ Ma u waasu m̀ Galilen mɛnnə yenu sɔɔ.

5

Yesun bwãa gbiikobun sokubu

(I maa mɛerio Mateu 4:18-22, Maaku 1:16-20)

¹ Ye Yesu u yāra daa burerun bəkuə te ba ra soku Genesareti, tən wəru ga nùn mənne gu ka Gusunən gari nə.

² Ma u goosu yiru wa daa bure ten goorə sìn min di swēe gowobu ba sara ba ben yāakoronu teə da.

³ Ma u dua goo sin teu səe ge ga sāa Siməəguu, ma u nùn kana u ka gu gooru tondasia fiiko. Yen biru u sina u tən wərusu Gusunən gari səəsimə gen min di.

⁴ Ye u win gari gerubu mari, u Siməə səəwa u nēe, a wunen goo bərieyo bwerə kpa i been yāakoronu kpēe i ka swēe mwa.

⁵ Siməə u nùn səəwa u nēe, yinni wəku girira sa səmburu kua, sa n̄ maa gāanu wa sa mwēe, adama wunen garin s̄ kon yāakoro te kpēe.

⁶ Ye ba kua mē, ba swēe dabi dabiru gura sere ben yāakorora gēerə.

⁷ Ma ba ka yīreru ben berusebu soka be ba wāa goo yiruse səə bu na bu bu somi. Ba na ma ba goosu yiru ye swēe yibia sere su kī su num.

⁸ Ye Siməə Piēe u yeni wa u kpuna Yesun wuswaaə u nēe, Yinni, a tii gawo nēn bəkun di, domi nē torowa.

⁹ Domi wi ka win berusebu kpuro ba biti kua swēe dabi ten s̄ te ba gura.

¹⁰ Meya maa biti ya Siməən berusebu Yakəbu ka Yohanu, Sebeden bibu mwa. Yesu u Siməə səəwa u nēe, a ku berum ko, saa tēn di tamba kaa n kasu bu man swīi.

¹¹ Sanam mē ba ka ben goosu da goorə, ma ba si kpuro deri ba nùn swīi.

Yesu u wi u bara disigiru barə

*bekia**(I maa mærio Mateu 8:1-4, Maaku 1:40-45)*

¹² Sanam mε Yesu u wãa wuu gagu sɔɔ durɔ goo wi u bara disigiru barɔ u nùn wa, ma u yiira win wuswaaɔ u nùn suuru kana u nεε, Yinni à n wura, na yē ma kaa kpī a man bekia kpa n dεera.

¹³ Ma Yesu u win nɔmu demia u nùn baba u nεε, na wura, a bekuro kpa a dεera.

Mii mii bara disigii te, ta nùn doonari.

¹⁴ Yesu u nùn yiire u nεε, u ku raa goo gãanu ganu sɔ, adama u doo u win tii yãku kowo tusia, kpa u yãkuru ko win dεerasiabun sɔ nge mε Mɔwisin wooda ya gerua, kpa tu ka ko seeda tɔmbun wuswaaɔ.

¹⁵ Ka mε, win labaari ya yabi, ma tɔn dabira mennamɔ bu ka win gari nɔ, kpa bu ka bekura ben baranu sɔn di.

¹⁶ Adama Yesu u ra dewa gbaburɔ wi turo u n kanaru mɔ.

*Yesu u durɔ goo bekia**wìn wasin bee tia gu**(I maa mærio Mateu 9:1-8, Maaku 2:1-12)*

¹⁷ Sɔɔ teeru Yesu u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ ma Falisiba ka wooda yērobu ba sɔ mi, be ba na saa Galile ka Yudean wuu baageren di, ka maa Yerusalemun di, ma Yinnin dam mu dera u barɔbu bekiamɔ.

¹⁸ Saa ye yande, tɔmbu gaba durɔ goo sɔɔwa ka kpinu wìn wasin bee tia ya gu. Ba kasu mε ba koo ka du kpa bu nùn yi Yesun wuswaaɔ.

¹⁹ Ye ba kun wa mi ba koo ka nùn duusia tɔn wɔrun sɔ, yera ba yɔɔwa diru mi u wãan wɔllɔ, ma

ba tu yaba ba nùn sarasia ka win kpinu tən wəru gen suunu sɔɔ Yesun wuswaaɔ.

²⁰ Ye u ben naanɛ dokebu wa, yera u durɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, a wunɛn durum suuru wa.

²¹ Wooda yērobu ka Falisiba ba bwisikum wəri ba tii bikiamɔ, wara wini wi u Gusunɔ wəmmɔ. Wara koo kpī u tɔnu win durum suuru kua ma n kun mɔ Gusunɔ turo.

²² Adama Yesu u ben bwisikunu gia ma u bu bikia u nɛɛ, mban sɔna i bwisikumɔ mɛ bɛɛn gɔruɔ.

²³ Yen yerà ya sɛsɔ bo, bu nɛɛ, ba tɔnu nùn win durum suuru kua, n̄ kun mɛ bu nɛɛ, u seewo u sī.

²⁴ N n mɛn na, kon bɛɛ sɔɔsi ma Tɔnun Bii, u yiiko mɔ handunia mi, u ka durum suuru ko.

Ma u barɔ wi sɔɔwa u nɛɛ, na nun sɔɔmɔ, a seewo a wunɛn kpinu sua kpa a we yɛnuɔ.

²⁵ Ma u seewa mii mii ben wuswaaɔ u sua ye u raa kpunari, ma u Gusunɔ siaramɔ u ka dɔɔ yɛnuɔ.

²⁶ Yera biti ya be kpuro mwa ma ba Gusunɔ siaramɔ. Bɛrum maa bu mwa ma ba m̄, sa gāa maamaakiginu wa gisɔ.

Yesu u Lefi soka

(I maa mɛrio Mateu 9:9-13, Maaku 2:13-17)

²⁷ Yeniban biru Yesu u yara ma u gbere mwaɔ goo wa wi ba ra soku Lefi u sɔ gbere yerɔ, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a man swīiyɔ.

²⁸ Lefi u seewa u ye kpuro deri ma u nùn swīi.

²⁹ Yen biru u Yesu tɔɔ baka dim kua win yɛnuɔ. Gbere mwaɔ dabinu ka maa gabu ba ka bu dimɔ.

³⁰ Falisiba ka ben wooda yērobu gabu ba win bwāabu wəkisi ba bikia ba nɛɛ, mban sɔna i dimɔ i n̄rumɔ ka gbere mwaɔbu ka kōsan kowobu.

³¹ Yesu u bu wisa u neε, be ba bwāa do ba ñ timgiin bukata mō ma n kun mō be ba barō.

³² Na ñ ne n ka geegibu soku. Na nawa n ka kōsan kowobu soku bu ka ben gōru gōsia.

Nɔɔ bɔkurun gari

(I maa mεerio Mateu 9:14-17, Maaku 2:18-22)

³³ Ba nùn sōwa ba neε, Yohanun bwāabu ka Falisibagibu ba ra nɔɔ bōke kiri kiri, ba ra maa kanaru ko, adama wunεgiba dimō ba nōrumō.

³⁴ Ma u neε, i ko i kpī i kurō kpaon durōn bārōba nɔɔ bōkusia sanam mε u wāa ka be?

³⁵ Adama sanam wee mε ba koo kurō kpaon durō wōra ben nōman di. Sanam mε sōra ba koo nɔɔ bōke.

³⁶ U maa bu mōndu kua u neε, ba ku ra yabe kpaaru gīε bu ka yabe tākuru kōre. Bā n kua mε, ba koo kpaaru gīa, kpaarun yasa maa ya ko n sāa nenem yabe tākuru sō.

³⁷ Goo ku ra maa tam kpaam doke gōnan bō tākōnu sō. U n kua mε, tam kpaam mε, mu koo bōōnu kurasia kpa mu yari, kpa bōōnu nu sankira.

³⁸ Adama ba ñ koo ko ba kun tam kpaam doke bō kpaanu sō.

³⁹ Goo sari wi u ko n tam kpaam kī, sanam mε u tam gurum nōra, domi u koo gere u neε, gurum ka nùn nērena.

6

Tōɔ wērarugirun gari

(I maa mεerio Mateu 12:1-8, Maaku 2:23-28)

¹ Tōɔ wērarugiru garu sō Yesu u alikama gbaaru garu sarō, ma win bwāaba alikama wōkamō, ba sunkumō ka nōma, ba temmō.

² Falisi gabu ba bu bikia ba nεε, mban sōna i m̀ ye wooda ya nεε bu ku ko tō wērarugiru sō.

³ Yesu u bu bikia u nεε, i n̄ gara tirerō ye Dafidi u kua sanam mε gōra wi ka win bwāabu m̀?

⁴ U Gusunən diru dua ma u p̄ε sua ye ba Gusunō yiiye, u ye di ma u win bwāabu wē. Adama besen wooda ya yina goo u ye di ma n kun mō yāku kowobu.

⁵ Ma u nεε, i de i n yē ma Tōnun Biiwa u tō wērarugiru kua.

Durō wìn n̄m geu ga gu

(I maa m̄erio Mateu 12:9-14, Maaku 3:1-6)

⁶ Ye n kpam kua tō wērarugiru garu, u dua m̄ennō yerō u Gusunən garin keu sōsimō. N deema durō goo wāa mi wìn n̄m geu ga gu.

⁷ Wooda yērobu ka Falisiba ba swaa kasu bu ka Yesu durum mani. Yen sōna ba n̄n m̄era bu ka wa ù n koo goo bekia tō wērarugiru sō.

⁸ Adama u ben bwisikunu yē, ma u durō wi sōwa wìn n̄mu ga gu mi u nεε, a seewo a yōra bu nun wa. Ma u seewa u yōra.

⁹ Ma Yesu u nεε, na bεε bikiamō, gea ka kōsa, yen yerà n weene bu ko tō wērarugiru sō. Bu tōnu faaba ko? Nge bu n̄n go.

¹⁰ Yera u be kpuro m̄era u ka sikerena, ma u durō wi sōwa u nεε, a wunen n̄mu demio.

Ye u gu demia, ma ga bekura.

¹¹ Ma ba m̄aru besira ma ba wesianamō ye ba koo Yesu kua.

Yesu u bwāabu w̄kura yiru

gōsa

(I maa m̄erio Mateu 10:1-4, Maaku 3:13-19)

12 Sǎo mεε te sǎo, Yesu u da guuru wǎllǎ u ka kanaru ko. Ma u Gusunǎ kana wǎku giriru.

13 Ye yam sǎra u win bwǎabu menna, ma u tǎnu wǎkura yiru gǎsa be sǎo, u bu yǎsiru kǎ gǎrobu.

14 Tǎn ben yǎsa wee, Simǎo wi u yǎsiru kǎ Piεε, ka Andere win wǎnǎ, ka Yakǎbu ka Yohanu ka Filipu ka Baatelemi

15 ka Mateu ka Tomaa ka Yakǎbu Alufen bii, ka Simǎo wi u win tem gari kǎ,

16 ka Yudasi Yakǎbun bii, ka Yudasi Isikariǎtu wi u tǎmbu Yesu nǎmu sǎndia.

*Bekiabu ka keu sǎsibu
(I maa mεerio Mateu 4:23-25)*

17 Ma u sara ka be, u yǎra tem tεera gaa sǎo mi win bwǎa dabiru ka tǎn wǎru guna wǎa, be ba na saa Yudean di kpuro ka Yerusalemun di, ka Tiri ka Sidonin di, wuu si su wǎa nim wǎkun bera gia.

18 Ba na win mi bu ka win gari nǎ kpa u ka bu bekia ben baranu sǎn di. Be ba wεrekunu mǎ nu bu toorimǎ, ba maa bekura.

19 Tǎn be kpuro ba kǎ bu nǎn baba domi win dam mu sǎmburu mǎ, mu bu bekiama kpuro.

*Doo nǎaru ka nǎni swǎaru
(I maa mεerio Mateu 5:1-12)*

20 Yera Yesu u win nǎni sua u win bwǎabu mεera u nεε,

Doo nǎrugiba beε sǎarobu domi beεya i ko n wǎa mi Gusunǎ u bandu swǎi.

21 Doo nǎrugiba beε be gǎra mǎ tε, domi i ko ra debu.

Doo nǎrugiba beε be i sumǎ tε, domi i ko ra yεε.

22 Doo nǎarugiba bεε, tǎmbu bà n bεε tusa, ma ba bεε gira ben min di, ma ba bεε wǎmmǎ, ma ba bεεn yĩsiru gǎsia gǎa kǎsunu Tǎnun Biin sǎ.

23 Nge mεya ben baababa ba Gusunǎn sǎmǎbu kua. Adama bεε, i gǎru doru dǎma te, i yǎkuo ka nuku dobu, domi ka gem ba bεε are yiye yi kpǎ Gusunǎ wǎllǎ.

24 Nǎni swǎarugiba bεε maa gobigibu, domi i bεεn nuku yemiabu wa kǎ.

25 Nǎni swǎarugiba bεε be i deba tǎ, domi gǎru ta koo bεε ko.

Nǎni swǎarugiba bεε be i yǎmǎ tǎ, domi i ko ra nukuru sankira kpa i swĩ.

26 Nǎni swǎarugiba bεε, tǎmbu kpuro bà n bεεn gea gerumǎ. Domi mεya ben baababa ba sǎmǎ weesugibu kua.

Kĩru yiberεban sǎ

(I maa mεrio Mateu 5:38-48, 7:12a)

27 Adama nε na bεε sǎmǎ, bεε be i man swaa daki, i bεεn yiberεba kĩru sǎsio, i bu gea kuo be ba bεε tusa.

28 I bu domaru kuo be ba bεε bǎrusimǎ, i bu kanaru kuo be ba bεε kǎsa kuammε.

29 Goo ù n nun baa teeru so, a maa nùn tensim tǎiyǎ, wi u maa wunen yabe bakaru sua, a ku nùn yinari u kpam wunen yabe piibu sua.

30 Wi u nun gǎanu kana, a nùn kǎyǎ, goo ù n maa nun wunen gǎanu suari, a ku maa nu bikia.

31 Ye i kĩ tǎmbu bu bεε kua, i bu ye kuo bεεn tii.

32 I n bu kĩ be ba bεε kĩ, siara birà i mǎ. Baa kǎsan kowobun tii ba ra n ben kĩnasibu kĩ.

33 I n maa bu gea kua be ba bεε gea kua, siara birà i mǎ. Mεya kǎsan kowobun tii ba ra ko.

34 I n bu bəkura bèn mi i kəsire yīiyə, siara birà i mə. Kəsən kowobun tii ba ra bəkuranəwa, bu ka kəsiana.

35 Adama i bəen yiberəba kīru səsio, i bu gea kuo, i maa bu bəkuro i kun kəsire yīiyə, bəen are yi ko n kpā, i ko n maa sāa Wərukoon bibu, domi win tii u ra guturuba ka tən kəsobu durom səsisi.

36 I de i n wənwəndu mə nge mē bəen Baaba u wənwəndu mə.

*I kun da n tambu sirimə
(I maa mēerio Mateu 7:1-5)*

37 I kun da n tambu sirimə, Gusunə u n maa ka bēe sirimə. I kun da n tambu taarē wēemə, Gusunə u n maa bēe taarē wēemə. I suuru koowo, Gusunə koo maa bēe suuru kua.

38 I kēyə, Gusunə koo maa bēe kē. Yīirutii bakaru səəra u koo bēe kēru kē, te u taasi u sire u yibia ka nəəwə, kpa u bēe wisia bēen bəəə. Domi yīirutii te i ka gabu yīirua, teya Gusunə koo ka bēe yīirua.

39 U maa bu məndu garu kua u nēe, wōko u koo kpī u wōkosi swaa gbiiya? Be yiru sannu ba n koo wəru wəri?

40 Bəə u ku ra win yinni kere, adama bəə baawure wi u səsiru gia u kpa, u koo ka win yinni weena.

41 Mban sənə a yakə mēerimə wunen kpaasin nənu səə, ma a n dāa bīru laakari mə te ta wāa wunen tiin nənuə.

42 Amənə kaa ka kpī a wunen kpaasi sə u de a nən yakə wuna ge ga wāa win nənu səə, ma a n dāa bīru waamə te ta wāa wunen tiin nənuə. Murafiti wunē, a gina dāa bīru wunə te ta wāa wunen nənuə yen biru kaa yam wa a ka yakə wuna ge ga wāa wunen kpaasin nənu səə.

*Dāru ka ten binu**(I maa mεerio Mateu 7:16-20, 12:33-35)*

⁴³ Dāa geeru ta ku ra bii kōsunu ma. Meya maa dāa kōsuru ta ñ bii geenu marumə.

⁴⁴ Domi dāru baatere, ten binun diya ba ra tu gie. Ba ku ra gandun binu səri sāka wəllə, meya maa ba ku ra bereru səri awīi wəllə.

⁴⁵ Tən geo u ra gāa geenu yarewa gāa geenu səən di ni nu berua win gōruə. Tən kōso maa gāa kōsunu yaramə gāa kōsunu səən di ni nu berua win gōruə. Domi ye ya yiba tənun gōruə ya yarimə, yeya nəə ga ra gere.

*Dinu yiru**(I maa mεerio Mateu 7:24-27)*

⁴⁶ Mban sōna i man sokumə Yinni Yinni, ma i kun mə ye na bεε sōmə.

⁴⁷ Baawure wi u na nən mi ma u nən gari nəəmə ma u yi mēm nəəwammε, kon bεε sōsi wi u ka weenε.

⁴⁸ U ka durə goo weenε wi u diru banimə, ma u gba n duku u kperu girari u sere kpεεkpεεku sura. Ma nim yibura na, ma nim tora ya dii te swee, adama ya ñ kpīa ya dii te wuke yèn sō ta bana wā.

⁴⁹ Adama wi u nua, ma u kun kue, u sāawa nge durə goo wi u diru banimə tem dira wəllə, ma u kun kpεεkpεεku sure. Nim tora ya dii te swee. Yande ta wəra, ma ten wərumaa kpēa.

7*Yesu u tabu sunə goon yoo**bεkia**(I maa mεerio Mateu 8:5-13)*

¹ Ye Yesu u gari yi kpuro tambu sɔɔwa u kpa, u da Kapenamuo.

² Tabu suno goo waa mi u yoo mo, wi u ki gem gem. Yoo wiya u baro sere u wasikira.

³ Ye tonwero wi, u Yesun labari nua, yeya u nun Yuuban guro gurobu gabu goria bu nun suuru kana u na u win yoo bekia.

⁴ Ye ba tura Yesun mi ba nun suuru kana gem gem ba nee, n tura a duro wi ye kua

⁵ domi u besen bweseru ki. Wiya maa sun besen menno yeru bania.

⁶ Ma Yesu u ka bu swaa wari. Ye u yenu ge turuku kua yera tabu suno wi, u win baraba gora bu Yesu so u ku tii gongerε ko, domi wi kun be tura u du win yenuo.

⁷ Yen sana u n tii garisi goo wi u koo ka tii da Yesun mi. Adama u be gesi gari geruo, win yoo u koo bekura.

⁸ Domi wi, u gabu wiru kp̄iye, u maa tabu kowobu mo be u kpare. U n turo sɔɔwa u doo, u ra n doowa. U n maa ben goo sɔɔwa u na, u ra n sisiwa. U n win yoo sɔɔwa u yeni koowo, u ra n maa ye moɔwa.

⁹ Ye Yesu u gari yi nua biti ya nun mwa, ma u siira u tambu sɔɔwa be ba nun swi u nee, na n gina naane doke baka binin bweseru waare, baa Isireliba so.

¹⁰ Ye goro be, ba gosira yenuo ba deema yoo wi, u bwaa dora.

Yesu u gomini goon bii seesia

¹¹ Yen sisiru Yesu da wuu gagun mi, ge ba ra soku Nayini. Win bwabu ka maa ton wero guna nun swi.

¹² Saa ye u wuu gen gb̄ararun kanno turuku kua, u wa ba aluwaasi goon goru soowa ba ka yario bu

sike. U sãawa win mɛron bii teere te u mɔ. Win mɛro maa, gɔminiwa. Wuugibu dabira wãa ka wi.

¹³ Ye Yinni u kurɔ wi wa win wɔnwɔnda nùn mwa, ma u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku swĩ.

¹⁴ Yera u susi u goo ten kpakororu baba. Be ba tu sɔɔwa ba yɔra. Ma u nɛɛ, aluwaasi wunɛ, na nun sɔɔmɔ, a seewo.

¹⁵ Ma goo te, ta seewa ta sina ta gari gerumɔ. Ma Yesu nùn win mɛro wesia.

¹⁶ Bɛrum be kpuro mwa, ma ba Gusunɔ siaramɔ ba gerumɔ ba mɔ, Gusunɔn sɔmɔ damgiiwa u bu kurema. Gusunɔwa u win tɔmbu naawa.

¹⁷ Yesun labaari ye, ya yabi Yudea kpuro sɔɔ ka maa yen beri kpuro.

Yohanu Batɛmu kowon

gɔrobu

(I maa mɛrio Mateu 11:2-19)

¹⁸ Yohanun bwãaba nùn ye kpuron labaari sɔɔwa. Ma u win bwãa ben yiru soka,

¹⁹ u bu gɔra Yesun mi bu nùn bikia, wiya wi u sisi? Nge ba n kpao mara.

²⁰ Ye durɔ be, ba tura win mi, ba nɛɛ, Yohanu Batɛmu kowowa sun gɔrima wunen mi su bikia, wuna wi u sisi? Nge sa n kpao mara.

²¹ Saa ye sɔɔ, u tɔn dabirun baranu ka ben alebu bekia, ma u ben wɛɛkunu gira, u maa wɔko dabinu yam waasia.

²² Ma u bu wisa u nɛɛ, i doo i Yohanu tusia ye i wa ka ye i nua. Wɔkoba yam waamɔ, yemɔba s̄imɔ, be ba bara disigiru barɔ ba bekuramɔ ba dɛɛramɔ, sosobu ba gari nɔɔmɔ, ba gɔribu seeyamɔ, ma ba s̄arobu Labaari geaŋ waasu mɔ.

23 Doo n̄arugiiwa baawure w̄in naane ya ȳō dim dim n̄ε s̄ō.

24 Ye Yohanun ḡaroba s̄iā, ma u t̄ən dabinu Yohanun gari s̄ōbu w̄ari. U bu bikia u n̄εε, mba i m̄εrim da gbabur̄o. Yak̄o ge woo ga toorim̄o?

25 Dur̄o wi u ȳāa b̄εεεginu sebua? Wee, be ba ȳāa gobiginu sebua ma ba w̄āaru dim̄o dukia s̄ō, beya ba w̄āa sina kpaan̄o.

26 N n̄ m̄en na, mba i m̄εrim da. Gusun̄ən s̄om̄o goo? M̄eya na b̄εε s̄ōm̄o ȳēro mam Gusun̄ən s̄om̄o kere mi n̄ toma.

27 Domi Yohanu wiya w̄in gari ba yorua ba n̄εε,
“N̄ wee, na n̄en ḡoro ḡra wun̄en wuswaāo wi u koo
nun gbiiya u wun̄en swaa s̄om̄ε.”

28 Na b̄εε s̄ōm̄o ma be t̄ən kur̄aba mara s̄ō, goo kun Yohanu kere, adama wi u ȳākabu bo Gusun̄ən bandu s̄ō, u Yohanu kere.

29 Ye ba ye nua, t̄ambu kpuro ka ghere mwāabu sannu ba Gusun̄o gem w̄ē, domi beya Yohanu u raa bat̄emu kua.

30 Adama Falisiba ka wooda ȳērobu ba n̄ daa wure Yohanu u bu bat̄emu ko. Nge m̄eya ba ka yina ye Gusun̄o u ḡru doke u bu kua.

31 Ma Yinni u bikia u n̄εε, mba kon ka t̄ēn t̄ambu weesina. Mba ba ka ween̄ε.

32 Ba s̄āawa nge bibu be ba s̄ō yabur̄o, ba sokunam̄o ba m̄d̄, sa b̄εε guuru soowa ma i n̄ yawa. Sa b̄εε ḡōo womu kua, i n̄ maa sw̄i.

33 Domi Yohanu Bat̄emu kowo u na, u n̄ d̄ianu dim̄o, u n̄ maa tam n̄orum̄o, ma i n̄εε, u w̄er̄ekunu m̄o.

34 T̄onun Bii u na, u dim̄o u n̄orum̄o, ma i gerum̄o u s̄āa dim̄o k̄īro ka tam n̄oro, ghere mwāabu ka k̄ōsan kowobun b̄ar̄o.

35 Ka mε, Gusunən bwisi yi ra tii sōsi bwisi gee be ba yi wuran mi.

Yesu dimə Falisi goon yenuə

36 Falisi goo wi ba mə Siməə u Yesu dim soka. Ma Yesu u dua win dirə u sina u ka di.

37 Kurə tanə goo wāa wuu mi. Ye u nua ma Yesu u dimə Falisi win yenuə, yera u ka too buraru na te ta turare yiba.

38 U yōra Yesun biruə win naasu gia u sumə. Ma win yīresu naa si waaya, ma u su sunkumə ka win seri, u su sōsumə, ma u su turare ye wisi.

39 Falisi wi u Yesu dim soka, ye u wa mε, u gerua win gōruə u nεε, durə wi, ù n Gusunən səmən na, u ko n yē kurə weren bwesera wi u nùn babamə, domi kurə tanəwa.

40 Ma Yesu u nεε, Siməə, na gari gεε mə yi kon nun sō.

Ma Siməə u nεε, yinni, a geruo.

41 Ma Yesu u nεε, durə goo wāa wìn dibu tambu yiru ba neni. Turo neni sii geesun gobi nεera wunəbu (500), turo maa weerakuru.

42 Ye ba n̄ gāanu wa bu kōsia, ma u be yiru kpuro suuru kua. Tē be yiru ye sō, wara koo nùn kīa n kere.

43 Siməə u nεε, na tamaa wi ba suuru kua n kere.

Ma Yesu u nùn sōwa u nεε, gema a gerua.

44 Yera u sīira kurə win mi gia ma u Siməə bikia u nεε, a kurə wi wa? Ye na dua wunen yenuə a n̄ man nim k̄a n ka nen kōri kpakia, adama kurə wini u nen naasu waaya ka win yīresu, ma u su sunka ka win seri.

45 A n̄ man tōbura ka sōsubu, adama kurə wini, mìn di na dua, u n̄ nen naasu sōsum deri.

⁴⁶ A n̄ gum wisi n̄en wiru w̄oll̄o, adama kur̄o wini u turare wisi n̄en naas̄o.

⁴⁷ Yen s̄s̄, na nun s̄s̄om̄o ma kur̄o win durum baka ye, ba n̄un ye suuru kua. Yeya n dera win k̄ira kp̄ēa. Adama wi ba fiiko suuru kua, u ra n k̄iwa fiiko.

⁴⁸ Ma u kur̄o wi s̄s̄owa u n̄εε, ba nun wun̄en durum suuru kua.

⁴⁹ Be ba s̄s̄ ba dim̄o ka wi, ba bikianam̄o, wara wini wi baa t̄ombun durum u mam suuru m̄o.

⁵⁰ Ma u kur̄o wi s̄s̄owa u n̄εε, wun̄en naan̄ε dokebu nun faaba kua. A doo ka alafia.

8

T̄on kur̄o be ba Yesu sw̄i

¹ Yen biru Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu da da, u waasu m̄o u Gusun̄on bandun labaari gea kparam̄o. Ma bw̄āabu w̄akura yiru ye, ya w̄āa ka wi,

² ka maa kur̄abu gabu b̄en w̄ε̄εkunu ba gira, ka gabu be ba b̄ekia ben baranu s̄s̄on di. Beya Maari wi ba sokum̄o Madalagii, w̄in min di w̄ε̄εkunu n̄ooba yiru nu doona,

³ ka Yoana wi u s̄āa Kusa, Herodun s̄om kowobun wirugiin kur̄o, ka Susana ka sere gabu dabiru. Kur̄o beya ba bu n̄ōrim̄o ka ben tiin ye ba m̄o.

D̄ia bwese ȳēkon gari

(I maa m̄ε̄rio Mateu 13:1-9, Maaku 4:1-9)

⁴ T̄on dabinu na saa wusu dabinun di ba m̄enna Yesun mi. Yera u bu m̄andu kua u n̄εε,

⁵ dur̄o goo yara u ka d̄ia bweseru ȳēka. Nge m̄ε u ȳēkam̄o sukum w̄ori swaa baar̄o, ma ba taaka, ma gun̄asu ḡosa su di.

⁶ Sukum gam maa w̄ori kpee saara w̄oll̄o. Sanam m̄ε mu kpiima, mu gbera ȳen s̄s̄ tem ȳendu sari mi.

⁷ Sukum gam kpram wəri sākin suunu sɔɔ, ma sāki ka mu kpɛa sannu, ma yi mu sɛkene yi go.

⁸ Sukum gam maa kpram wəri tem gem sɔɔ, ma mu kpia mu binu mara wunəm wunəm. Ye u gerua mɛ u kpa, u nɔɔgiru sua u nɛɛ, wi u swaa mɔ u ka nɔ, u nɔɔwɔ.

Mɔnnun asansi

(I maa mɛriɔ Mateu 13:10-17, Maaku 4:10-12)

⁹ Ma win bwāaba nūn bikia ba nɛɛ, mba mən ten tubusianu.

¹⁰ U nɛɛ, bɛɛya ba wɛ i ka Gusunən bandun asiri gia, adama ba gabu gari yi sɔɔmɔ ka mɔnnu, “kpa bu ka mɛeri ba kun wa, bā n maa nua, kpa n ku bu yeeri.”

Mən ten tubusianu

(I maa mɛriɔ Mateu 13:18-23, Maaku 4:13-20)

¹¹ Yesu u nɛɛ, yeniwa mən ten tubusianu. Gusunən gariya ba yɛkamɔ.

¹² Swaa baaru ta sāawa nge tən be ba ra yi nɔ, kpa Setam yu na yu yi wuna ben gɔrun di bu ku raa ka naane doke kpa bu faaba wa.

¹³ Kpee saara ya sāawa nge tən be ba ra gari yi mwɛ ka nuku dobu sanam mɛ ba yi nɔɔmɔ, adama ba n gbini mɔ. Ba ra naane dokewa saa fiiko sɔɔ, kpa bu biru wura laakari mɛeribun sanam.

¹⁴ Tem mi sāki wāa mu sāawa nge tən be ba ra yi nɔ, adama nge mɛ ba dɔɔ, wururabu ka dukia ka handunian dobu ra yi sɛke yi go, ben binu ku ra ye.

¹⁵ Tem gem mu maa sāawa nge tən be ba ra gari yi ba nua nɛnɛ ben gɔru geu sɔɔ ka nuku tia, ma ba binu marumɔ ka temanabu.

Fitilan mɔndu

(I maa mɛriɔ Maaku 4:21-25)

16 Yesu kpam nɛɛ, goo sari wi u ra fitila meni kpa u gu wekeru wukiri, n̄ kun mɛ u gu doke kpin yerun kəkərɔ. Adama u ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ, kpa be ba dumɔ ba n ka yam bururam waamɔ.

17 Domi gāanu sari ni ba berua ma nu n̄ koo tera, mɛya gāanu maa sari ni ba kua asiri sɔɔ ma nu n̄ koo giara kpa nu sɔɔsira batuma sɔɔ.

18 Yen sɔ, i n laakari s̄aa nge mɛ i nɔɔmɔ. Domi baawure wi u mɔ, wiya ba koo wɛ. Baawure wi u kun maa mɔ, ba koo n̄n mwaari ye u tamaa u mɔ.

Berà ba s̄aa Yesun wɔnɔbu

ka win mɛro

(I maa mɛrio Mateu 12:46-50, Maaku 3:31-35)

19 Yesun wɔnɔbu ka win mɛro ba na win mi, adama ba kpana bu n̄n susi tɔn dabinun s̄.

20 Ba n̄n s̄ɔwa ma win wɔnɔbu ka win mɛro ba yɔ tɔɔwɔ ba k̄i bu n̄n wa.

21 Adama u bu s̄ɔwa u nɛɛ, be ba Gusunɔn gari swaa daki, ma ba yi mɛm nɔɔwammɛ beya ba s̄aa win wɔnɔbu ka win mɛro.

Yesu u nim kurenu marisia

(I maa mɛrio Mateu 8:23-27, Maaku 4:35-41)

22 S̄ɔ teeru Yesu dua goo nimkuu sɔɔ ka win bwãabu, ma u bu s̄ɔwa u nɛɛ, i de su tɔbura daa burerun guru giɔ.

Ma ba goo wuka ba doona.

23 Sanam mɛ ba dɔɔ, u dweeya. Yera woo bɔkɔ ga seewa daa bure te sɔɔ, ma goo ga nim yibuɔ. Ba w̄aa kari sɔɔ.

24 Ba n̄n susi ma ba n̄n yamia ba nɛɛ, Yinni, Yinni, sa kam kobu dɔɔ.

Ye u yanda u woo ka nim kurenu gerusi. Ma n sure ma n mari s̄ɔ s̄ɔ.

25 Ma Yesu u bu bikia u nεε, ma sɔɔra i bεεn naane doke.

Berum bu mwa ka biti, ma ba bikianamɔ, durɔ weren bwesera wini wi baa woo ka nim ù n wooda wɛ̃, n da nùn mεm nɔɔwε.

Yesu u wεɛkunugii bεkia

(I maa mεrio Mateu 8:28-34, Maaku 5:1-20)

26 Ma ba Gadaran tem tura mε n ka Galile wuswaa kisine.

27-29 Ye u sara temɔ u durɔ goo wa u wee wuu gian di u ka nùn yinna. Durɔ wi, u wεɛkunu mɔ. Nɔn dabira nu ra nùn seeri. Ba ra nùn bɔke ka yɔni nɔma ka naasɔ kpa ba n nùn kɔsu. Adama u ra bɔkubu kpuro kasuku kpa wεɛku ni, nu ka nùn da gɔburɔ. Terera u ra n wãa saa tεɛbun di, u ku ra sine yenuɔ, ma n kun sikaɔ. Yera Yesu u wεɛku ni wooda wɛ̃ nu doona durɔ win min di.

Ye durɔ wi, u Yesu wa u wura takana u wɔruma win wuswaaɔ ma u nɔɔgiru sua wɔllɔ u nεε, mba n sun mεnne nε ka wunε Yesu Wɔrukoon Bii. Na nun kanamɔ a ku man tɔya ko.

30 Ma Yesu u nùn bikia u nεε, amɔna wunen yĩsiru. Ma u wisa u nεε, Nɔrɔbu, domi u wεɛku dabinu mɔ.

31 Ma wεɛku ni, nu Yesu suuru kana nu nεε, u ku de nu da wɔru bɔkɔ * sɔɔ.

32 N deema kurusɔ wuu bakaru gara wãa ta dimɔ guuru wɔllɔ. Ma wεɛku ni, nu Yesu suuru kana nu nεε, u de nu da kurusɔ ni sɔɔ. Ma u nu yɔllaa kua.

33 Ma nu durɔ wi doonari, nu da kurusɔ nin mi. Ma kurusɔ wuu te, ta duki sure daa bureru sɔɔ ta nim diira.

* **8:31 wɔru bɔkɔ** - Wɔru bɔkɔ ge, ga sãawa Setam wãa yeru te ta ñ nɔru mɔ.

34 Sanam mε be ba nu kpare ba wa ye n koorā, ba duki sua. Ba da ba labaari ye yēbi wuu maroō ka baru kpaano.

35 Tamba yara bu ka wa ye n koorā. Ba da Yesun mi ma ba durō wi deema wìn min di wεrekunu doona, u sō Yesun bākuō u bekuru wukiri u wura win laakari sō, ma berum bu mwa.

36 Bèn nōni biru ya koorā ba tambu sōwa nge mε n kua wεrekunugii wi, u ka bekura.

37 Gadaran tem girum tōn be kpuro ba Yesu suuru kana ba nεε, u bu desirario, domi berum bakam bu mwa. Ma u goo nimkuu dua u gōsira.

38 Durō wi, wìn min di wεrekunu doona, u Yesu suuru kana u nεε, u de bu da sannu. Adama Yesu u nùn gōsia u nεε,

39 u gōsiro win yenuō, kpa u kpara kpuro ye Gusunō u nùn kua.

Ma u doona u da u kpara wuu ge sō kpuro ye Yesu nùn kua.

Yarusin bii ka kurō

wi u Yesun yaberu baban gari

(I maa mεrio Mateu 9:18-26, Maaku 5:21-43)

40 Ye Yesu u wurama ma tōn wōru ga nùn dam koosia, domi ba raa nùn marawa be kpuro.

41 Wee durō goo wi ba ra soku Yarusi, mēnno yerun wirugii, u da u yiira Yesun wuswaaō u nùn suuru kana u na win yenuō.

42 Domi win bii teere te u mara, ta wasikiramō. Bii wi, u sāawa wōndia wi u wōō wākura yiru mō.

Ye u dōō mi, tōn wōru ga nùn mōnsi.

43 N wee, kurō goo u wāa mi, wi u yem wīibu barō saa wōō wākura yirun di. [U win gobi di kpuro tim nεmōbun mi,] ben goo kun maa kpīa u nùn bekie.

44 U Yesu susi biruᵋ ma u win yaberun swaa bua baba. Yande win yeᵋm wīi bi, bu yōra.

45 Ma Yesu u bikia u nee, wara man baba.

Ye be kpuro ba sikimᵋ, Piεε ka be ba wāa ka wi, ba nee, Yinni, n ᵋ tᵋn wᵋruwa ga nun sēke ga ka sikerene? [Ma a bikiamᵋ wara nun baba?]

46 Adama Yesu u nee, goo u man baba, domi na gia ma nen dam mu sᵋmburu kua.

47 Ye kurᵋ wi, u gia ma ba nᵋn tuburi, yera u na u yiira ka diiribu Yesun wuswaaᵋ. Tᵋmbu kpuron nᵋni biru u gerua yᵋn sᵋ u nᵋn baba, ka maa me u bekura yande.

48 Ma Yesu nᵋn sᵋᵋwa u nee, bii kurᵋbu, wunen naane dokebu nun bekia, a doo ka alafia.

49 Sanam me u gari mᵋ, goo u na u mennᵋ yerun wirugii wi sᵋᵋwa ma win bii u gu kᵋ, u ku maa keu koosio gᵋngere ko.

50 Yesu u ye nua, ma u nᵋn sᵋᵋwa u nee, a ku berum ko, a gesi naane dokeo, u koo bekura.

51 Ye u tura yenu mi, u ᵋ dere goo u ka nᵋn due ma n kun mᵋ Piεε ka Yohanu ka Yakᵋbu ka bii win tundo ka win mero.

52 Be ba wāa mi kpuro ba sumᵋwa ba tii soomᵋ bii win sᵋ. Adama Yesu u nee, i ku swī, u ᵋ gu, u dᵋwa.

53 Ba nᵋn yaakoru wᵋri, domi ba yᵋ ma u guwa.

54 Ma Yesu u bii win nᵋma nenua ma u gerua ka dam, wᵋndia a seewo.

55 Wᵋndia win hunde ya wurama, ma u seewa mii mii. Ma Yesu u bu sᵋᵋwa u nee, bu nᵋn dīanu wᵋeyᵋ.

56 Ma biti ya win mᵋwᵋbu mwa, adama Yesu u bu yiire u nee, bu ku raa goo sᵋ ye n koorā.

9

Yesu u bwãabu wækura yiru gɔra

(I maa mɛerio Mateu 10:5-15, Maaku 6:7-13)

¹ Ma Yesu u win bwãabu wækura yiru soka u mɛnna u bu dam kã ka yiiko bu ka wɛrɛkunu kpuro gira, bu ka maa baranu bɛkia.

² Ma u bu gɔra bu ka ban te Gusunɔ u koo swĩin waasu ko kpa bu barɔbu bɛkia.

³ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, i ku gãanu kusenu ko sanum mɛ sɔɔ, baa dɛka n̄ kun mɛ bɔɔru n̄ kun mɛ d̄ianu n̄ kun mɛ gobi, kpa i ku maa yaberu yiruse nɛnɛ.

⁴ Yɛnu gèn mi i sɔbia, i sinɔ mi sere i ka doona wuu gen min di.

⁵ Wuu mi ba n̄ bɛɛ dam koosie, i yario wuu gen min di, kpa i bɛɛn naasun tua bu kpare nge yĩreru te ta bu ben taare sɔɔsimɔ.

⁶ Ba seewa ba doona baru kpa kpaaka, ba Labaari gea kparamɔ ma ba barɔbu bɛkiamɔ yam kpuro.

Herodun laakari seewa

(I maa mɛerio Mateu 14:1-12, Maaku 6:14-29)

⁷ Herodu sunɔ u nua kpuro ye Yesu u m̄, ma ya win laakari burisina. Domi gaba gerumɔ Yohanuwa wurama gɔrin di.

⁸ Gaba maa gerumɔ Eliwa kurama.

Ma gaba gerumɔ Gusunɔn sɔmɔ yerukobun turowa wurama saa gɔrin di.

⁹ Ma Herodu u nɛɛ, na dera ba Yohanu wiru bura. Adama wara wini win gari na nɔɔmɔ mɛnin bweseru.

Ma u kasu u n̄n wa.

Yesu u tɔmbu nɔrɔbun

suba nɔɔbu diisia
(I maa mɛɛrio Mateu 14:13-21, Maaku 6:30-44,
Yohanu 6:1-14)

¹⁰ Yesun bwāa be, ba gɔra ye wɔma ba nùn saaria kpuro ye ba kua. Ma u bu sua ba tii mɛna ba da wuu gagun bera gia ge ba ra soku Besaida.

¹¹ Tɔn wɔru ga gia gee u wāa, ma ga nùn swīi. U bu dam koosia ma u bu ban te Gusunɔ u koo swīin gari sɔmɔ, u maa bu bekiamɔ be ba barɔ.

¹² Ye sɔɔ kpeeyɔ be wɔkura yiru ye, ba nùn susi ma ba nɛɛ, a tɔn be karo bu da wusɔ ka baru kpaanɔ bu kpin yeru kasu ka ye ba koo di, domi gbaburu sɔɔra sa wāa mini.

¹³ Yera Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, i bu dīanu wɛɛyɔ bɛɛn tii bu di.

Adama ba nɛɛ, pɛɛ nɔɔbu ka swɛɛ yiru tɔnawa sa mɔ, ma n kun mɔ à n kī bɛɛn tii su da su dīanu kasuma tɔn be kpuron sɔ baasi ya.

¹⁴ Tɔn be sɔɔ, tɔn durɔbun geera tura nge tɔnu nɔɔɔbun suba nɔɔbu (5.000). Ma Yesu u win bwāa be sɔɔwa u nɛɛ, i bu sinasio wuu wuuka, weeraakuukuubu.

¹⁵ Ma ba kua mɛ ba be kpuro sinasia.

¹⁶ Yesu u pɛɛ nɔɔbu ye sua ka swɛɛ yiru ye, ma u nɔni seeya wɔllɔ u Gusunɔn domaru bikia, ma u ye murura u bwāa be wɛ bu tɔn dabi te yabua.

¹⁷ Be kpuro ba di ba deba. Ma ba sukum gure birenu wɔkura yiru sɔɔ ye ba di n tiara.

Piɛɛ nɛɛ, Yesu u sãawa

wi Gusunɔ u gɔsa
(I maa mɛɛrio Mateu 16:13-19, Maaku 8:27-29)

18 Sõõ teeru sanam me Yesu u kanaru mð bee tia, ka win bwãabu sannu, u bu bikia u nee, wara tamba gerumõ na sãa.

19 Ba nee, Yohanu Batemu kowowa. Gaba ra gere, Eliwa, gaba ra maa nee, Gusunõn sãmõ yerukobun turowa u wurama gõrin di.

20 Ma u bu bikia u nee, been tii maa ni, wara i gerumõ na sãa.

Piie u nee, wuna Kirisi wi Gusunõ u gõrima.

21 Ma u bu nõõ goosi bu ku raa goo sõ.

Yesu u win gõõ ka win seebun

gari mð

(I maa meerio Mateu 16:20-28, Maaku 8:30-9:1)

22 Yesu u kparam nee, Tõnun Bii u n koo ko u kun nõni sõõre gem gem, kpa guro gurobu bu nõn yina ka yãku kowo tånwerobu ka wooda yẽrobu, kpa bu nõn go kpa u sikura sõõ itase.

23 Ma u be kpuro sõõwa u nee, goo ù n kã u man swĩ nge bðõ, u win gõru kãru derio, kpa u win tiin dãa bunanaru sua baadomma, kpa u n man swĩ.

24 Domi baawure wi u kã u win wãaru di ka win gõru kãru, u koo tu bia. Adama baawure wi u win wãaru yina nen sã, wiya u koo tu wa ka gem.

25 Arufaani yerà tõnu u mõ, baa ù n handunian gãanu kpuro wa, ma u tii kam koosia n kun me u win wãaru bia.

26 Domi baawure wi u nen sekuru mð ka maa nen gari, Tõnun Bii u koo maa win sekuru ko ù n wurama ka win yiiko ka Baabagia ka wõllun gõrado dẽerobugia.

27 Na bee sõõmõ ka gem, gabu ba yõ mini be ba n gbimõ bu ka ban te wa te Gusunõ u koo swĩ.

*Yesun wasi gɔsia**(I maa mɛerio Mateu 17:1-8, Maaku 9:2-8)*

²⁸ Ye u gari yi gerua u kpa, yen sɔɔ nɔɔba itase u Piɛɛ ka Yohanu ka Yakɔbu sua u yɔɔwa guuru wɔllɔ u wa u ka kanaru ko.

²⁹ Nge mɛ u kanaru mɔ win wuswaa gɔsia tuka, ma win yānu burura fem fem.

³⁰⁻³¹ N wee tɔmbu yiru, Mɔwisi ka Eli, ba kurama ka wɔllun girima ba ka nùn win doonarun gari mɔ te u koo doona Yerusalemun di.

³² Piɛɛ ka win kpaasibu ben wasi bunia ka dom, adama ba dom kparura ma ba Yesun yiikon girima wa ka tɔn be yiru be ba yɔ ka wi.

³³ Nge mɛ tɔn be, ba Yesu desirarimɔ, Piɛɛ nùn sɔɔwa u nɛɛ, yinni, n wã sa n wãa mini. Su kunu ita ko, teeru wunɛguru, teeru Mɔwisiguru, teeru maa Eliguru. Domi u n̄ yɛ ye u gerumɔ.

³⁴ Nge mɛ u gari mɔ mɛsum, bukɔ ga na ga bu wukiri, ma bɛrum bwãa be mwa ye ba wa mɛsum.

³⁵ Ma nɔɔ gagu ga nɔɔra bukɔ gen min di ga nɛɛ, winiwa nɛn Bii wi na tii gɔsia, i wigia nɔɔwɔ.

³⁶ Gari yin biru, Yesu tia wi turo. Bwãa be, ba ye ba wa mi tii marisi, ba n̄ goo gɛɛ sɔɔwa sɔɔ mɛɛ te sɔɔ.

*Yesu u bii wi wɛrɛku ga wãasi**bɛkia**(I maa mɛerio Mateu 17:14-18, Maaku 9:14-27)*

³⁷ Yen sisiru, sanam mɛ ba sara guuru wɔllun di, tɔn wɔru guna ya Yesu sennɔ na.

³⁸ Yera tɔn wɔru gen suunu sɔɔn di durɔ goo u gbãra u nɛɛ, yinni, na nun kanamɔ, a nɛn bii durɔbu ge mɛerio, domi u sãa bii teere te na mɔ.

³⁹ Wεreku ga ra nùn sērewa kpa u gbāra suaru sɔɔ, kpa gu nùn bemisia, kpa gu de u n yāatam pakeru m̀ kpa u tii mεera ko, yen biru kpa gu nùn doonari.

⁴⁰ Na wunen bwāabu kana bu gu gira, adama ba n kpīa.

⁴¹ Yesu nεε, tən kōso naanε doke sarirugibu, sere saa yerà ko na n ka bεε wāa. Sere domma ko na n ka bεε tεmanε. Ma u durɔ wi sɔɔwa u nεε, a ka wunen bii wi na mini.

⁴² Sanam mε u ka bii wi susiɔ, wεreku ge, ga nùn tem kparana ma ga nùn bemisia. Adama Yesu u gu gerusi u bii wi bekia, ma u nùn win tundo wesia.

⁴³ Ma Gusunən sina te, ta tən be kpuro maamaaki kua.

Yesu kpatam win gɔɔ

ka win seebun gari m̀

(I maa mεerio Mateu 17:22-23, Maaku 9:30-32)

Sanam mε baawure u kāsā ka ye Yesu u m̀, u win bwāabu sɔɔwa u nεε,

⁴⁴ bεε i gari yini swaa dakio sāa sāa. Ba koo Tənun Bii tambu nōmu sɔndia.

⁴⁵ Adama win bwāaba kun gari yi tuba, domi ba bu yi berue gina, bu ku ka gia. Ma ba berum m̀ bu ka nùn gari yin yaasi bikia.

Wara gisonkoru bo

(I maa mεerio Mateu 18:1-5, Maaku 9:33-37)

⁴⁶ Sikirinɔ ga dua bwāa ben suunu sɔɔ domi ba kī bu gia be sɔɔ wi u bo.

⁴⁷ Yesu u ben gōrun bwisikunu yē. Yera u bii yākabu sua u yōrasia win bōkuɔ,

⁴⁸ ma u nεε, baawure wi u bii yākabu geni wura nən yīsirun s̄, nən tiiwa u wura, baawure wi u maa

man wurā, u wi u man gərīma wurawa. Domi wi u s̄ā yākabu b̄ēēn suunu s̄ō, wiya kpuro kere.

Wi u kun ka b̄ēē

yiberē t̄ēru n̄eni, b̄ēēgiwa
(*I maa m̄ērio Maaku 9:38-40*)

⁴⁹ Yohanu u n̄ē, yinni, sa goo wa wi u w̄er̄ekunu giramō ka wunen yīsiru, ma sa n̄un yinari ȳēn s̄ō u n̄ nun swī ka b̄ēē sannu.

⁵⁰ Yesu n̄un s̄ōwa u n̄ē, i ku ȳēro yinari, domi wi u kun ka b̄ēē yiberē t̄ēru n̄eni, b̄ēēgiwa.

Samarin wuu gagugiba yina

bu Yesu dam koosia

⁵¹ Sanam m̄ē saa ya turuku kooma bu ka n̄un sua u da w̄ollō, u ḡōru doke dim dim u Yerusalemu da.

⁵² Ma u s̄ōm̄ōbu gabu gbiisia ba da ba dua Samarigibun wuu gagu s̄ō bu ka n̄un ayeru s̄ōru kuā.

⁵³ Adama wuu migibu ba n̄ n̄un dam koosie ȳēn s̄ō ba wa n̄ s̄āare nge u d̄ō Yerusalemu gia.

⁵⁴ Ye win bwāa beni Yakabu ka Yohanu ba wa m̄ē, ba bikia ba n̄ē, Yinni, a kī su de d̄ō u sarama w̄ollun di u t̄ōn be w̄ōri?

⁵⁵ U bu s̄īre ma u bu gerusi ka dam. [U n̄ē, i n̄ ȳē ye i bwisikumō.

⁵⁶ Domi T̄ōnun Bii u n̄ n̄ē u ka t̄ōnun hunde kam koosia. U nawa u ka ye faaba ko.] Ma ba da wuu gam gia.

Be ba kī bu Yesu swī
(*I maa m̄ērio Mateu 8:19-22*)

⁵⁷ Sanam m̄ē ba s̄īmō swaa s̄ō goo u n̄un s̄ōwa ma u koo n̄un swī baama mi u d̄ō.

58 Yesu nùn sɔ̀wa u nɛɛ, sɛmusu bweusu mɔ, gunɔsu maa sokunu mɔ, adama Tɔnun Bii u n̄ ayeru mɔ mi u koo kpuna.

59 U kpam goo sɔ̀wa u nɛɛ, a man swĩiyɔ.

Adama ȳero u nɛɛ, a de n gina da n n̄en tundo sike.

60 Yera Yesu u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, a derio gɔribu bu ben gɔribu sike, adama wunɛ a doo a Gusunɔn bandun Labaari gea nɔɔsia baama.

61 Ma goo u kpam nùn sɔ̀wa u nɛɛ, Yinni, kon nun swĩi adama a de n gina da n n̄egibu nɔɔ kana.

62 Yesu u nùn sɔ̀wa u nɛɛ, baawure wi u tebo nɔmu sɔndi, ma u biru s̄ira, u n̄ maa arufaani gaa mɔ ban te Gusunɔ u koo swĩi sɔɔ.

10

Yesu u bwāabu wata

ka wɔkuru gɔra

1 Yen biru Yinni u kpam gabu wata ka wɔkuru gɔsa, ma u bu gɔra yiru yiru win wuswaaɔ wuu maro baagere sɔɔ ka baama mi win tii u ḡoru doke u ra da.

2 U nɛɛ, ye ya ye bu ka ḡɛ ya kpā, adama be ba ḡɛmɔ ba n̄ dabi. Yen s̄ɔ, i gbee ȳero kanɔ u kpam tɔmbu m̄arisiamama bu ka ḡɛ.

3 N wee na bɛɛ gɔriɔ nge yāa binu demakunun suunu sɔɔ. I seewo i da.

4 I ku ka yansururu da ka b̄ɔru ka baranu, i ku maa goo tɔbiri swaaɔ.

5 Yenu gè sɔɔ i dua, i gbiiyo i bu s̄ɔ i nɛɛ, Gusunɔ u bɛɛ alafia k̄ɛ.

6 Alafiagii ù n wāa mi, bɛɛn alafia ya ko n wāa ka ȳero. U kun maa wāa mi, ya koo wurama bɛɛ sɔɔ.

⁷ I koowo yenu gen sɔbu kpa i n dimɔ i n nɔrumɔ ye ba bɛɛ wɛ, domi n weenɛ bu sɔm kowo win kɔsiaru wɛ. I ku ko yenu dabinun sɔbu.

⁸ Wuu gɛ sɔɔ i dua, ma ba bɛɛ dam koosia, i dio ye ba bɛɛ wɛ,

⁹ i barɔbu bekio be ba wɔa mi, kpa i bu sɔ ma Gusunɔ u sisi u bandu swɔi.

¹⁰ Adama wuu gɛ sɔɔ i dua ma ba kun bɛɛ dam koosie, i doo gen yaaraɔ, kpa i nɛɛ,

¹¹ baa ben wuun tua ye ya mani bɛɛn naasɔ, i bu kparemɔ, kpa bu ka gia ma Gusunɔ u sisi u bandu swɔi.

¹² Na bɛɛ sɔɔmɔ, tɔɔ te sɔɔ, Sodomugia koo ko kpakaka ka sere wuu ge.

Wuu sɔn tɔmba yinamɔ

bu naanɛ doke

(I maa mɛrio Mateu 11:20-24)

¹³ Yesu maa nɛɛ, nɔni swɔarugiiwa wunɛ Kɔraseni, nɔni swɔarugiiwa wunɛ Besaida, domi bɔ n sɔm maamaakigia ye kua Tiri ka Sidoni sɔɔ, ye ba kua bɛɛn suunu sɔɔ, wuu sin tɔmbu ba ko n daa gɔru gɔsie saa tɛɛbun di, ba n sɔ torom sɔɔ ba n saaki sebuu nuku sankiranun sɔ.

¹⁴ Yen sɔ, siribun sanam sɔɔ, Tiri ka Sidonigia koo ko kpakaka ka sere bɛɛ.

¹⁵ Wunɛ maa Kapenamu, a yɔiyɔ kaa suara sere wɔllo? Aawo, ba koo nun surewa sere gɔriɔ.

¹⁶ Ma u win bwɔabu sɔɔwa u nɛɛ, wi u bɛɛ swaa daki, nɛna u swaa daki, wi u maa bɛɛ yina, nɛna u yina, wi u maa man yina u maa wi u man gɔrima yinawa.

Wata ka wɔku ten wuramaru

17 Be wata ka waku te, ba wurama ka nuku dobu, ma ba nεε, Yinni, sere ka wεrekunε, nu sun wiru kp̄iyawa wunen ȳisirun s̄o.

18 Ma u bu s̄oƵwa u nεε, na Setam wa ya wεrumamε w̄allun di nge guru maakinu.

19 N wee, na bεε yiiko w̄ε i ka wεε ka nii ka wεr̄on dam kpuro taaku, ḡāanu ganu kun maa kp̄ε nu bεε mεεra ko.

20 Adama, i ku ḡoru dora yèn s̄o wεrekunu nu bεε wiru kp̄iia, i ḡoru doro yèn s̄o ba bεen ȳisinu yorua w̄allo.

Yesun ḡoru ga dora

(I maa mεeriō Mateu 11:25-27, 13:16-17)

21 Saa tia ye s̄o, Yesun ḡoru ga dora too ka Hunde Dεeron dam, ma u nεε, Baaba, w̄allu ka tem Yinni na nun siara yèn s̄o a ka yabu ye ȳerugibu ka bwisigibu berua ma a ye bibu s̄osi. N w̄a Baaba, domi mεya n ka nun naawa wunen k̄iru s̄o.

22 Nεn Baaba u man baayere w̄ε. Goo sari wi u Bii ȳε ma n kun mε Baaba wi. Goo maa sari wi u Baaba wi ȳε ma n kun mε Bii wi, ka maa wi Bii wi, u k̄i u Baaba s̄osi.

23 Ma u s̄ira win bw̄abun bera gia u bu s̄oƵwa be t̄na u nεε, doo n̄orugiiwa win n̄oni waamε ye i waamε.

24 Domi na bεε s̄omε Gusun̄on sam̄abu ka sinambu dabira ba k̄ia bu wa ye i waamε t̄ε, ba n̄ maa wa. Ba k̄ia bu n̄o ye i n̄omε t̄ε, ba n̄ maa nua.

Samarigii wi u t̄on geeru kua

25 N wee, wooda ȳero goo u seewa u ka Yesun laakari mεeri ma u nεε, yinni, mba kon ko n ka w̄āaru te ta ku ra kpe tubi di.

26 Yesu nùn bikia u nɛɛ, mba ba yorua wooda sɔɔ. Mba a ra gari mi.

27 U wisa u nɛɛ, “Kaa Gusunɔ wunen Yinni kĩa ka wunen gɔru kpuro, ka wunen bwɛra kpuro, ka wunen dam kpuro, ka wunen bwisikunu kpuro, kpa a wunen tɔnusi kĩa nge wunen tii tii.”

28 Yesu nɛɛ, a wisa n dɛnde, a koowo mɛ, kaa n wãaru mɔ.

29 Adama durɔ wi, u kĩ u tii gem wɛ ma u bikia u nɛɛ, wara nen tɔnusi.

30 Yesu u nɛɛ, a swaa dakio a nɔ, durɔ goowa u wee Yerusalemun di u dɔɔ Yerikoɔ, ma u wɔri gbenɔbun nɔma sɔɔ. Gbenɔ be, ba nùn swaa di, ba nùn so, ma ba doona ba nùn deri u wasikiramɔ.

31 N deema ka saabu, yãku kowo goo sarɔ ka swaa ye. U durɔ wi wa ma u sɛɛna u doona.

32 Mɛna maa Lefi goo u tura yam mi. U nùn wa ma u sɛɛna u doona.

33 Adama Samarigii goo u wuu dɔɔ u tura win bɔkuɔ. Ye u durɔ wi wa win wɔnwɔnda nùn mwa.

34 U susi ma u gum ka tam wisi win mɛɛran bosu sɔɔ ma u su bɔkua. Yen biru u nùn sɔndi ye u sɔnin wɔllɔ u ka nùn da sɔbun sɔbia yerɔ ma u nùn nɔɔri.

35 Yen sisiru, u gobi sua yi yi ka sɔm kowon sɔɔ yirun gobi nɛ, u yi sɔbia yerun wirugii wɛ ma u nɛɛ, a durɔ wi nɔɔrio. À n maa di n mɛni kera win sɔ, kon nun kɔsia nà n wurama.

36 Ma Yesu nɛɛ, tɔmbu ita ye sɔɔ, ben wara a tamaa u sãa durɔ win tɔnusi wi u wɔri gbenɔbun nɔma sɔɔ mi.

37 U nɛɛ, wi u nùn wɔnwɔndu kua, wiya.

Ma Yesu u nɛɛ, ñ n mɛn na, a doo kpa a n mɔ mɛ.

Yesu da Maata ka Maarin mi

³⁸ Sanam me ba wãa swaaə u wuu gagu dua ma kurə goo wi ba ra soku Maata u dera u səbia win yenuə.

³⁹ Kurə wi, u wənə mə wi ba ra soku Maari. Wənə wi, u sə Yinnin bəkuə u win gari swaa daki.

⁴⁰ Adama Maata u ka doo kobu wasire, ma u na u nεε, Yinni n n̄ nun gam sãa ye nen wənə u man səma ye derie nε turo? A n̄ kaa de u na u man somi?

⁴¹ Yinni u n̄n wisa u nεε, Maata, Maata, a tii gəngere m̄ a tii baasi gãa dabinun s̄.

⁴² Gãa teenun bukatawa t̄nu u m̄. Gãa geena Maari u ḡsa ni ba n̄ n̄n mwaarim̄.

11

Kanarun gari

(I maa m̄erio Mateu 6:9-13, 7:7-11)

¹ S̄ə teeru Yesu u kanaru m̄ gam gum. Saa ye u kpa win bwãabun turo u nεε, Yinni kpa a sun s̄əsi me ba ra kanaru ko, nge me Yohanu u win bwãabu s̄əsi.

² Yesu u bu s̄əwa b̄ n kanaru m̄ ba n da nεε, Baaba, a de ba n ȳ ma wuna sãa Dεero.

A na a bandu sw̄i.

³ A sun b̄s̄en d̄ianu k̄ t̄ru baatere.

⁴ A sun b̄s̄en toranu suuru kuo domi b̄s̄en tii sa ra wi u sun torari suuru kue. A ku ka sun da k̄kiribun bera gia.

⁵ U kpm bu s̄əwa u nεε, nge me n t̄ wãa, b̄en turo u n b̄r̄ə m̄, kpa u da win mi w̄ku suunu s̄ə u nεε u n̄n p̄ε ita b̄kuro,

⁶ domi win kpaasibun turowa gam wee, wi kun maa ḡanu m̄ u n̄n w̄.

⁷ Saa sɔɔn di kpa bɔrɔ wi, u nɛɛ, u ku nùn baasi, u kɔnnɔ kɛnuɔ kɔ, wi ka win bibu ba kpĩ. U ñ maa kpɛ u se u sere nùn pɛɛ wɛ.

⁸ Yesu u nɛɛ, na bɛɛ sɔɔmɔ, baa ù kun seewe u nùn wɛ bɔrɔnun sɔ, u koo se u nùn wɛ yèn bukata u mɔ kpuro win baasibun sɔ.

⁹ Na maa bɛɛ sɔɔmɔ, i n da bikie, ba koo bɛɛ wɛ. I n da kasu, i ko wa. I n da gambo so, ba koo bɛɛ kɛnia.

¹⁰ Domi baawure wi u bikiamɔ ba koo nùn wɛ. Wi u kasu u koo wa. Wi u maa gambo soomɔ, ba koo yɛro kɛnia.

¹¹ Bɛɛ sɔɔ, [goon bii ù n nùn pɛɛ bikia, u koo wura u nùn kperu wɛ?] N kun mɛ ù n swãa bikia, u koo nùn waa wɛ?

¹² N kun mɛ ù n sɛɛru bikia, u koo nùn nia wɛ?

¹³ Bɛɛ be i sãa tɔn kɔsobu, ma i yɛ nge mɛ ba ra bibu kɛɛ geenu wɛ, bɛɛn Baaba wɔllugii u ñ koo be ba nùn kanamɔ Hunde Dɛero wɛ?

Yesu ka tii yinamɔ

(I maa mɛriɔ Mateu 12:22-30, Maaku 3:20-27)

¹⁴ Yesu u wɛɛku gira ge ga tɔnu goo soso kua. Sanam mɛ wɛɛku ge, ga doona, soso wi, u gari gerubu wɔri, ma tɔn wɔru ga biti soora.

¹⁵ Adama gaba nɛɛ, wɛɛkunun sunɔ Beseburu, win dama u ka wɛɛkunu giramɔ.

¹⁶ Gaba kĩ bu win laakari mɛri, ma ba nùn bikia u sɔm maamaakigiru ko u ka sɔɔsi ma win yiiko ya weewa wɔllun di.

¹⁷ Yesu u ben bwisikunu yɛ, yera u nɛɛ, bandu baatere tɛn tɔmbu ba tabu mɔ ben tii tiine sɔɔ, ban te, ta koo kowa bansu kpa ten yɛnusu su wɔruku.

18 Meya maa Setam yà n ka yen tii tabu m̀, am̀na yen banda koo ka ỳra. Domi i nɛɛ, Beseburun dama na ka werɛkunu giram̀.

19 Nɛ, nà n werɛkunu giram̀ ka Beseburun dam, waran dama bɛɛn bwãabu ba ka ni giram̀. Ben tiiwa ba koo sãsi ma i tora.

20 Adama n̄ n ka Gusun̄n dam na, na werɛkunu giram̀, ka gem ban te Gusun̄ u sw̄i, ta bɛɛ naawa.

21 Sanam mɛ dur̄ damgii wi u tabu yãnu m̀ u win yenu k̄su win dukia ko n wãawa alafia s̄.

22 Adama goo wi u n̄n dam kere, ù n na u n̄n w̄ri u kamia, u koo win tabu yãnu kpuro gura ni u naane sã kpa u win dukia gabu b̄nu kua.

23 Wi u kun sã negii u ka man yibere tɛru neniwa, wi u ku ra maa gãanu mɛnɛ ka nɛ sannu, u ra ni yarinasiewa.

*Werɛkunun wuramaru
(I maa mɛrio Mateu 12:43-45)*

24 Yesu maa nɛɛ, werɛkunu n̄ n doona t̄nun min di, nu ra n b̄suwa mi gãanu ku ra kpi nu n w̄ra yeru kasu nu n bie. Yera nu ra nɛɛ, nu koo ḡsira nin wãa yer̄ m̄n di nu ra doona.

25 Nu ra wuramɛ kpa nu deema ta kurare ta s̄nde.

26 Kpa nu da nu ganu n̄oba yiru kasuma ni nu ni k̄suru kere, kpa nu du ȳro s̄ nu n wãa mi. Saa ye, ȳro win wãa gbiikiru ta koo sãaya ka sere d̄akiru.

Nuku doo geebu

27 Sanam mɛ Yesu u gari gerum̀ mɛsum, t̄n w̄run suunu s̄n di kur̄ goo u n̄ogiru sua u nɛɛ, doo n̄arugiiwa wi u wunɛn gura sua, ma a win bwãa n̄ra.

28 Ma Yesu u nεε, n sanɔ a gere, doo nɔɔrugiba be ba Gusunɔn gari swaa dakimɔ, ma ba yi nenumɔ.

Tɔmba yĩreru bikia

(I maa mεerio Mateu 12:38-42)

29 Sanam mε tɔn wɔru ga mennamɔ yera Yesu u nεε, tɛn tɔmbu tɔn kɔsoba. Ba yĩreru bikiamɔ adama yĩreru garu maa sari te ba koo bu sɔɔsi ma n kun mɔ Gusunɔn sɔmɔ Yonasigiru.

30 Domi nge mε Yonasi u kua yĩreru Ninifugibun sɔ, meya maa Tɔnun Bii, u koo ko yĩreru tɛn tɔmbun sɔ.

31 Siribun sanam sɔɔ Seban tem tɔn kurɔ sunɔ u koo tɛn tɔmbu seesi u bu taarε wɛ, yɛn sɔ u na saa tem nɔrun di u ka Salomɔɔn bwisɔn gari nɔ. Tɛ n wee, gɔanu wɔa mini ni nu Salomɔɔ kere.

32 Siribun sanam sɔɔ Ninifugibu ba koo tɛn tɔmbu seesi bu bu taarε wɛ ye ba ka gɔru gɔsia Yonasin waasun sɔ. Ma tɛ n wee, gɔanu wɔa mini ni nu Yonasi kere.

Wasin fitila

(I maa mεerio Mateu 5:15, 6:22-23)

33 Yesu maa nεε, goo ku ra fitila meni kpa u gu bere, n kun mε u kaaru wukiri, adama ba ra gu sɔndiwa dabu wɔllɔ, kpa be ba dumɔ ba n ka yam bururam waamɔ.

34 Wunen nɔniya yi wunen wasin fitila. Wunen nɔni yi n alafia mɔ, wunen wasi kpurowa yi yam bururam mɔ. Adama yi kun bwɔa do, wunen wasi yi n yam bururam wasi.

35 Yen sɔ, a laakari koowo yam bururam mε mu wɔa wunε sɔɔ mu ku raa ko yam wɔkuru.

36 Wunen wasi kpuro yi n yam dεeram mɔ, ma yin gam kun wɔa yam wɔkuru sɔɔ, yi kpurowa yi ko

n dεere nge sanam mε fitila ga nun yam bururasie ga ballimɔ.

Yesu u Falisiba ka wooda yērobu

ben toranu sɔɔwa

(I maa mεerio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

³⁷ Sanam mε Yesu u gari gerua u kpa, Falisi goo na u nùn kana u da u yaa dibu di win yenuɔ. Ma u da mi, u sina u ka di.

³⁸ Falisi wi, u nùn mεera ka bitu ye u n̄ ka nie nge mε ben komaru u sere di.

³⁹ Adama Yinni u nεε, bεε Falisiba i ra nɔra ka gbēerun biru dεerasie adama bεen sɔɔwɔ i taki ka nuku k̄suru yiba.

⁴⁰ Gari bakasu bεε! Wi u wasin tɔɔ kua, n̄ n̄ wiya u maa yin sɔɔ kua?

⁴¹ I s̄arobu wēeyɔ ye ya w̄aa gbēerun sɔɔwɔ, kpa ye ya tie yu bεε dεera.

⁴² Bεε Falisiba, i ko n̄ni sw̄aru wa yèn s̄ i ra bεen karan kpee yi ba ra soku mantu ka duu, yin w̄okuru baateren w̄ollɔ tia w̄ε. Ka mε, i ra gean kobu n̄ni sarari, i n̄ maa Gusunɔ k̄iru s̄ɔsimɔ. Yeniwa n weenε i ko, kpa i ku ye ya tie deri.

⁴³ Bεε Falisiba, i ko n̄ni sw̄aru wa yèn s̄ i ra sin yee gbiikinu k̄a m̄ennɔ yenɔ, ka t̄birinaa t̄n dabinun wuswaaɔ.

⁴⁴ I ko n̄ni sw̄aru wa, bεε, yèn s̄ i ka sikinu weenε ni goo kun waamɔ, n̄n̄ w̄ollɔ ba ra s̄i ba kun ka baaru.

⁴⁵ Wooda yēro goo u nεε, yinni à n gerumɔ mε, ka maa bεsɔra a w̄ommɔ.

⁴⁶ Ma Yesu u nùn wisa u nεε, bεε maa wooda yērobu i ko n̄ni sw̄aru wa, domi i t̄mbu s̄munu

sɔbimɔ ni nu suabu sɛ, ma bɛɛn tii i ku ra ni ture baa ka bɛɛn niki bia.

⁴⁷ I ko nɔni swāaru wa bɛɛ, yèn sɔ i Gusunɔn sɔmɔbun sika banimɔ, be bɛɛn baababa ba go.

⁴⁸ Nge mɛya i sɔɔsimɔ ye ba kua, i n̄ maa bu taare wɛ. Domi beya ba Gusunɔn sɔmɔbu go, ma bɛɛ i ben sika banimɔ.

⁴⁹ Yeya Gusunɔ u yɛ u ka nɛɛ, wi, u koo bu Gusunɔn sɔmɔbu ka ɔrobu ɔria. Ba koo gabu go, ba koo maa gabu nɔni sɔ,

⁵⁰ kpa bu tɛn tɔmbu Gusunɔn sɔmɔ be kpuron yem bikia mɛ mu yari handunian toren di,

⁵¹ saa Abelin yem di sere ka Sakarin yem wi ba go yāku yeru ka s̄a yerun baa sɔɔ. Ka geema na bɛɛ sɔɔmɔ, ba koo mu tɛn tɔmbu bikia.

⁵² I ko nɔni swāaru wa, bɛɛ wooda yɛrobu, yèn sɔ i yɛrun gambo kɛnu. Bɛɛn tii i n̄ due, i maa yina gabu bu du be ba k̄i.

⁵³ Ye u yara min di, wooda yɛrobu ka Falisiba ba n̄n gari dabinu bikikia ka yiberɛ tɛɛru.

⁵⁴ Ba n̄n yɛri beriamme gari sɔɔ, kpa ɔɛɛ yi ka n̄n samba ko.

12

I tii laakari ko ka murafitiru (I maa mɛrio Mateu 10:26-27)

¹ Saa ye sɔɔ, tɔn wɔru guna ya menna sere ba bɔrikianamɔ ma Yesu u ɔbia u win bwāabu sɔɔwa u nɛɛ, i tii laakari ko ka Falisiban pɛɛ seeyatia ye ya s̄a murafitiru.

² Gāanu sari ni nu wukiri ma nu n̄ koo tera. Asirin gāanu maa sari ni ba n̄ koo gia.

³ Yen sōna ye i gerua kpuro yam wōkurō ya koo nōara yam bururam sōo. Ye i maa gerua dia sōo soon bōkuō ya koo kparara gidambisa wōllun di.

Wi i ko nasia

(I maa mērio Mateu 10:28-31)

⁴ Yesu maa nēε, na bēε sōmō, bēε be i sāa nēn bōrōba, i ku bu nasia be ba koo wasi go, ma yen biru ba n̄ kpē bu maa gāanu ganu ko.

⁵ Na kon bēε sō wi n weenε i nasia. I n̄n̄n̄ nasio wi u yiiko mō u ka kpēε dōo sōo wi u ku ra gbi, ù n go ù n kpa. Mēya na bēε sōmō, wiya n weenε i nasia.

⁶ Nge ba ku ra gunōminu nōabu dōre faram yiru ro? Ka mε, baa nin teu, Gusunō u ku ra duari.

⁷ Baa mam bēεn wirun seri u yin geeru yē. Yen sō, i ku gāanu nasia domi i gunōmii dabinu bēεε kere.

Wi u Kirisi wura

tōmbun wuswaaō

(I maa mērio Mateu 10:32-33, 12:32, 10:19-20)

⁸ Yesu maa nēε, na bēε sōmō, baawure wi u man wura tōmbun wuswaaō, Tōnun Bii u koo n̄n̄n̄ wura wōllun gōradoban wuswaaō.

⁹ Adama wi u man yina tōmbun wuswaaō, Tōnun Bii u koo maa n̄n̄n̄ yina wōllun gōradoban wuswaaō.

¹⁰ Baawure wi u Tōnun Biin kōsa gerua, ba koo n̄n̄n̄ suuru kuā, adama wi u Hunde Dēero gari kam gerusi, u n̄ suuru kobu wasi.

¹¹ Bā n ka bēε da mēnnō yenō, wirugibu ka damgibun mi, i ku wurura i n kasu nge mε i ko ka tii yina, n̄ kun mε ye i ko gere.

¹² Domi Hunde Dēero u koo bēε sōōsi saa ye, ye n weenε i gere.

Gobigii gari bōkō goon gari

¹³ Goo tən wəru sɔn di u Yesu kana u nɛɛ, u nùn win mɔ sɔwɔ u de bu ben tubi bənu ko.

¹⁴ Yesu u yēro wisa u nɛɛ, wara man kua siri kowo bɛɛn suunu sɔ n̄ kun mɛ bɛɛn tubi bənu kowo.

¹⁵ Ma u bu sɔwɔ u nɛɛ, ba n ben tii laakari s̄a gem gem ka binɛ baayere, domi dukian kp̄ara kun tənun wāarun wiru.

¹⁶ Ma u bu m̄ndu garu kua u nɛɛ, durɔ gobigii goon gbera d̄ianu kua gem gem.

¹⁷ U bwisika u nɛɛ, mba u koo ko domi u n̄ ayeru m̄ mi u koo win d̄ianu doke.

¹⁸ U nɛɛ, ye u koo ko wee. U koo win biranu sura, kpa u kpaanu bani ni nu ni kere, kpa u win alikama kpuro gure mi ka win d̄ia ni nu tie.

¹⁹ Kpa u win tii s̄ u nɛɛ, wi, u ḡa bakanu m̄ ni nu berua w̄ɔ dabinun s̄. U koo w̄era kpa u n̄ dim̄ u n̄ n̄rum̄ kpa u n̄ ȳerim̄.

²⁰ Adama Gusunɔ u nùn sɔwɔ u nɛɛ, gari b̄kɔ, w̄ɔku teni ba koo nun wunen hunde bikia. Ye u s̄ɔru kua mi, weregia ya ko n̄ s̄a.

²¹ Ma Yesu u nɛɛ, m̄ya n̄ ko n̄ s̄a ka wi u dukia taasinam̄ win tiin s̄ ma u n̄ dukia m̄ Gusunɔn mi.

*A Gusunɔ naanɛ koowo
(I maa m̄erio Mateu 6:25-34)*

²² Yen biru Yesu u win bw̄abu sɔwɔ u nɛɛ, yenin s̄na na bɛɛ s̄ɔm̄ i ku wurura bɛɛn wāarun s̄ ye i ko i di, n̄ kun mɛ bɛɛn wasin s̄ ye i ko ka yi wukiri.

²³ Domi wāaru ta d̄ianu kere, wasi maa ȳanu kere.

²⁴ I gbanamgbaanu lasabu koowo. Nu ku ra duure, nu ku ra maa ḡɛ, nu n̄ beru yeru m̄, m̄ya nu n̄ maa biraru m̄, Gusunɔ maa nu diisiam̄. I n̄ gun̄su b̄ɛɛ kere sere mi n̄ toma?

25 Wara bεε sɔɔ, win wururabun saabu, u koo kpī u win wāarun dεebu sosi, baa gəm soo teeru.

26 I kun kpē i gāa piimii nini ko, mban sōna i wurure ka ye n tie.

27 I biibii mεerio. Ya ku ra sɔmburu ko, mεya ya ku ra maa tari. Ka mε, na bεε sōmɔ, baa Salomɔ ka win yiiko baka, u n buraru koore nge biibii yen tia.

28 Gusunɔ ù n gberun yakasu buraru wē nge mε, si su wāa gisɔ, ma sia su koo dōo mwaara, u n koo bεε yānu sebusia n kere mε? Naanε doke piibugibu bεε.

29 I kun ye i ko di, ka ye i ko nɔ tɔnan kaso mɔ, kpa i n wurure yen sō.

30 Handunian tɔmba ba yeni kpuro kasu, adama bεen Baaba u yē ma i yen bukata mɔ.

31 I kasuo i ka du mi Gusunɔ u bandu swīi, yen biru u koo bεε wē ye ya tie.

*A dukia beruo wəllɔ
(I maa mεerio Mateu 6:19-21)*

32 Yesu maa nεε, a ku nanda yāa gōo piibu, domi n bεen Baaban gōru dua u ka bεε doke ban te u swīi sɔɔ.

33 I dɔro ye i mɔ kpa i yen gobi sāarobu kē. I tii yansurɔnu kuo ni nu ku ra tɔkɔ ko, ka beru yeru Gusunɔ wəllɔ tē sɔɔ dukia ku ra kpe, mi gbɛnɔ sari wi u koo susi, mi gema maa sari ye ya koo sanku.

34 Domi mi bεen dukia berua, miya bεen gōru ga ra n woo.

Sɔm kowo be ba swaa mεera

35 Ma Yesu kpam nεε, i de i n sɔoru sāa i n kpaka sēke pɔraɔ kpa i de bεen fitilanu nu n sōre.

³⁶ I de i n ka tǎmbu weenε be ba ben yinnin wuramaru mara kurǎ kpa a yerun di, kpa bu ka nùn kenia mii mii sanam mε u tunuma u gambo so.

³⁷⁻³⁸ Doo nǎarugiba sǎm kowo be, bèn yinni u koo deema ba swaa mεεra ù n tunuma, baa ù n wǎku suunun na, ù kun mε goo gbiikaa yà n sumǎ. Ka geema na bεε sǎmǎ, u koo sǎru ko kpa u bu sinasia u bu nǎri.

³⁹ I de i n yē sǎa sǎa ma yenu yēro ù n yē saa ye gbɛnǎ u koo na, u koo dom se, u ù koo de bu win diru kǎra.

⁴⁰ Bεε maa, i n sǎru sǎa domi Tǎnun Bii, u koo nawa saa ye i ù ka nùn yīiyǎ.

Yoo naanεgii

ka naanε sarirugii

(I maa mεerio Mateu 24:45-51)

⁴¹ Piεε nεε, Yinni bεsεra a mǎn te kua? Nge tǎmbu kpuro.

⁴² Ma Yinni u nεε, wara yoo laakarigii wi u naanε mǎ. Wiya wi yenu yēro u koo ko yobun wirugii u ka bu dǎanu yabua saa ye n weenε.

⁴³ Doo nǎarugiiwa yoo wi, win yinni ù n deema u mǎ mε, sanam mε u tunuma.

⁴⁴ Ka geema na bεε sǎmǎ, yinni wi, u koo nùn win dukia kpuro nǎmu bεria.

⁴⁵ Adama yoo wi, ù n bwisikumǎ ma win yinni u tεmǎ kpa u se u yoo tǎn durǎbu ka tǎn kurǎbu soberu wǎri, kpa u n dimǎ u n nǎrumǎ, tam mu n nùn goomǎ,

⁴⁶ win yinni u koo tunuma dǎma te yoo wi, u ù ka nùn yīiyǎ, ka saa ye u ù yē. U koo nùn bǎari kpiri

kpirika kpa u de u bɔnu wa ka naane sarirugibu sannu.

⁴⁷ Yoo wi u win yinnin kīru gia, ma u ñ gāanu sɔɔru kue, ma u ñ win kīru kue, win sobera ta koo kpɛa.

⁴⁸ Adama wi u kun gie, ma u kookoosu kua si su ka seeyasiabu ne, win sobera kun kpɛamɔ. Wi ba gāa dabinu wɛ, ba koo nùn gāa dabinu bikia. Wi ba maa gāa dabinu nɔmu sɔndia, wiya ba koo bikia n kere.

*Yesu ka karanabu na
(I maa mɛrio Mateu 10:34-36)*

⁴⁹ Ma Yesu maa neɛ, dɔɔwa na yɛkam na handuniaɔ, na kīwa u n daa yabure.

⁵⁰ Batemu gaa wāa ye na ñ kon ko na kun kue. Nen bwɛra kun kpī yèn sɔ ya ñ gina koore.

⁵¹ I tamaa na nawa n ka alafia wɛ tem me sɔɔ? Aawo, na beɛ sɔɔmɔ, karanaba na ka na.

⁵² Domi saa tɛn di tɔmbu nɔɔbu bà n wāa yɛnu teu sɔɔ, ba koo bɔnu ko. Nɔɔsinɔa sarira ko n wāa ita ka yirun suunu sɔɔ, ñ kun me yiru ka itan suunu sɔɔ.

⁵³ Baa ka bii ba ñ nɔɔsinamɔ, mero ka bii wɔndia ba ñ nɔɔsinamɔ, meya maa dwaɔ mero ka biin kuro ba ñ nɔɔsinamɔ.

*Saan yĩrenu
(I maa mɛrio Mateu 16:2-3)*

⁵⁴ U kpam tɔn wɔru sɔɔwa u neɛ, ñ n guru wiru wa ta seemɔ sɔɔ duu yerun di, i ra gere yande i neɛ, gura wee, meya n da maa ko.

⁵⁵ I n maa wa woo ga mɔ saa sɔɔ yɛsan nɔm dwarun di, i ra neɛ, yam mu koo swīa. Meya n da maa ko.

⁵⁶ Murafiti bæε, i wəllu ka tem yĩrenun tubusianu yē. Aməna i n̄ ka saa yenin tubusianu yē.

Garin wii goberu

(I maa mεerio Mateu 5:25-26)

⁵⁷ Ma Yesu kpam nεε, mban sōna i ku ra bæen tii bwisikue i ka wa ye n dende.

⁵⁸ Sanam mε wunen yiberε u ka nun dɔɔ siri yerɔ, a n̄n suuru kanɔ swaa mi, kpa a wa a yari, kpa u ku ka nun da siri kowon mi, kpa siri kowo u ku nun sandamu n̄mu s̄ndia, kpa sandamu u ku nun doke piris̄m s̄ɔ.

⁵⁹ Na nun s̄ɔmɔ a n̄ yarimɔ a kun k̄sie ye ba nun bure. Baa yen faram, a n̄ derimɔ.

13

À kun ḡru ḡsie kaa gbi

¹ Saa ye s̄ɔ, t̄mbu gaba na ba Yesu saaria ye n daa Galilegibu deema be Pilati u dera ba go sanam mε ba Gusunɔ ȳakuru kuammε.

² Yesu u bu wisa u nεε, i tamaa Galilegii beni ba toranu m̄ n kere Galilegii be ba tie yèn s̄ɔ ba wahala wa m̄n bweseru?

³ Aawo, na bæε s̄ɔmɔ, bæen tii ì kun ḡru ḡsie, bæε kpurowa i ko gbi nge be.

⁴ Nge t̄mbu w̄kura n̄ɔbu ka ita ye, be Siloen dii w̄rukira w̄ri ta go, i tamaa ba Yerusalemun t̄n be ba tie kpuro taarε kerewa?

⁵ Aawo, na bæε s̄ɔmɔ, bæen tii ì kun ḡru ḡsie, bæε kpurowa i ko gbi nge be.

Figien d̄aru te ta ku ra binu ma

⁶ U maa bu mən teni kua u nεε, durə goo u dāru mə te ba ra soku figie te ba duura win dāa gbaarə. U na u ka ten binu kasu u səri, ma u n̄ wa.

⁷ U win səm kowo sōwa u nεε, n wee yen wōō itawa mi, nà n dāa ten marum kasum na, na ku ra wa. A te buro. Mban sōna ta ayeru dimə kam.

⁸ Səm kowo wi, u win yinni wisa u nεε, a te derio gina wōō geni səə, kon ten nuurə gbe n ka sikerena, kpa n taaki doke.

⁹ Sərəkudo gasəku ta koo binu ma. Tà kun mara, kpa a sere tu bura.

Yesu kurə goo bekia

tōō wērarugiru səə

¹⁰ Tōō wērarugiru garu səə Yesu u Gusunən garin keu sōosimə mennə yeru garu səə.

¹¹ N wee kurə goo maa wāa mi, wi wεrəkunu nu kua barə saa wōō wəkura nəəbu ka itan di. U ra n yāarewa, u ku ra kpī u tii demia baa fiiko.

¹² Ye Yesu u nùn wa ma u nùn soka u nεε, kurə wunε a bekurawa mi.

¹³ Ma u nùn nəmə səndi. Yande u tii demia ma u Gusunə siaram wəri.

¹⁴ Adama mennə yerun wirugii u məru bara yèn sō Yesu u goo bekia tōō wērarugiru səə, ma u tən wəru sōwa u nεε, sōō nəəba tia wāa yè səə i ko səmburu ko. I na ye səə, bu ka bεε bekia, n n̄ mə tōō wērarugiru səə.

¹⁵ Yesu u nùn wisa u nεε, murafiti bεε, bεen baawure u ku ra win naa n̄ kun mε win keteku səsie gu da gu nim nə tōō wērarugiru səə?

¹⁶ Kurə wi maa Aburahamun bwesera. Wee, Setam nùn bəkua saa wōō wəkura nəəbu ka itan di. N n̄ weenε bu nùn kusia tōō wērarugiru səə?

17 Sanam mε u yeni gerumə, sekura win wεrəbu kpuro mwa, ma tən wəru ga nuku dobu m̀ səm maamaakiginu kpuron s̄ ni u m̀.

Mutaadin biman gari

(I maa mεerio Mateu 13:31-32, Maaku 4:30-32)

18 U kpam nεε, mba Gusunən bandu ta ka weenε. Mba na kon ka tu weesina.

19 Ta ka mutaadin bima weenε, ye goo u sua u k̄ win gbaaru s̄. Ma ya kpia ya kua dāru, ma gunəsusu sina ten k̄asi w̄ll̄.

P̄ε seeyatian gari

(I maa mεerio Mateu 13:33)

20 U kpam nεε, mba na kon ka Gusunən bandu weesina.

21 Ta ka p̄ε seeyatia weenε ye kur̄ goo u sua u doke sakaku n̄ itan som s̄ ma mε kpuro mu seewa mu kukua.

K̄nn̄ ge ga n̄ yasū

(I maa mεerio Mateu 7:13-14, 21-23)

22 Yesu u wuu marosu ka baru kpaanu bukianamə ma u Gusunən garin keu s̄s̄imə u ka d̄ Yerusalemu gia.

23 Goo u n̄n̄ bikia u nεε, yinni, t̄mbu fiiko t̄nawa ba koo faaba wa?

U bu wisa u nεε,

24 i kookari koowo i ka du saa k̄nn̄ ge ga n̄ yasun di. Domi na bεε s̄s̄m̄, dabira ta koo swaa kasu tu ka du, ta n̄ maa kp̄.

25 Sanam mε yenu ȳro u koo ra se u win yenu kenε, kpa bεε be i w̄a t̄w̄ i n̄ gambo soom̄ i n̄ n̄n̄ kanam̄ u bεε kenia, u koo nεε, u n̄ ȳ m̄n̄ di i na.

²⁶ Saa yera i ko i nɛɛ, i di i nɔra win wuswaaɔ, u maa Gusunɔn garin keu sɔɔsi bɛɛn wuun swɛɛɔ.

²⁷ Sanam mɛya u koo bɛɛ sɔ u nɛɛ, u n̄ yɛ m̄n di i na, i doonɔ win min di, bɛɛ kpuro bɛɛ be i kɔsa m̄.

²⁸ Miya i ko swĩ kpa i nɔma wiru sɔndi sanam mɛ i ko Aburhamu ka Isaki ka Yakɔbu ka Gusunɔn sɔmɔbu kpuro wa win bandu sɔɔ, kpa bɛɛ i deema ba bɛɛ kɔɔ tɔɔwɔ.

²⁹ Gaba koo na sɔɔ yari yeru ka sɔɔ duu yerun di, sɔɔ yɛsa ka sɔɔ yɛsan di, kpa bu sina bu di win bandu sɔɔ.

³⁰ Wee d̄akoba w̄a be ba koo ko gbiikobu, gbiikoba maa w̄a be ba koo ko d̄akobu.

Yesu ka Yerusalemu

(I maa mɛrio Mateu 23:37-39)

³¹ Saa ye sɔɔ, Falisi gabu ba na ba nɛɛ, a doonɔ minin di domi Herodu u k̄i u nun go.

³² U bu sɔɔwa u nɛɛ, i doo i sɛmu ge sɔ, n wee na wɛɛkunu giramɔ, na tɔmbu bekiamɔ gisɔ ka sia, sɔɔ itaseru na kon nɛn sɔmburu dakura.

³³ Adama na n̄ kon ko na kun w̄a sanum sɔɔ gisɔ ka sia ka sin teeru, domi n̄ n̄ koorɔ Gusunɔn sɔmɔ u kam ko gam gum, ma n̄ kun mɔ Yerusalemuɔ.

³⁴ Yen biru u nɛɛ, Yerusalemu Yerusalemu, wunɛ wi a ra Gusunɔn sɔmɔbu go, kpa a bu kpenu kasuku be ba nun gɔriama, nɔn nyewa na k̄ia n̄ wunen bibu menna nge mɛ goo mero ya ra yen binu menna yen kasa sɔɔ, ma a n̄ wure.

³⁵ N wee, ba koo nun wunen yɛnu deria, adama na nun sɔɔmɔ, a n̄ maa man wasi sere a ka nɛɛ, na s̄awa domarugii wi u sisi ka Yinnin ȳisiru.

14

Yesu u barɔ goo bekia

¹ Tɔɔ wɛrarugiru garu sɔɔ Yesu dua Falisiban wirugii goon yenuɔ u ka di. Ma ba nùn laakari sãa.

² N wee durɔ goo wìn wasi yi mɔsa u yɔ Yesun wuswaaɔ.

³ Ma Yesu u wooda yɛrobu ka Falisiba bikia u nɛɛ, n weenɛ bu tɔnu bekia tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ? Nge n ñ weenɛ.

⁴ Ba maari. Yera u barɔ wi tii gawe u nùn bekia ma u dera u doona.

⁵ Ma u bu bikia u nɛɛ, beɛn wara, win bii ñ kun me win naa yà n dɔkɔ wɔri tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ, u ñ koo ye wuna fuuku.

⁶ Yera ba kpana bu gari yi wisi.

Mi n weenɛ a sina

dim soku yerɔ

⁷ Ye u laakari kua ma be ba dim soka nge maa wi, ba sin yee beɛɛginu gɔsimɔ, u bu mɔndu kua u nɛɛ,

⁸ sanam me ba nun soka kurɔ kpaɔ yerɔ, a ku sina sin yee beɛɛgirɔ. Sɔrɔkudo ba koo ra goo soku wi u nun beɛɛ kere.

⁹ Ma wi u beɛ kpuro soka u koo na u nɛɛ, a durɔ wi sin yee te wɛɛyɔ. Saa yera sekura koo nun mwa a ka da a sina sin yee birukirɔ.

¹⁰ Adama sanam me ba nun dim soka, a doo a sina sin yee birukirɔ, kpa wi u nun soka ù n tunuma u nɛɛ, a seewo nen bɔrɔ a na wuswaaɔ. Saa ye, n ko n sãa beɛɛ baka wunɛ sɔɔ be kpuron wuswaaɔ be ba sɔ ka wunɛ sannu.

¹¹ Ka geema baawure wi u tii sua wɔllɔ, ba koo nùn kawa. Baawure wi u maa tii kawa, ba koo nùn sua wɔllɔ.

12 U maa wi u nùn dim soka sǎwa u nεε, sanam mε a tǎmbu yaa dibu ñ kun mε tǎǎ bakaru soka, a ku wunen bǎrǎba soku, ñ kun mε wunen maabu, ñ kun mε wunen dusibu, ñ kun mε wunen beruse gobigibu, kpa ben tii bu ku raa nun soku bu ka nun kǎsia.

13 Adama sanam mε a tǎmbu dim kana, a sǎarobu sokuo ka alebugibu ka kǎri bǎrǎbu ka wǎkobu.

14 Kaa ko doo nǎrugii yèn sǎ ba ñ mǎ bu ka nun kǎsia. Kaa wunen kǎsiaru wa Gusunǎn min di sanam mε ba koo geegibu seeya gǎrin di.

Dim bakam gari

(I maa mεerio Mateu 22:1-10)

15 Ye be ba dimǎ ka Yesu sannu, ben turo u gari yi nua ma u nεε, doo nǎrugiiwa wi u koo di ban te Gusunǎ u swǎi sǎǎ.

16 Ma Yesu nùn wisa u nεε, durǎ goo u dim bakam sǎǎru kua ma u tǎn dabiru soka.

17 Ye dim saa ya tura u win sǎm kowo gǎra tǎn ben baawuren mi bu na domi yaa dibu kpuro sǎǎru kpeera.

18 Adama be kpuro ba suuru kana ba nεε, ba ñ fεε wasi bu na. Gbiikoo nεε, wi, u gberu dwa, tilasiwa u ka da u te wa.

19 Kpao maa nεε, wi, u nεε dwa wasi yiru yiru yen nǎǎbu, ma u koo den ka yi sǎmburu ko u wa.

20 Kpao kpam nεε, tǎ gera wi, u kurǎ sua. Yen sǎna wi, u ñ kpǎ u na.

21 Sǎm kowo wi, u gǎsira u ka be kpuron suuru kana bi da u win yinni sǎǎwa. Yera yinni win mǎru seewa ma u win sǎm kowo sǎǎwa u nεε, a doo fuuku wuun batuma ka gen swεε sǎǎ a ka sǎarobu na ka alebugibu ka wǎkobu ka kǎri bǎrǎbu.

22 Ma sɔm kowo wi, u nɛɛ, yinni, ye a man yiire mi, na ye kua. Wee, ayera maa tie.

23 Ma yinni wi, u nɛɛ, a swɛɛ swĩiyɔ ka karan goonu a tɔmbu duusiamɔ ka kankansi, kpa nɛn yɛnu gu yibu.

24 Domi geema na gerumɔ, baa tɔn ben turo kun maa nɛn dɔanu dendamɔ, be, be na gbɔia na soka.

Ye tɔnu koo ko

u ka ko Yesun bɔɔ

(I maa mɛɛrio Mateu 10:37-38)

25 Tɔn wɔru guna ya swaa mɔ ba sĩimɔ ka Yesu sannu, ma u sĩira u bu sɔɔwa u nɛɛ,

26 goo ù n kĩ u man swĩi, ma u ñ man kĩɛ n kere win baa ka win mɛro ka win kurɔ ka win bibu ka win maabu ka wɔnɔbu ka win sesubu ka mam win tiin wáaru, u ñ kpɛ u ko nɛn bɔɔ.

27 Baawure wi u kun win tiin dǎa bunanaru sue, u ka nɛn yira swĩi, u ñ kpɛ u ko nɛn bɔɔ.

28 Nge wara bɛɛ sɔɔ ù n kĩ u diru bani, u ñ koo gina sina u dooru ko u wa win gobi yì n tura u ka tu wiru go.

29 Ma n kun mɛ, ù n kpɛɛkpɛɛku sura, ma u kpana u dakura, be ba gu waamɔ kpuro ba koo nùn yaakoru ko,

30 kpa bu nɛɛ, durɔ wi, u bana torua, ma u kpana u ye dakura.

31 Nge sunɔ wara ù n seewa ka tabu kowobu nɔrɔbun suba wɔkuru (10.000) u ka tabu ko ka win sunɔsi goo wi u tabu kowobu mɔ nɔrɔbun suba yɛndu (20.000), u ñ koo gina sina u mɛɛri u wa ù n dam mɔ u ka taa bi ko?

32 U n wa u n̄ kpē, sanam mē wini kun tunumam kpa, u koo n̄n̄ s̄om̄bu ḡoria bu n̄n̄ bikia ye u koo m̄ar̄u mwa bu ku maa ka tabu ko.

33 Yen s̄āna b̄ēn̄ baawure wi u kun deri kpuro ye u m̄o, u n̄ kpē u ko n̄n̄ b̄ō.

B̄oru te ta n̄o gu

(I maa m̄erio Mateu 5:13, Maaku 9:50)

34 Ma Yesu maa n̄ē, b̄oru * ḡāa geena, adama b̄oru t̄a n̄ n̄o gu, mba ba koo maa ka tu dorasia.

35 Ba n̄ maa ka tu bukata gaa m̄ò gber̄o baa taaki w̄oll̄o bu ka tem k̄ōsisia. Ba ra kubewa t̄ōw̄o. Wi u swaa m̄o u ka n̄o, u n̄ōw̄o.

15

Ȳāa te ta k̄ōra ta maa waara

(I maa m̄erio Mateu 18:12-14)

1 Gbere mwābu ka k̄ōsan kowobu kpuro ba susi Yesun mi bu ka win gari n̄o.

2 Ma Falisiba ka wooda ȳērobu ba w̄əkinu w̄əri ba n̄ē, dur̄o wini u ka k̄ōsan kowobu m̄ennam̄o ma u ka bu dim̄o sannu.

3 Yera u bu m̄ən̄ teni kua u n̄ē,

4 wara b̄ēē s̄ō, ù n̄ ȳānu wun̄bu (100) m̄o, ma teera n̄n̄ k̄ōrari, u n̄ koo wun̄bu tia sari yeni deri gbabur̄o kpa u tu kasum da sere u ka tu d̄ba.

5 Saa ye u tu d̄ba, u koo tu seru s̄ondi ka nuku dobu.

6 U n̄ tunuma ȳenūo u koo win b̄ər̄ba ka win berusebu soku kpa u n̄ē, i ka man̄ nuku dobu koowo, domi na n̄n̄ ȳāru d̄ba te ta raa k̄ōra.

* **14:34 b̄oru** - B̄ō te ba ka yā mini, ta s̄āwa nge b̄ō swāaru. Ta koo kp̄i tu n̄o gbi.

⁷ Na beε sǝmǝ, mεya wǝrukobun nuku dobu bu ko n kpǎ toro turon sǎ wi u gǝru gǝsia n kere geegibu wunǝbu tia sari be ba kun gǝru gǝsiabun bukata mǝ.

Gobi yi yi kǝra yi maa waara

⁸ Yesu maa neε, nge kurǝ wara, ù n sii geesun gobi wasi wǝkuru mǝ, ma yin tia kǝra, u ñ koo fitila meni kpa u diru kura u ka ye kasu ka laakari sere u ka wa.

⁹ U n wa, u koo win bǝrǝba ka win berusebu soku kpa u neε, i ka man nuku dobu koowo, domi na nen gobi yi yi raa kǝra wa.

¹⁰ Nge mεya na beε sǝmǝ, nuku dobu wǎa Gusunǝn gǝradoban wuswaaǝ toro turon sǎ wi u gǝru gǝsia.

Bii wi u kǝra u maa waara

¹¹ U kparam neε, durǝ goo wǎa u bii tǝn durǝbu yiru mǝ.

¹² Wi u yǎkabu bo u ben tundo sǝwa u neε u nùn win dukian bǝnu wǝ ye ya ko n sǎa wigia. Ma ben baa u bu win dukia bǝnu kua.

¹³ Sǝ mεεrun biru yǎkabu wi, u menna kpuro ye u mǝ, ma u ka wuu doona ge ga toma. Miya u win dukia ye kpuro di ka daa bereteke.

¹⁴ Sanam mε u kpuro di ye u mǝ, gǝǝ bakara dua tem mε sǝǝ, ma u wǝri yǎaru sǝǝ.

¹⁵ U da u win tii wuu migii goo wǝ ma yǝro ka nùn da gberǝ u ka win kurusǝnu kǝsu.

¹⁶ U kǎa u tii debia ka dǎa kokosu si kurusǝnu dimǝ, adama goo kun nùn wǝ.

¹⁷ Sanam mε win laakari wurama u neε, nen baaban sǝm kowobu kpuro ba dǎanu mǝ nu yiba, ma ne wee mini na gbimǝ ka gǝru.

18 Na kon se kpa n da nen baaban mi n nùn s̄ n nεε, na nùn torari, na maa Gusunə torari.

19 Yen s̄, u ku man soku win bii. U man koowo win s̄m kowo.

20 U seewa ma u doona win baan mi gia.

Saa yèn di u toma, win baa nùn wa ma wənwənda nùn mwa. U duka da u nùn gaba ka nuku dobu, u nùn t̄bura ka k̄ru.

21 Bii wi, u nεε, baaba, na nun torari, na maa Gusunə torari. Yen s̄, a ku maa man soku wunen bii.

22 Adama tundo wi, u win yobu s̄əwa u nεε, i kumbooro tama fuuku ge ga buram bo, kpa i nùn sebusia. I nùn taabu w̄εȳə u doke, ka maa baranu.

23 I doo i naa kpema ye suama, ye ya gum m̄, kpa i ye go. Su di kpa su t̄ə bakaru ko ka nuku dobu.

24 Domi nen bii wi, n s̄are u raa gu, ma u wurama w̄aru s̄ə. U raa k̄əra ma u waara. Ma ba nuku dobu w̄ri.

25 N deema bii yeruma u woo gberə. Saa ye u wee, ye u yenu turuku kua, u ḡasu ka yaabu n̄əm̄.

26 U yobun turo soka u bikia mba n kua.

27 Yoo wi, u nεε, wunen wənəwa u w̄ma, yera b̄en tundo u naa kpema ye go ye ya gum m̄ yèn s̄ u nùn wa alafia s̄ə.

28 Ma yeruma wi, u m̄ru bara sere u n̄ k̄i u du yenuə. Ma tundo u yarima u ka nùn k̄kiri.

29 Yera u tundo wisa u nεε, a m̄erio w̄ə dabi tèn di na nun s̄am̄. Na n̄ wunen wooda gaa sarare, ma baa boo buu, a n̄ man k̄ere n ka nuku dobu ko ka nen b̄rəba.

30 Adama sanam m̄ wunen bii wi, u tunuma, wi u wunen dukia di ka kurə tanəbu, win s̄na a naa kpema ye go.

³¹ Yera tundo nεε, wunε nen bii baadommawa a ka man wāa, ye na maa mɔ kpuro, wunεgia.

³² Adama n weenε su nuku dobu ko kpa su yēeri yèn sō wunen wənɔ wini n sāare u raa gu, ma u wurama wāaru sɔɔ. U raa kōra, u maa waara.

16

Sɔm kowo gem sarirugii

¹ Yesu u bwāa be sōwa u nεε, durɔ gobigii goo wāa. U sɔm kowo mɔ wi u win yenu nɔmu sɔndia. Yera ba sɔm kowo wi kərumətɔnu kua ba nεε u win yinnin dukia sankumɔ.

² Ma yinni wi, u nùn soka u nεε, mba na nɔmɔ ba gerumɔ wunen sō. A man sōwɔ nge mε a wunen sɔmburu koosina, domi a n maa kpē a ko nen sɔm kowo.

³ Sɔm kowo wi, u tii bikia u nεε, mba u koo ko. Wee, win yinni u nùn yaramɔ win yenun sɔmburun di. U n dam mɔ u ka wuku, u n maa sekuru kpē u bara ko.

⁴ Wee ye u koo ko, kpa gabu bu ka nùn mwa ben yenuɔ sanam mε ba nùn sɔmburu yara.

⁵ Yera u win yinnin dibugii baawure sokusia ma u gbiikoo bikia u nεε, nyewa a nen yinnin dibu neni.

⁶ U wisa u nεε, gum yīirutiru wunɔbu (100). U nùn sōwa u nεε, u win tireru suo u sina fuuku kpa u yore weeraakuru.

⁷ Ma u kpam goo bikia u nεε, wunε, nyewa a neni. U wisa u nεε, alikama sakaku wunɔbu. Ma u nùn sōwa u win tireru suo kpa u yore wenε.

⁸ Sɔm kowo naanε sarirugii win yinni u nεε, bwisigiin tiiwa. Ma Yesu u nεε, handuniagibu

ba bwisi mɔ ben wãasinaa sɔɔ n kere yam bururamgibu.

⁹ Na maa bɛɛ sɔɔmɔ, i bɔrɔba kasuo ka handunian dukia, kpa bu ra bɛɛ mwa wãa yenu sɔɔ ni nu ku ra kpe, sanam mɛ dukia ye, ya kpa.

¹⁰ Wi u naane mɔ gãa piiminu sɔɔ, u maa naane mɔ gãa bakanu sɔɔ. Wi u kɔsa mɔ gãa piiminu sɔɔ, u maa kɔsa mɔ gãa bakanu sɔɔ.

¹¹ Yen sɔ, ì kun naane mɔ handunia yen dukia sɔɔ, wara koo bɛɛ dukia gea nɔmu sɔndia.

¹² I kun maa naane mɔ goon gãanu sɔɔ, wara koo bɛɛ wɛ ye n sãa bɛɛgia.

¹³ Sɔm kowo kun kpɛ u yinnibu yiru sã. Domi u koo turo tusi kpa u turo kã, ñ kun mɛ, u koo turo tii wɛ, kpa u turo gem. I ñ kpɛ i Gusunɔ ka dukia menna i sã sannu.

Gari bwese bweseka

yi Yesu u gerua

(I maa mɛɛrio Mateu 11:12-13, 5:31-32, Maaku 10:11-12)

¹⁴ Falisiba be ba gobin kĩru mɔ, ba ye kpuro swaa daki ma ba Yesu nɔɔ swiikinu mɔ.

¹⁵ U bu sɔɔwa u nɛɛ, bɛɛ i sãawa be ba tii gem wɛɛmɔ tɔmbun wuswaaɔ, adama Gusunɔ u bɛɛn gɔrusu yɛ. Domi ye ba siaramɔ tɔmbun mi gãa kɔsuna Gusunɔn wuswaaɔ.

¹⁶ Sere ka Yohanun saa, wooda ka Gusunɔn sɔmɔbu ba wãa. Saa sanam men di, ba bandun gari kparamɔ te Gusunɔ u swĩi, ma baawure u kookari mɔ u ka du ka dam.

¹⁷ Woodan gari piikon sankirabu sɛ, n kere wɔllu ka tem kpeebu.

18 Baawure wi u win kurɔ yina, ma u kpao sua, u sakararu kuawa. Baawure wi u maa kurɔ sua win durɔ nùn yina, yēro sakararu kuawa.

Gobigii ka Lasaa

19 Ma Yesu kpam nεε, durɔ dukiagii goo raa wãa, wi u ra n yabe nɔnigiru sebua te ta wesibu wã, ma baadomma win mi, tɔɔ bakara.

20 Sãaro goo raa maa wãa, wi ba sokumɔ Lasaa. U booboosu barɔ, u ra n kpīwa dukiagii win yenu kɔnnɔwɔ.

21 Domi u kī u tii debia ka dīa buri yi yi wɔrumamɔ saa gobigii win tabulu wəllun di. Bɔnu ra mam nε nu n win booboosi dabirimɔ.

22 Sãaro wi, u gu ma wəllun gɔradoba ba nùn sua ba ka da gɔriɔ mi Aburhamu u wãa. Dukiagii wi, u maa gu, ma ba nùn sika.

23 U wãa nɔni swãaru sɔɔ gɔriɔ, ma u nɔni sua wəllɔ u Lasaa wa Aburhamun bɔkuɔ.

24 U nɔɔguru sua u nεε, baaba Aburhamu, a nɛn wɔnwɔndu waawo, a Lasaa gɔrima u win niki bian sɛru doke nim sɔɔ, kpa u nɛn yara yemiasia, domi na nɔni swãa bakaru waamɔ dɔɔ yara yeni sɔɔ.

25 Aburhamu u nεε, nɛn bii, a yaayo ma a wunɛn gãa geenu wa wunɛn wãarun sanam, meya maa Lasaa u gãa kɔsunu wa. Tɛ mini win nukura yem, wunε maa a nɔni swãaru waamɔ.

26 Ye kpuron biru bankokoro bɔkɔwa ga wãa bεε ka bεɛn baa sɔɔ. Be ba kī bu sara minin di bu da bεɛn mi gia, ba ñ kpɛ. Meyya goo kun maa kpɛ u na mini bεɛn min di.

27 Dukiagii wi, u nεε, ñ n men na, na nun kanamɔ, baaba, a Lasaa gɔriɔ nɛn baan yenuɔ,

²⁸ domi na wənəbu nəəbu mə mi, kpa u bu yenin seeda diiya bu ku raa ka ne aye tōyagii te səə.

²⁹ Aburhamu u neε, ba Məwisi ka Gusunən səməbun tirenu mə, bu nigia nəəwə.

³⁰ Ma u neε, aawo baaba Aburhamu, goo ù n da ben mi gərin di, ba koo gōru gəsia.

³¹ Ma Aburhamu nùn səəwa u neε, bà kun Məwisi ka Gusunən səməbugia nua, ba n naane dokemə baa goo ù n seewa gərin di.

17

Torarun gari

(I maa mεerio Mateu 18:6-7, 21-22, Maaku 9:42)

¹ Yesu u win bwāabu səəwa u neε, n n̄ koo ko kōsan yēri yi kun due, adama n̄ni swāarugiiwa win min di yi dua.

² N sanə bu nùn neeru (400) gbinisi win wīirə, kpa bu nùn kpεε nim wōku səə, n kere ù n be ba gema minin turo kōsan yina beria.

³ I tii laakari ko.

Wunen tənusi ù n tora, a nùn gerusio. Yen biru ù n gōru gəsia, a nùn suuru kuo.

⁴ Baa ù n nun tora nən nəəba yiru səə teeru, ma nən nəəba yiru ye, u naamə u tuuba mə, a nùn suuru kuo.

Naane dokebu

⁵ Gərobu ba Yinni səəwa ba neε, a beεen naane dokebu sosio.

⁶ Ma Yinni u neε, baa beεen naane dokebu bù n ne nge dīa bima, ma i dāa teni səəwa tu wukuro tu tii girā nim wōku səə, ta koo maa beε mem nəəwa.

Səm kowon wii kpību

⁷ Yesu maa nεε, bεεn goo ù n yoo mǎ wi u wukumǎ, ñ kun mε u nεε kparamǎ, u koo nùn sǎ ù n wuma yenuǎ u nεε, u na tē u sina u di?

⁸ Aawo, u koo nùn sǎwa u nεε, u nùn dīanu sǎaru kuo, u win yaberu sebe kpa u nùn nǎari, sere u ka di u nǎ. Yen biruwa yoo win tii u koo maa di kpa u nǎ.

⁹ U koo yoo wi siara yèn sǎ u kua ye u nùn yiire?

¹⁰ Aawo, mεya maa bεε ì n kpuro kua ye ba bεε yiire, i yande nεε, i sǎawa yobu. I gesi kua ye n weenε i ko.

Yesu tǎmbu wǎkuru bεkia

¹¹ Sanam mε Yesu u dǎǎ Yerusalemu gia, u kpa Samari ka Galilen baa sǎǎ.

¹² Sanam mε u duǎ wuu gagu sǎǎ, tǎmbu wǎkuru be ba bara disigiru mǎ ba nùn sennǎ da ma ba yǎra n dεsire.

¹³ Ba nǎǎgiru sua ba nεε, yinni Yesu, a bεεn wǎnwǎndu waawo.

¹⁴ Ye u bu wa yera u nεε, bu doo bu ben tii yǎku kowobu sǎǎsi.

Sanam mε ba dǎǎ, n wee ba bεkura ba dεera.

¹⁵ Ben turo, ye u wa ma u bεkura, u gǎsirama u Gusunǎ siara ka nǎǎgiru.

¹⁶ U kpuna Yesun wuswaaǎ u nùn siara. Samarigiǎwa durǎ wi.

¹⁷ Yesu nεε, n ñ be wǎku te kpurowa ba bεkura? Nǎǎba nne be ba tie, mana ba wǎǎ.

¹⁸ Sǎǎ wini turowa u wurama u ka Gusunǎ siara?

¹⁹ Ma u nùn sǎǎwa u nεε, a seewo a doona, wunen naanε dokebu nun bεkia.

Ban te Gusunǎ u koo swǎi

(I maa mεerio Mateu 24:23-28, 37-41)

²⁰ Falisiba ba nùn bikia dōma te Gusunō u koo bandu swīi kpa ba n ka yē. Yera u bu sōwa u nē, Gusunōn bandu ta n̄ sisi nge mē ba koo ka tu wa.

²¹ Ba n̄ gerumō bu nē, i wa te wee mini, nge te wee miōnō. Domi n̄ wee, Gusunō u bandu swīi bēen suunu sō.

²² Ma u bwāa be sōwa u nē, sanam sisi mē sō i ko n̄ kī i Tōnun Biin tō teeru wa, adama i n̄ tu wasi.

²³ Ba koo bē sō, i mērio mini n̄ kun mē miōnō. I ku ka duki da mi.

²⁴ Ka geema nge mē guru maakinu ra balli wōllun goo teerun di sere ka tensim mi, nge mēya Tōnun Bii u ko n̄ sāa win tō te sō.

²⁵ Adama gbiikaa, u n̄ koo ko u kun nōni sōre gem kpa tēn tōmbu bu nùn yina.

²⁶ Ye n̄ kua Nōwēn sanam sō, n̄ koo maa ko Tōnun Biin sanam sō.

²⁷ Tōmba dimō, ba nōrumō, ba suanamō, ba durōbu ka kurōbu kēenamō sere n̄ ka girari dōma te Nōwē u goo dua. Ma nim yibura na ta be kpuro kam koosia.

²⁸ Mēya n̄ koo maa ko nge Lōtun saa. Tōmba dimō, ba nōrumō ba dwemō ba dōramō, ba dīanu duurumō, ba dia banimō.

²⁹ Adama dōma te Lōtu u yara Sodomun di, guri dōgia ka sō bisu ya na wōllun di ya be kpuro kam koosia.

³⁰ Mēya n̄ ko n̄ maa sāa tō te Tōnun Bii u koo kurama.

³¹ Tō te sō, wi u wāa win dii tēra wōllō ma win yānu wāa dirō, u ku raa du u nu sua. Wi u maa wāa gberō, u ku raa gōsirama yēnuō.

³² I Lōtun kurō yaayo.

³³ Wi u kī u win wāaru di ka win gōru kīru, u koo tu bia, adama wi u win wāaru yina, wiya u ko n̄ tu

mə.

³⁴ Ka geema, wōku te, tambu yiru ba ko n kpī kpin yee teeru sɔɔ, ba koo turo sua kpa bu turo deri.

³⁵ Kurɔbu yiru ba ko n nammə sannu, ba koo turo sua kpa bu turo deri. [

³⁶ Durɔbu yiru ba ko n wāa gberɔ, ba koo turo sua kpa bu turo deri.]

³⁷ Bwāa be, ba nùn bikia ba nɛɛ, ma giara Yinni. Ma u nɛɛ, mi gora wāa miya yaberekunu nu koo menna.

18

Gəmini ka siri kowon gari

¹ Yesu u bu mən teni kuɔ u ka bu sɔɔsi ma n weenɛ ba n da n kanaru mə wērabu sari.

² U nɛɛ, siri kowo goo wāa wuu maro gagu sɔɔ, wi u n Gusunɔ nasie, u n maa goon bɛɛɛ yē.

³ Wuu teu ge sɔɔ, gəmini goo maa wāa mi. U ra nɛ win mi, u nɛɛ, u bu sirio wi ka win yibɛɛ.

⁴ U yina n tɛ. Adama yen biru u bwisika u nɛɛ, baa mɛ na n Gusunɔ nasie, ma na n goon bɛɛɛ yē,

⁵ ka mɛ, yèn sɔ gəmini wini u man bande, kon bu siria ka win yibɛɛ, kpa u ku maa man baasi.

⁶ Yinni u nɛɛ, i nɔwɔ ye siri kowo kɔso wi, u gerua.

⁷ Kaa sere gere Gusunɔ? U n koo win tiin tambu siria be ba nùn wuri koosimɔ bururu ka yoka? U koo tɛ u sere bu nɔri?

⁸ Na bɛɛ sɔmɔ u koo bu siria ka sendaru. Ka mɛ, sanam mɛ Tɔnun Bii u koo na u koo naanɛ dokebu deema tem mɛ sɔɔ?

Falisi ka gbere mwaɔn

kanaru

⁹ U kpam mən teni kua tambu gabun sō be ba tii mɛɛra geegibu, ma ba gabu gema.

¹⁰ U nɛɛ, tambu yiru ba dua s̄a yerɔ bu ka kanaru ko. Turo s̄awa Falisi, turo maa gberɛ mwaɔ.

¹¹ Falisi wi, u yō u kanaru mɔ u win tiin gari mɔ u nɛɛ, Gusunɔ na nun siara yèn s̄ na n̄ s̄a nge be ba tie, be ba s̄a taki diobu ka kōsan kowobu ka sakara kowobu ka mam gberɛ mwaɔ nge durɔ wini.

¹² Na ra nɔɔ bɔke nɔn yiru alusuma tia sɔɔ. Na ra maa nɛn mɔru kpuron wɔkuru baaterɛn wɔllɔ tia wɛ.

¹³ Gberɛ mwaɔ wi, u yōra n desire, u n̄ k̄ka u win nɔni sue wɔllɔ, ma u tii bɔkua u nɛɛ, Gusunɔ, na s̄awa toro, a nɛn wɔnwɔndu waawo.

¹⁴ Na bɛɛ s̄ɔmɔ gberɛ mwaɔ wiya u gem wa Gusunɔn wuswaɔ u ka wa yenuɔ n kere win beruse. Domi baawure wi u tii sua wɔllɔ ba koo n̄n kawa. Wi u maa tii kawa ba koo n̄n sua wɔllɔ.

Yesu bibu kanaru kua

(I maa mɛɛrio Mateu 19:13-15, Maaku 10:13-16)

¹⁵ Ba ka bibu naamɔ Yesun mi baa ka bii wɛɛnɔ u ka nu nɔmu sɔndi. Adama ye win bwāabu ba ye wa ba bu gerusi.

¹⁶ Ma Yesu u bibu soka win mi u nɛɛ, i de bibu bu na nɛn mi, i ku bu yinari, domi Gusunɔ u bandu swīi tɔmbun sō be ba ka bu weenɛ.

¹⁷ Ka geema, na bɛɛ s̄ɔmɔ, baawure wi u kun ban te Gusunɔ u swīi wure nge mɛ bii u ra win mɔwɔbu wure, u n̄ kpɛ u n̄ s̄a ban tegii.

Gobigii goon gari

(I maa mɛɛrio Mateu 19:16-30, Maaku 10:17-31)

18 Wirugii goo u Yesu bikia u nεε, yinni, a sãawa tɔn geo. Mba na kon ko n ka wãaru te ta ku ra kpe wa.

19 Yesu nεε, mban sɔna a man sokumɔ geo. Goo sari wi u sãa geo ma n kun mɔ Gusunɔ turo.

20 A wooda yẽ ye ya gerumɔ ya nεε, “i ku sakararu ko, i ku tɔnu go, i ku gbɛni, i ku seeda weesugia di, i bεen tundo ka mero bεεε wẽ.”

21 Ma durɔ wi, u nεε, yeni kpurowa na wiru kp̄iye saa nen aluwaasirun di.

22 Ye Yesu u yeni nua u kpa, u kpam nεε, gãa teena nu nun tie. A dɔro kpuro ye a mɔ, kpa a sãarobu yen gobi bɔnu kua, kaa n dukia mɔ wɔllɔ. Yen biru a na a man swĩi.

23 Ye durɔ wi, u yeni nua win nukura sankira, domi dukia bakagiiwa.

24 Ye Yesu u nùn mεεra u nεε, ka geema n ka dukiagibu sɛwa bu ka ban te Gusunɔ u swĩi wura.

25 Domi dukiagii u ka ban te wura, yen sɛsɔ ga kpã ga kere yooyo gu du yaburan wɛrɔ gu yari.

26 Be ba nùn swaa daki ba nεε, n n mɛn na, wara koo kp̄i u faaba wa.

27 Yesu u bu sɔwa u nεε, ye tɔnu kpanε, Gusunɔ kun ye kpanε.

28 Piεε u nεε, n wee sa deri kpuro ye sa mɔ, sa nun swĩi.

29 Ma Yesu u nεε, ka geema, na bεε sɔmɔ, goo sari wi u win yenu deri ban te Gusunɔ u swĩin sɔ n kun mε win kurɔ n kun mε win maabu ka win wɔnɔbu n kun mε win mero ka win tundo n kun mε win bibu,

30 kpa u kun wa u mwe saa yeni sɔɔ n kere ye u deri, ka kpam wãaru te ta ku ra kpe sia.

Yesu u win gɔɔ ka win seebun

gari m̀̀ ǹ̀n itase

(I maa m̀̀erio Mateu 20:17-19, Maaku 10:32-34)

³¹ Yesu u ẁ̀kura yiru ye soka win mi ma u ǹ̀e, n wee sa Yerusalemu d̀̀o. Ye Gusuǹ̀n s̀̀m̀̀ba yoru a T̀̀nun Biin s̀̀ s̄ kpuro, ya koo koor a.

³² Domi ba koo ǹ̀n t̀̀n tukobu ǹ̀mu s̀̀ndia bu ǹ̀n yaakoru ko, bu ǹ̀n ǹ̀ni s̀̀, kpa bu ǹ̀n ỳ̀atam sie.

³³ B̀̀a n maa ǹ̀n so ba kpa ba koo ǹ̀n go, kpa u se g̀̀rin di s̀̀o itase.

³⁴ Adama bẁ̀a be, ba ǹ̀ g̀̀anu tuba gari yi s̀̀o. N bu wini ye u ka ỳ̀. Gari yi kun bu yeeri.

Yesu u ẁ̀ko b̀̀kia

(I maa m̀̀erio Mateu 20:29-34, Maaku 10:46-52)

³⁵ Nge m̀̀ Yesu u Yeriko du, ẁ̀ko goo u s̀̀ swaa ǹ̀ẁ u bara m̀̀.

³⁶ Ye u t̀̀n ẁ̀run damu nua ga sar, yera u bikia mba n kua.

³⁷ Ma ba ǹ̀n s̀̀wa ba ǹ̀e, Yesu Nasaretigiiwa u sar.

³⁸ Ma u ǹ̀giri sua u ǹ̀e, Yesu Dafidin sikadobu, a ǹ̀n ẁ̀nẁndu waawo.

³⁹ Be ba s̀̀im̀ wuswaa ba ǹ̀n gerusi bu ka ǹ̀n marisia. Adama u wure u gb̀̀ra n kere yellu u ǹ̀e, Dafidin sikadobu, a ǹ̀n ẁ̀nẁndu waawo.

⁴⁰ Yesu u ỳ̀ra ma u ǹ̀e, bu ka ǹ̀n na. Ye ẁ̀ko wi, u tunuma Yesu ǹ̀n bikia u ǹ̀e,

⁴¹ mba a k̀̀ n nun kua.

U ǹ̀e, Yinni, na k̀̀ n yam wawa.

⁴² Ma Yesu u ǹ̀n s̀̀wa u ǹ̀e, a yam waawo, wuǹ̀n naane dokebu nun b̀̀kia.

⁴³ Yande u yam wa, ma u Yesu sẁ̀i u Gusuǹ̀ siaram. Sanam m̀̀ t̀̀n ẁ̀ru ge kpuro, ba ye wa ma ba Gusuǹ̀ saabu kua.

19

Yesu ka Sakeu

¹ Yesu u dua wuu ge ba m̀ Yeriko, u gu bukianε.

² Miya durə gobigii goo u wãa wi ba m̀ Sakeu wi u sãa gberε mwaəbun wirugii.

³ U k̄i u Yesu wa, adama u n̄ kp̄ia t̄on w̄ərun s̄o ȳen s̄o wi, t̄on kpiribuwa.

⁴ Yera u duka da wuswaaə ma u yəəwa d̄aa te ba m̀ sikam̄ren w̄oll̄o u ka n̄n wan s̄o, domi u ȳε ma miya u koo ka doona.

⁵ Saa ye Yesu u tura yam mi, u n̄ni seeya ma u n̄n s̄əwa u n̄ε, Sakeu a sarama kpaaka, domi wunen yenuəra na kon s̄obia gis̄o.

⁶ Sakeu sarama ka sendaru ma u Yesu dam koosia ka nuku dobu.

⁷ Ye t̄amba ye wa, be kpuro ba w̄aki ba n̄ε, u da u s̄obia k̄san kowon yenuə.

⁸ Sakeu u seewa u ȳra Yinnin wuswaaə u n̄ε, n wee Yinni na n̄n dukian b̄ənu s̄arobu w̄εm̄. N̄a n maa goo ḡānu w̄ərari ka taki na n̄n yen n̄n n̄ε wesiam̄.

⁹ Yesu u n̄n s̄əwa u n̄ε, gis̄o faaba dua yenu ge s̄ə ȳen s̄o winin tii maa s̄a Aburhamun bweseru.

¹⁰ Domi T̄onun Bii u nawa u ka kasu be ba k̄əra u bu faaba ko.

Nge m̄ε s̄əm kowoba ka gobi

m̄εro kua

(I maa m̄εrio Mateu 25:14-30)

¹¹ Sanam m̄ε t̄amba yeni swaa daki, u kparam m̄ndu kua ȳen s̄o u Yerusalemu turuku kua ma ba tamaa Gusun̄o u koo bandu sw̄iwa yande.

¹² Yera u n̄ε, sina bii goo u bandu dibu da n toma tem gam gia, kpa u wurama yen biru.

13 U sere doona u wəkuru soka win yobu sɔɔ, ma u ben baawure gobi beke gee wē u nee, bu de gobi yi, yi ma sere u ka wurama.

14 Win temgibu ba nùn tusa ma ba nɔɔ tia kua ba tambu gɔra bu nee, ba ñ kī durɔ wi, u bandu di ben temɔ.

15 Sanam me u wuma ye u ban te diima, u yoo be soka win mi be u raa gobi wē, kpa u ka wa nge me baawuren gobi nùn marua.

16 Gbiikoo na u nee, yinni wunen gobi yi, yi mara wəkuru.

17 U nùn sɔɔwa u nee, ya wā yoo geo. Yèn sɔ a kua naanegii gāa piiminu sɔɔ, na nun kua wuu marosu wəkurun wirugii.

18 Yiruse na u nee, yinni wunen gobi yi, yi mara nɔɔbu.

19 U nùn sɔɔwa u nee, wune maa, na nun kua wuu marosu nɔɔbun wirugii.

20 Kpao na u nee, yinni wunen gobi wee yi na berua kīasu sɔɔ.

21 Domi na wunen berum mɔ yèn sɔ a sãa tɔn sēsɔgii. A ra suewa ye a kun yii, kpa a gē mi a kun duure.

22 U nùn sɔɔwa u nee, na kon nun siriwa wunen gari sɔɔn di, yoo kam. A yē ma na sãa tɔn sēsɔgii, na ra sue ye na kun yii, kpa n gē mi na kun duure.

23 N n men na, mban sɔna a ñ goo nen gobi yi wē u ka gobi mero ko, kpa n nenyam mwa ka are sanam me na wɔma.

24 Ma be ba wāa mi, u bu sɔɔwa bu gobi yi mɔɔ bu wəkurugii wi wē.

25 Ba nùn sɔɔwa ba nee, yinni, u wəkuru mɔ kɔ.

26 U nee, na bee sɔmɔ, wi u mɔ, win mɔru sɔɔra ba koo nùn sosia. Wi u kun maa mɔ, fiiko ye u mam

mə ba koo nùn mwaari.

²⁷ Yen biru i ka nən yiberɛba na mini be ba kun kī n bandu di kpa i bu sakiri nən wuswaaɔ.

Yesu u Yerusalemu dua

(I maa mɛrɔ Mateu 21:1-11, Maaku 11:1-11, Yohanu 12:12-19)

²⁸ Ye Yesu yeni gerua u kpa, u win swaa mwa u bu gbiiya Yerusalemu gia.

²⁹ Sanam mɛ u Betefagi ka Betani turuku kua, guurun bera gia te ba ra soku Olifin guuru, u tambu yiru gɔra win bwāabu sɔɔ

³⁰ u nɛɛ, bu doo wuu ge ga wāa ben wuswaaɔ mi. Bā n dua ba koo keteku buu wa ga sɔri ge goo kun sɔnɪre. U nɛɛ, bu gu sɔsɪama bu ka na.

³¹ Goo ù n bu bikia mban sɔna ba gu sɔsɪamɔ, bu nɛɛ, Yinniwa u gen bukata mɔ.

³² Be u gɔra ba doona, ma ba yabu baayere deema nge mɛ u bu sɔɔwa.

³³ Ye ba keteku buu ge sɔsɪamɔ, gen yinniba nɛɛ, mban sɔna i keteku buu ge sɔsɪamɔ.

³⁴ Ba nɛɛ, Yinniwa u gen bukata mɔ.

³⁵ Ma ba ka Yesu keteku buu ge naawa. Ba ben yānu teria gen wɔllɔ ma ba Yesu sɔndi.

³⁶ Ye u dɔɔ, mɛya tɔmba ben yānu teriamɔ swaa sɔɔ.

³⁷ Sanam mɛ u Yerusalemu turuku kua Olifin guurun swaan bɔkuɔ, win bwāabu kpuro ba nɔɔgɪru sua ba Gusunɔ siaramɔ ka nuku dobu sɔm maamaakiginu kpuron sɔ ye ba wa.

³⁸ Ba nɛɛ, Gusunɔ u sunɔ wi u sisi ka win yīsiru domaru kuo, alafia ya n wāa wɔllɔ, kpa yiiko ya n wāa wɔwɔlleɔ.

³⁹ Falisi gabu saa tən wərun suunu sōn di ba Yesu sōwa ba nεε, yinni a wunen bwāa be marisio.

⁴⁰ U bu wisa u nεε, na bεε sōmō, baa beni bà n mari, kpenu koo gbāra.

Yesu Yerusalemu swīiya

⁴¹ Sanam mε Yesu u Yerusalemu turuku kua, ye u ye wa yera u swīi wəri yen sō,

⁴² u nεε, wunε Yerusalemu à n daa tē yē ye ya koo ka nun alafia naawa ni, baa gisō! Adama wee, ya nun kukue.

⁴³ Sanam koo nun naawa mē sō wunen yiberεba ba koo nun tarusi, kpa bu nun koro bure bu nun sēkenε beri berika kpuron di.

⁴⁴ Ba koo nun nam, wunε ka wunen bibu be ba wāa wunen suunu sō. Ba ñ derimō kpenu nu sōnna wunε sō, yèn sō a ñ tuba saa ye Gusunō u nun naawa.

Yesu u dua sāa yerō

(I maa mεrīo Mateu 21:12-17, Maaku 11:15-19, Yohanu 2:13-22)

⁴⁵ Yesu dua sāa yerō ma u kia dōrobu giram wəri.

⁴⁶ U bu sōwa u nεε, ba yorua, “Nen diru ta ko n sāawa kanarun diru.” Adama bεε i tu kua gbenōbun wāa yeru.

⁴⁷ Baadomma u ra n Gusunən garin keu sōsimō sāa yerō. Yera yāku kowo tənwerobu ka wooda yērobu ka Yuuban wirugibu ba kī bu nùn go.

⁴⁸ Adama ba ñ yē nge mε ba koo koosina, domi tambu kpurowa ba nùn swaa daki ma n bu maamaaki sāa.

20

Man diya Yesu u yiiko wa

(I maa mɛerio Mateu 21:23-27, Maaku 11:27-33)

¹ Sɔɔ teeru nge mɛ Yesu u Gusunɔn garin keu sɔɔsimɔ sɔa yerɔ, ma u Labaari gean waasu mɔ, yɔku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛrobu ka Yuuban guro gurobu ba kurama.

² Ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ wooda yerà a ka yeni mɔ. Wara u nun yen yiiko wɛ.

³ U bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ maa, na kon bɛɛ gari gɛɛ bikia, kpa i man sɔ.

⁴ Man diya Yohanu u wooda wa u ka tɔmbu batemu kua. Tɔnun min di? Nge wɔllun di.

⁵ Adama ba geruna ba nɛɛ, sà n gerua wɔllun diya, u koo nɛɛ, mban sɔna sa n nùn naanɛ doke.

⁶ Sà n maa nɛɛ, tɔnun min di, tɔmbu kpuro ba koo sun kpenu kasuku domi baawure u Yohanu garisi Gusunɔn sɔmɔ.

⁷ Yera ba wisa ba nɛɛ, sa n yɛ man diya.

⁸ Ma Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, nɛ maa, na n bɛɛ sɔɔmɔ yiiko ye na ka yeni mɔ.

Gbaa wuko kɔsobun gari

(I maa mɛerio Mateu 21:33-46, Maaku 12:1-12)

⁹ Yen biru u tɔmbu mɔn teni kua u nɛɛ, durɔ goo u resɛm gbaaru kua u dɔnu duura ma u kɔsobu kasu u bu ye nɔmu beria, ma u wuu da n ka tɛ.

¹⁰ Sanam mɛ saa ya tura u sɔmɔ gɔra kɔso ben mi, bu ka nùn wɛɛma ye n sɔa wigia. Kɔso be, ba nùn so, ba nùn gira nɔm dira.

¹¹ U kpam kpao gɔra. Ba nùn so, ba nùn yaa kasiki, ba gira nɔm dira.

12 U kpam itase gɔra. Ba nùn mɛɛra kua ma ba nùn gira.

13 Gbaa yēro wi, u nɛɛ, mba kon ko tē. Kon den nɛn tiin bii kīnasi bu gɔriawa. Sɔrɔkudo ba koo nùn bɛɛɛ wē.

14 Adama ye kōso be, ba nùn wa, ba geruna ba nɛɛ, wiya sãa tubi dio, su nùn go, kpa gbaa te, tu ko bɛɛgiru.

15 Ma ba nùn yara gbaa ten biruɔ, ba nùn go.

Tē mba gbaa yēro wi, u koo bu kua.

16 U koo na u bu kpeerasia, kpa u win gbaa te kōso kpaobu nɔmu beria.

Sanam mɛ tɔn be ba nùn swaa daki ba ye nua, yera ba nɛɛ, su ku wa mɛ.

17 Adama Yesu u bu nɔni kɔ u ka da ma u nɛɛ, mba gari yin tubusianu yi ba yorua ba nɛɛ, “Kpee te banɔba yina, tera ta kua gani gɔmburun dam.”

18 Baawure wi u kpee te wɔri, ta koo nùn bɔɔku, wi ta maa wɔri, ta koo nùn namwa muku muku.

Wɔɔ gobin kɔsiabun gari

(I maa mɛɛrio Mateu 22:15-22, Maaku 12:13-17)

19 Saa tia ye sɔɔ, yãku kowo tɔnwerobu ka wooda yērobu ba kasu bu Yesu mwa, domi ba tuba ma ben sɔna u mɔn te kua. Adama ba tɔn wɔru nasie.

20 Ba Yesun laakari mɔ kpuro sɔɔ. Ma ba tɔn samba kowobu gɔra win mi, be ba sãare geegibu bu ka nùn mwa win gari gɛɛ sɔɔ, kpa bu nùn tem yēro nɔmu beria.

21 Tɔn be, ba nùn bikia ba nɛɛ, yinni sa yē ma wunɛn gari ka wunɛn sɔɔsira sãa dee dee, a ku ra maa kīru gem wē, a Gusunɔn swaa sɔɔsimɔwa gem sɔɔ.

22 N weene su tem yēro wōo gobi wē? Nge su ku wē.

23 Ye Yesu u ben bwisiku kōsunu wa, yera u nee,

24 i man gobi sōsima. Ma ba nùn yi wē. Ma u nee, waran foto ka yīrera mi.

Ba nee, tem yērogiā.

25 Ma u bu sōwa u nee, n n men na, i tem yēro wēeyo ye n sāa tem yērogiā, kpa i Gusunō wē ye n sāa Gusunōgiā.

26 Ma ba kpana bu nùn nōma turi win gari sōon di t̄ambun wuswaāo. Yera ba ka win wisibu biti kua, ma ba ben nōo mari.

Ḡaribun seebun gari

(I maa m̄erio Mateu 22:23-33, Maaku 12:18-27)

27 Sadusiba be ba ra nee ḡariba kun seemo, ben gabu ba nùn susi ma ba bikia ba nee,

28 yinni, n wee ye M̄owisi u sun yorua. U nee, “Goon b̄eerè ù n gu u kurō deri, ma u kun ka kurō wi bii mara, u koo kp̄i u nùn tubi di, kpa u ka win b̄eerè bweseru waawa.”

29 Nge mena, tundo turosibu nōba yiru gaba raa wāa. Gbiikoo u kurō sua ma u gu, u n̄ ka kurō wi bii m̄o.

30-31 Yiruse ka itase ba nùn sua ḡominiru. M̄eya n kua sere be nōba yiru ye, ba ka gu. Ba n̄ bii mara.

32 Kurō wi, u ra gu.

33 Ḡaribun seebun sanam ben weren kurōwa u ko n sāa. Domi be nōba yiru ye kpurowa ba nùn giā kurō.

34 Yesu u bu wisa u nee, handunia yen t̄amba ba kurōbu ka durōbu suamō,

35 adama sibu be ba ko n b̄onu m̄o sian wāaru ka ḡaribun seebu sōo, ba n̄ kurōbu ka durōbu suamō.

³⁶ Ba ko n ka wəllun gəradoba weenɛwa ba n̄ maa gbimə. Ba ko n s̄a Gusunən bibu domi ba bu seeya gərin di.

³⁷ Məwisin tii u s̄əsi s̄a s̄a ma gəriba koo se, ye u Gusunə soka u nɛɛwa, “Gusunə Aburhamun Yinni, ka Isakin Yinni, ka Yakəbun Yinni” aw̄i d̄əgii yin gari s̄ə.

³⁸ Gusunə kun s̄a gəribun Yinni. U s̄awa wasobugii, domi win mi kpuro ba s̄awa wasobu.

³⁹ Gabu wooda ȳərobu s̄ə ba nɛɛ, yinni, wunɛn gari yi, yi dende.

⁴⁰ Ba n̄ maa k̄aka ba n̄n ḡānu ganu bikie.

Dafidi ka wi Gusunə u gəsa

(I maa mɛrio Mateu 22:41-46, Maaku 12:35-37)

⁴¹ Ma Yesu u bu bikia u nɛɛ, aməna ba koo ka kp̄i bu nɛɛ, Kirisi s̄awa Dafidin bii.

⁴² Domi Dafidin tii u gerua Womusun tireru s̄ə u nɛɛ,

“Yinni Gusunə u nɛn Yinni s̄əwa u nɛɛ, a sinə nɛn n̄m geuə,

⁴³ sere n ka nun wunɛn yibɛrɛba taarea.”

⁴⁴ Dafidi ù n n̄n soka Yinni, aməna u ko n maa ka s̄a win bii.

I tii laakari koowo

ka wooda ȳərobu

(I maa mɛrio Mateu 23:1-36, Maaku 12:38-40)

⁴⁵ Sanam mɛ tən dabira n̄n swaa daki, u win bw̄āabu s̄əwa u nɛɛ,

⁴⁶ i tii laakari ko ka wooda ȳərobu be ba k̄i ba n b̄əsu ka yabe dɛndɛnnu, ba t̄əbirinaa k̄i batuma s̄ə, ba sin yee gbiikinu kasu mɛnnə yenə ka aye bɛɛrɛginu dim soku yerə.

⁴⁷ Ba gɔminibun yɛnusu dimɔ, ma ba kana dɛndɛnnu mɔ bu ka bu wan sɔ. Ba koo bu taarɛ wɛ n kpã.

21

*Gobi yi kurɔ gɔmini goo u kpɛɛ
(I maa mɛɛriɔ Maaku 12:41-44)*

¹ Yesu u nɔni seeya ma u dukiagibu wa ba gobi kpɛɛmɔ sãa yerun kpakororu sɔɔ mi ba ra gobi doke.

² U maa kurɔ gɔmini sãaro goo wa u gobi piiminu yiru kpɛɛmɔ mi.

³ Ma u nɛɛ, na bɛɛ sɔɔmɔ ka gem, gɔmini sãaro wi, u kpɛɛ n be kpuro kere be ba tie.

⁴ Domi ye n sɔndi ben mɔɔ bakaru sɔɔ yera ba wuna ba doke, adama win yãaru sɔɔ u kpuro kpɛɛ ye u ka tii kɔsu.

Yesu u sãa yerun

*kɔrabun gari mɔ
(I maa mɛɛriɔ Mateu 24:1-2, Maaku 13:1-2)*

⁵ Gaba gerumɔ ma sãa yeru ta buraru mɔ ta wã ten kpee buranu ka kɛɛ ni ba Gusunɔ wɛn sɔ. Yera Yesu u nɛɛ,

⁶ sanam sisi mɛ sɔɔ ye i waamɔ mini kpuro yen gaan kpera kun ko n wãa ten tensim wɔllɔ. Ni kpurowa nu koo wɔri.

Wahala ye ya koo na

*handunia yu sere kpe
(I maa mɛɛriɔ Mateu 24:3-14, Maaku 13:3-13)*

⁷ Ba nùn bikia ba nεε, yinni, n̄ n m̄en na, domma yeni ya koo tunuma. Yīre terà ta koo gbi tu kookoo si s̄ōsi.

⁸ Yesu u nεε, i laakari koowo, i ku de bu bεε n̄ni w̄ōke. Domi dabira koo na ka n̄en yīsiru, kpa ba n gerum̄o ba n m̄ò, saa ya turuku kua, beya ba s̄aa Kirisi wi. Adama i ku bu sw̄i.

⁹ I n tabun damu n̄òm̄o ka n̄òsin̄aa sariru, i ku nanda. Domi yera n ko n gbi n tunuma, adama n n̄ kpee te mi gina.

¹⁰ Yera u kram bu s̄ōwa u nεε, bwesenu koo seesina, sinamba koo maa seesina.

¹¹ Tem yīiri bakabu ko n w̄aa ka baranu ka ḡōru, gam ka gam. Maamaaki b̄erum̄gii ka yīre bakanu nu ko n w̄aa w̄oll̄o.

¹² Adama yabu ye kpuro yu sere koor̄a ba koo bεε m̄wa bu bεε n̄ni s̄ō. Ba koo bεε siri kowobu n̄mu s̄andia m̄enn̄o yen̄o, ba koo bεε p̄iris̄am doke, kpa bu ka bεε da sina bokobu ka tem ȳērobun k̄ann̄òs̄o n̄en yīsirun s̄ō.

¹³ Yera n koo bεε ayeru w̄ē i ka seeda di.

¹⁴ I de i n ȳē ma n n̄ b̄een bwisikunu i ko ka tii yina.

¹⁵ Domi kon de i gari gere ka bwisi yi b̄een yib̄ereba kpuro ba n̄ kp̄ē bu yina, n̄ kun m̄ε bu siki.

¹⁶ B̄een m̄aw̄abu mam, ka b̄een maabu ka b̄een w̄an̄abu ka b̄een dusibu ka b̄een b̄ar̄aba, ba koo bεε bu n̄mu s̄andia kpa bu dabiru go bεε s̄ō.

¹⁷ Baawure koo bεε tusi n̄en yīsirun s̄ō.

¹⁸ Adama baa b̄een wirun sera kun borim̄o.

¹⁹ B̄een temanabun saabu b̄een hunde ya koo faaba wa.

Yerusalemun kpeerabun gari

(I maa mεerio Mateu 24:15-21, Maaku 13:14-19)

²⁰ Ma Yesu maa nεε, dɔma te i wa tabu kowoba Yerusalemu tarusi, i n yē ma yen kpeerasiabu turuku kuawa.

²¹ Sanam mε, be ba wāa Yudea, bu suuwo guunu wɔllu gia. Be ba maa wāa Yerusalemun suunu sɔɔ bu yario, be ba maa wāa gberɔ bu ku wura wuuɔ.

²² Domi saa yeya mɔru kɔsiarun sanam, kpuro yu ka kooru ye ba yorua Gusunɔn gari sɔɔ.

²³ Gurigibu ka tɔn kurɔ be ba bibu bɔm kēmɔ saa ye sɔɔ, ba koo nɔni swāaru wa. Domi nuku sankira bakanu ko n wāa tem sɔɔ, ka maa mɔru baka bu ka tɔn be sεyasia.

²⁴ Ba koo bu sɔsiri ka takobi, kpa bu bu yoru mwa tem baama. Bwese tukunu koo maa Yerusalemu taaku sere nin saa yu ka turi.

Tɔnun Biin naaru

(I maa mεerio Mateu 24:29-31, Maaku 13:24-27)

²⁵ Yesu kɔm nεε, yīrenu ko nu n wāa sɔɔ ka suru ka kperi sɔɔ. Tem sɔɔ, nɔni swāa bakara koo bwesenu deema kpa nu biti soora nim wɔku ka nim kurenun wurenun sɔ.

²⁶ Nandabu koo tɔmbu wasikira bā n mara ye n koo kooru handunia sɔɔ, domi wɔllun dam mu koo yīri.

²⁷ Saa yera ba koo Tɔnun Bii wa u kurama guru wiru sɔɔ, ka dam bakam ka yiiko.

²⁸ Yeni yà n naabu torua, i yɔrɔ sɔnwɔ kpa i bεen wiru seeya yèn sɔ bεen yakiabu turuku kua.

Yīre te dāa te ba mɔ figie

ta sɔɔsimɔ

(I maa mεerio Mateu 24:32-35, Maaku 13:28-31)

29 Ma u bu garin weenasii kua u nεε, i dāa te ba m̀ figie mεerio ka dānu kpuro.

30 Nù n kpararu torua, bεen tii ì n mεera, i yē ma yande tomburura ta turuku kooma.

31 Nge mεya bεe maa, ì n yabu ye wa ya wee, i n yē ma n turuku kuawa Gusunɔ u ka bandu swīi.

32 Ka geema na bεe s̄ɔmɔ, saa yenin t̄mbu gabu ba ñ ḡhimɔ yabu ye kpuro yu ka koorā.

33 W̄llu ka tem mu koo doona, adama nen gari kun doonɔ.

I tii laakari ko

34 Ma Yesu kpam nεε, i n bεen tii sε, kpa i ku ra ko laakari sariba dibu ka n̄rubun s̄ɔ ka handunian wururabu, kpa t̄ɔ te, tu ku bεe suaru w̄ri nge yina.

35 Domi ta koo baawure deema wi u w̄a tem mε kpuro s̄ɔ.

36 Yen s̄ɔ, i n swaa mεera kpa i n kanaru m̀ saa baayere, kpa i dam wa i ka kisira kpuro ye n koo nan di, kpa i ka kpī i ȳra T̄nun Biin wuswaaɔ.

37 Bururu baatere Yesu ra Gusunɔn garin keu s̄ɔsiwa s̄a yerɔ, yoka kpa u da u kpuna Olifin guuru w̄llɔ.

38 N n kua bururu t̄mbu kpuro ba ra n̄wa win mi s̄a yerɔ bu ka win gari swaa daki.

22

Wirugiba wesianamɔ

bu ka Yesu go

(I maa mεerio Mateu 26:1-5, Maaku 14:1-2, Yohanu 11:45-53)

1 P̄ε ye ba kun seeyatia doken t̄ɔ bakaru, te ba ra soku Ḡɔ sararibu ta turuku kua.

² Yāku kowo tənwerobu ka wooda yērobu ba bwisi berinamə bu ka Yesu go domi ba tən wərun berum mə.

Yudasi u kī u Yesu

wirugibu nəmu səndia

(I maa mɛɛrio Mateu 26:14-16, Maaku 14:10-11)

³ Yera Setam ya dua Yudasin gōruə wi ba sokumə Isikariotu. U sāawa bwāabu wəkura yiru yen turo.

⁴ Ma u da u nɔə tia kua ka yāku kowo tənwerobu ka sāa yerun kōsobun wirugibu u ka bu Yesu nəmu səndia.

⁵ Ben nukura dora ma ba wesiana bu ka nùn gobi kē.

⁶ U wura, ma u swaa kasu u ka bu Yesu nəmu səndia saa ye n weenɛ kpa tən wəru ga kun yē.

Yesun səəru

Gəə sararibun yaa dibun sə

(I maa mɛɛrio Mateu 26:17-25, Maaku 14:12-21, Yohanu 13:21-30)

⁷ Pēɛ ye ba kun seeyatia doken tōru tē səə ba ra Gəə sararibun yāanu go, ta tunuma.

⁸ Ma Yesu u Piɛɛ ka Yohanu gəra u nɛɛ, i doo i Gəə sararibun tōə bakarun səəru ko su ka te di.

⁹ Ba nùn bikia ba nɛɛ, mana u kī bu ten səəru ko.

¹⁰ U bu wisa u nɛɛ, n wee, i n wuu dua i kpa i ko ka durə goo yinna u nim tooru səəwa. I nùn swīiyə yenu mi u dua,

¹¹ kpa i yenu gen yēro sə i nɛɛ, yinni nɛɛ, diru mana u koo be Gəə sararibun tōə bakaru di ka win bwāabu.

¹² Yēro u koo bɛɛ gidambisa baka səəsi ye ba sənwa. Miya i ko səəru ko.

13 Ba doona ma ba baayere deema nge me u raa bu sɔɔwa, ma ba Gɔɔ sararibun tɔɔ bakarun sɔɔru kua.

Yinnin dīa domaruginu

(I maa mɛɛrio Mateu 26:26-30, Maaku 14:22-26, Korinti I, 11:23-25)

14 Saa ya tura, ma Yesu u sina u ka di ka win gɔɔrobu sannu.

15 Ma u nɛɛ, na kīa gem gem n Gɔɔ sararibun tɔɔ baka teni di ka bɛɛ sannu n sere nɔni sɔɔra.

16 Na bɛɛ sɔɔmɔ ma na n̄ maa te dimɔ sere tu ka kooɔa ban te Gusunɔ u swīi sɔɔ.

17 Yera u n̄ra sua u Gusunɔ siara ma u nɛɛ, i tam n̄ra ye mɔɔ i n̄ bɛɛ kpuro.

18 Na bɛɛ sɔɔmɔ, saa tɛn di na n̄ maa tam meni n̄rumɔ sere Gusunɔ u ka bandu swīi.

19 Yen biru u p̄ɛɛ sua. Ye u Gusunɔ siara u kpa, u ye murura u bu w̄ɛ u nɛɛ, yeniwa nen wasi [yi ba w̄ɛ bɛɛn sɔ. I n da yeni ko i n ka man yaaye.

20 Ye ba dim kpa, u maa n̄ra sua u bu w̄ɛ u nɛɛ, n̄ra yeniwa nɔɔ mwɛɛ kpaaru te ba sire ka nen yem me mu yari bɛɛn sɔ.]

21 Adama n wee, wi u koo man d̄mɛ, win n̄mu ga w̄aa gb̄ɛɛrɔ ka n̄guu sannu.

22 Tɔn̄un Bii u doonɔ nge me Gusunɔ u yi, adama n̄ni sw̄aarugiiwa wi u koo n̄n̄ d̄mɛ.

23 Ma ba bikianaa torua, wara u koo yen bweseru ko ben suunu sɔɔ.

Tɔnwerorun sikirinɔ

24 Ma sikirinɔ ga kpam seewa Yesun bw̄aabun suunu sɔɔ, ba bikianaɔ ben wi u koo ko tɔnwerɔ.

25 Yesu u bu sɔɔwa u nɛɛ, handunia min sinamba ba ben t̄mbu dam d̄remɔ, ka me, ba bu sokumɔ gean kowobu.

26 Adama i ku de n sãa mε bεεn mi. I de bεε kpuron tɔnwero u n sãa nge bεε kpuron yãkabu, kpa wi u sãa wirugii u n sãa nge sɔmɔ.

27 Wara kere, wi u dimɔ? Nge wi u ka dīanu naamɔ. N n̄ wi u dimɔ? Wee, na wãa bεεn suunu sɔɔ nge sɔmɔ.

28 Bεε i ka man tɛmana nɛn laakari mεεribun saa sɔɔ.

29 Yen sɔna nge mε nɛn Baaba u man bandu yiiya, mεya na maa bεε ayeru yiiye,

30 i ka di i nɔ ka nε sannu nɛn bandu sɔɔ, kpa i n sɔ sinɔ kitanu wɔllɔ i ka Isireliban bwesenu wɔkura yiru siri.

Yesu u nεε, Piεε koo n̄n siki

(I maa mεεrio Mateu 26:31-35, Maaku 14:27-31, Yohanu 13:36-38)

31 Ma Yinni u nεε, Simɔɔ Simɔɔ, Setam ya saa wa yu ka bεε sara nge alikama.

32 Adama na kanaru kua wunɛn sɔ kpa wunɛn naanε dokebu bu ku ka kpe. Sanam mε a gɔsirama nɛn mi, a wunɛn berusebu dam kεεyɔ.

33 Piεε nεε, Yinni na sɔɔru kpa n ka nun da pirisɔm sɔɔ ka gɔɔ sɔɔ.

34 Ma Yesu u nεε, Piεε na nun sɔɔmɔ, gisɔ gɔo dɔɔ gu sere swī kaa man siki n̄n ita a nεε, a n̄ man yě.

Yansurɔru ka bɔɔ

wuu daatiru ka takobi

35 U kɔam bu sɔɔwa u nεε, sanam mε na bεε gɔra yansurɔru ka bɔɔ wuu daatiru ka baranu sari, i gãanu bia? Ba nεε, aawo, sa n̄ gãanu bie.

36 Ma u nεε, to tẽ, wi u yansurɔru mɔ u tu suo, mεya maa wi u bɔɔ wuu daatiru mɔ. Wi u kun maa takobi mɔ, u win yaberu dɔro u ka ye dwe.

³⁷ Domi na bæε sōmō, nge mε ba yorua, “Ba nùn garisi tən kōso.” Ya n̄ koo ko ya kun man koore mε. Ye n maa sāa n̄en gari ya wiru goorō.

³⁸ Ba n̄εε, Yinni, takobi yiru wee. Ma u n̄εε, su yen baa deri.

Yesu u kanaru m̄ò

Olifin guuru w̄ollō

(I maa m̄εrio Mateu 26:36-46, Maaku 14:32-42)

³⁹ Ye Yesu u yara u da Olifin guurō nge mε win d̄ōn̄ε. Ma win bwāaba nùn swīi.

⁴⁰ Ye ba tura yam mi, u bu sōwa u n̄εε, i kanaru koowo kpa i ku du k̄akiribu s̄ō.

⁴¹ Yen biru u ka bu desira fiiko nge mε t̄onu u koo kpī u kperu kara tu yōran saka ma u yiira mi, u kanaru kua.

⁴² U n̄εε, Baaba à n kī, a de wahala ye, yu man desirari. Adama a de wunen kīru tu koora, n n̄ m̄ō n̄εguru.

[
⁴³ Yera Gusun̄on ḡorado u nùn kurema w̄ollun di u ka nùn dam k̄ē.

⁴⁴ Nuku sankira bakanu s̄ō u kanaru m̄ò ka dam, ma win w̄enyānu kua nge ȳem nu d̄āakum̄ō tem̄ō.]

⁴⁵ Ye u kanaru kua u kpa, u da win bwāabun mi gia. U bu deema ba do ka nuku sankiranu.

⁴⁶ Ma u bu sōwa u n̄εε, m̄ban s̄ōna i do. I seewo i kanaru ko kpa i ku du k̄akiribu s̄ō.

Yesun m̄waabu

(I maa m̄εrio Mateu 26:47-56, Maaku 14:43-50, Yohanu 18:3-11)

⁴⁷ Sanam mε Yesu u gari yi m̄ò, yera t̄on w̄oru ga tunuma, ma wi ba sokum̄ō Yudasī, w̄əkura yiru

yen turo, u bu gbiie. U Yesu susi u ka nùn nene u bɔkasi.

⁴⁸ Ma Yesu nee, Yudasi, ka tɔbiri tenin bwesera kaa ka Tɔnun Bii yiberɛba nɔmu sɔndia?

⁴⁹ Be ba wãa ka Yesu sannu, ye ba wa ye n koo ko, ba nee, Yinni, su ka bu takobi sɔro?

⁵⁰ Ma ben turo u yãku kowo tɔnweron sɔmɔ sɔra u win nɔm geun soo bura.

⁵¹ Ma Yesu nee, i den derio me.

Ma u durɔ win soo ge baba u gu bekia.

⁵² Yen biru Yesu u yãku kowo tɔnwerobu ka sãa yerun kɔsobun wirugibu ka Yuuban guro gurobu sɔɔwa u nee, nena bee i mwaabu na ka takobi ka bokunu nge swaa dio?

⁵³ Baadommawa na wãa ka bee sãa yerɔ, ma i ñ man mwe. Tɛ beeya i saa yeni mɔ, bee ka yam wɔkurun damgii.

Piɛɛ u Yesu siki

(I maa mɛrio Mateu 26:57-58, 69-75, Maaku 14:53-54, 66-72, Yohanu 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Ye ba Yesu mwa ba kpa, ba ka nùn da yãku kowo tɔnweron yenuɔ. Piɛɛ bu swĩ dandankuru.

⁵⁵ Ba dɔɔ sɔrua yenu yaaraɔ, ma gaba sɔ mi. Piɛɛ u maa sina ka be.

⁵⁶ Sɔm kowo tɔn kurɔ goo u nùn wa u sɔ dɔɔn bɔkuɔ, ma u nùn nɔni girari u nee, durɔ wini maa, u raa wãa ka wi.

⁵⁷ Adama u siki u nee, kurɔ wune na ñ nùn yɛ.

⁵⁸ N te fiiko, goo kparam nùn wa ma u nee, wune a maa sãawa tɔn begii.

Ma Piɛɛ u durɔ wi sɔɔwa u nee, aawo, na ñ sãa begii.

⁵⁹ Yen biru n kua kɔba tian saka, goo u maa wure u nɛɛ, ka geema durɔ wini maa, u raa wɔa ka wi, domi Galilegiywa.

⁶⁰ Piɛɛ u nɛɛ, wunɛ, na ñ yɛ ye a kī a gere.

Yande nge mɛ u gari yi mɔ, goo dɔɔ ga swī.

⁶¹ Ma Yinni u sīra u Piɛɛ mɛera. Yera Piɛɛ u gari yi yaaya yi Yinni u raa nùn sɔɔwa u nɛɛ, gisɔ goo dɔɔ gu sere swī, kaa man siki nɔn ita.

⁶² U yara tɔɔwɔ u swī ka nuku sankiranu.

Ba Yesu yaakoru mɔ

(I maa mɛerio Mateu 26:67-68, Maaku 14:65)

⁶³ Tɔn be ba Yesu nɛni ba nùn gari bɔkɔ mɔ ba nùn soomɔ.

⁶⁴ Ba nùn wuswaa wɔkua ma ba nùn sɔɔmɔ u tubuo wi u nùn so.

⁶⁵ Ma ba nùn wɔm dabinu ganu wɔmmɔ.

Ba Yesu sirimɔ Yuuban

tɔnwerobun mennɔ yerɔ

(I maa mɛerio Mateu 26:59-66, Maaku 14:55-64, Yohanu 18:19-24)

⁶⁶ Ye yam sɔra, Yuuban guro gurobu ka yaku kowo tɔnwerobu ka wooda yɛrobu ba menna ma ba dera ba ka Yesu da ben siri yerɔ.

⁶⁷ Ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ à n sɔan na Kirisi wi.

Yesu bu wisa u nɛɛ, baa nà n bɛɛ sɔɔwa i ñ naane dokemɔ.

⁶⁸ Mɛya nà n maa bɛɛ gãanu bikia, i ñ man wisimɔ.

⁶⁹ Saa tɛn di, Tɔnun Bii u koo sina Gusunɔ damgiin nɔm geuɔ.

⁷⁰ Be kpuro ba nɛɛ, ñ n man na wunɛ Gusunɔn Biiwa?

Ma u bu wisa u nɛɛ, oo, nɛ Gusunɔn Biiwa, nge mɛ i gerua.

⁷¹ Yera ba nεε, mban seedawa sa maa kasu. Beεen tii sa ye nua saa win nɔɔn di.

23

Ba ka Yesu da Pilatin wuswaaɔ
(I maa mεerio Mateu 27:1-2, 11-14, Maaku 15:1-5, Yohanu 18:28-38)

¹ Ma ba seewa be kpuro sannu ba ka Yesu da Pilatin kɔnnɔwɔ.

² Ba nɔn durum manibu wɔri ba nεε, sa wini deema u tɔmbu bwisi kɛmɔ bu ka bandu kɔri bwia, u maa yinamɔ bu tem yɛro wɔɔ gobi kɔsia. U tii sokumɔ Kirisi, sina boko.

³ Pilati u nɔn bikia u nεε, wunε Yuuban sina bokowa?

Yesu u nεε, oo, nge mε a gerua.

⁴ Pilati u yɔku kowo tɔnwerobu ka tɔn wɔru sɔɔwa u nεε, na n taarε gaa wa durɔ wi sɔɔ.

⁵ Adama ba nɔɔ girari ba nεε, u tɔmbu bwisi kɛmɔwa bu ka sanna, u bu yen keu sɔɔsimɔ. U torua Galilen di ma u da Yudean tem kpuro sɔɔ. Wee, u maa na mini tɛ.

Ba ka Yesu da

Herodun wuswaaɔ

⁶ Ye Pilati u yeni nua, u bikia durɔ wi, u n Galilegiin na.

⁷ Ye u gia ma u weewa Herodun bandun tem di, u nɔn gɔsia win mi. Herodu maa wɔa Yerusalemuɔ saa ye sɔɔ.

⁸ Sanam mε Herodu u Yesu wa, win nukura dora gem gem. Saa tɛebun diya u kasu u nɔn wa, win labaari ye u nɔɔmɔ ba gerumɔn sɔ. Domi u yɛiyɔ u Yesun sɔm maamaakigiru wa dɔma te u koo nɔn wa.

⁹ U nùn gari bikia n ka te adama Yesu kun nùn gɛɛ wisa.

¹⁰ Yāku kowo tɔnwɛrobu ka wooda yēroba wāa mi, ba nùn durum manimɔ ka dam.

¹¹ Herodu ka win tabu kowobu ba nùn yaakoru kua ma ba nùn gari bɔkɔ kua. Ye ba nùn yabe buraru sebusia ba kpa ba nùn gɔsia Pilatin mi.

¹² Yen dɔma tera Pilati ka Herodu ba dora, be, be ba raa yibere tɛɛru mɔsinɛ.

Ba Yesu taare wɛ bu go

(I maa mɛɛrio Mateu 27:15-26, Maaku 15:6-15, Yohanu 18:39-19:16)

¹³ Pilati u yāku kowo tɔnwɛrobu ka Yuuban wirugibu ka tɔn wɔru sokusia.

¹⁴ U bu sɔɔwa u nɛɛ, i ka man durɔ wini naawa nge wi u tɔmbu bwisi kɛmɔ bu ka bandu kōri bwia. N wee, na gari yin asansi bikia bɛɛn wuswaaɔ, na n maa gāanu wa durɔ wi sɔɔ, ni nu sɔɔsimɔ ma geema ye i gerua win sɔ.

¹⁵ Mɛya maa Herodun tii, domi u sun nùn wesiamama. Durɔ wi kun gāanu kue ye n ka gɔɔ nɛ.

¹⁶ Yen sɔ, na kon nùn kara nà n nùn sɛɛyasia na kpa.

[
¹⁷ N deema tɔɔ bakaru baatere tilasiwa Pilati u ka pirisɔm turo kara.]

¹⁸ Ba nɔɔgiru sua be kpuro sannu ba nɛɛ, a wini goowo, kpa a sun Baraba kara!

¹⁹ Ba raa Baraba wi doke pirisɔm sɔɔ yèn sɔ u tɔmbu sannɔ bɔrie wuu sɔɔ, u maa tɔnu go.

²⁰ Pilati u kpam ka bu gari kua yèn sɔ u gɔru doke u Yesu kara.

21 Adama ba wurenu seewa ba nεε, a kpareo, a nùn dāa bunanaru kpareo!

22 Pilati u kpam bu sɔɔwa nɔn itase u nεε, kɔsa yerà u kua. Na òn gāanu wa wi sɔɔ ye n ka gɔɔ nε. Yen sɔ, nà n nùn seeyasia na kpa, kon nùn kara.

23 Adama ba wure ba nɔɔgiru sua ba nεε, bu nùn kpareo. Ma ben wurenu nu nùn kamia.

24 Ma Pilati u wooda yi nge mε ba bikia.

25 U wi ba bikia yɔsu wi ba pirisəm doke sannɔ ka tɔn goobun (200) sɔ, ma u bu Yesu deria ben gɔru kīru sɔɔ.

Ba Yesu kpare

dāa bunanaru wɔllɔ

(I maa mεerio Mateu 27:32-44, Maaku 15:21-32, Yohanu 19:17-27)

26 Sanam mε ba ka Yesu dɔɔ, ba goo mwa wi ba mɔ Simɔ Sirɛnigii, wi u win gberu wee, ma ba nùn dāa bunanaru sɔbi u ka Yesu swīi.

27 Tɔn wɔru guna ya nùn swīi. Ye sɔɔ, tɔn kurɔbu gaba wāa be ba sumɔ ba kpasɔ wɔri mɔ win sɔ.

28 Yesu u sīira ben mi gia ma u nεε, Yerusalemun tɔn kurɔbu, i ku swī nɛn sɔ, adama i swīiyɔ bεen sɔ ka bεen bibun sɔ.

29 Domi n wee, sanam sisi ye ba koo nεε, doo nɔɔrugiba wīrobu ka bèn nukura kun marure, ka bèn bwāa kun bij bəm kēere.

30 Saa yera ba koo guunu sɔ bu nεε, i sun sēsikio, kpa bu gungunu sɔ bu nεε, i sun wukirio.

31 Domi bà n yenin bweseru dāa bekuru kua, amɔna n ko n sāa dāa gbeburun mi.

32 Saa ye sɔɔ, ba maa kɔsan kowobu yiru gabu ka da be ba koo go ka Yesu sannu.

33 Sanam mε ba tura yam mi n ka wii koko weene, ba nùn dāa bunanaru kpare ka kōsan kowobu yiru ye, turo nōm geuə, turo nōm dwarə.

34 Yesu u nεε, Baaba a bu suuru kuo domi ba n̄ yē ye ba m̀.

Ba win yānu tete toosi ba bōnu kua.

35 Tən wəru ga wāa mi, ga nùn mεera. Ka wirugibə, ba Yesu yaakoru m̀ ba m̀, u gabu faaba kua. Ū n sāan na Kirisi wi Gusunə u gōsa, u maa win tii faaba koowo.

36 Tabu kowobu ba maa susi bu ka nùn yaakoru ko, kpa bu nùn tam mōmməm wē.

37 Ma ba nεε, à n sāan na Yuuban sina boko, a tii faaba koowo wunen tii.

38 Dāa tē səə ba nùn kpāren wəllə, yora gaa wāa ye ya gerumə winiwa Yuuban sina boko.

39 Kōsan kowo ben turo be ba dāa bunanaru kpare mi, u Yesu gari kam gerusimə u m̀, n n̄ wunε a sāa Kirisi wi? A tii faaba koowo, kpa a maa sun faaba ko.

40 Adama win turo u nùn gerusi u nεε, a n̄ Gusunə nasie? Wunε wi ba taarε wē nge wi?

41 Bεsεn mi, n ka sun dende domi bεsεn kookoosun areya sa mwaamə, adama sii wini u n̄ gāa kōsunu ganu kue.

42 Ma u nεε, Yesu, dōma te a sina wunen bandu səə, a man yaayo.

43 Yesu u nùn wisa u nεε, ka geema na nun sōmə, gisə kaa n wāa ka nε gəribun wāa yee geeru səə.

Yesun gəə

(I maa mεerio Mateu 27:45-56, Maaku 15:33-41, Yohanu 19:28-30)

44 Saa ye, sɔɔ wii wɔlla, ma yam mu t̄ira handunia kpuro sɔɔ sere sɔɔ ka yāara. Yen t̄εεbu ka kɔba ita n̄ε.

45 Sɔɔ yam t̄ira ma beku kare te ta wāa s̄aa yeru sɔɔ ta ḡεera ta b̄onu kua yiru.

46 Yesu u gb̄ara ka dam u n̄εε, Baaba, na nun n̄en hunde n̄omu s̄andia.

Ye u gari yi gerua u kpa, ma u sariru kua.

47 Ye tabu kowobun t̄anwero u wa ye ya koorā, u Gusunɔ siara u n̄εε, ka geema, durɔ wini geegiiwa.

48 Yen biru t̄an w̄aru ge ga wāa mi, ye ga wa ye ya koorā, ga ḡasira ka biti baka.

49 Be ba Yesu ȳε kpuro ka t̄an kurɔ be ba n̄un sw̄iima Galilen di, ba ȳɔ n̄ d̄esire ba ka m̄εera ye n̄ kooramɔ.

Yesun sikubu

(I maa m̄εerio Mateu 27:57-61, Maaku 15:42-47, Yohanu 19:38-42)

50-51 Durɔ goo wāa wi ba sokumɔ Yosefu. U na saa Yuuban wuu gagun di ge ba m̄ò Arimate. U s̄aa geegii ka t̄an geo ma u mara Gusunɔ u na u win bandu sw̄i. U wāa siri kowobun wuuru sɔɔ, adama u n̄ daa ben gere ka ben kookoosu wure.

52 Wiya u da Pilatin mi, u Yesun goru kana.

53 U tu sarasia d̄aa bunanarun di ma u ka tu bekuru t̄ekua, u tu kp̄i siki kpee w̄arugirɔ, mi ba n̄ goo dokere.

54 T̄ɔ te, t̄ɔ w̄ɛrarugirun s̄arun t̄ɔra, t̄en yokan di t̄ɔ w̄ɛrarugira koo tore.

55 Kurɔ be ba raa Yesu sw̄iima Galilen di, ba Yosefu ȳɔsiri ma ba siki te wa, ka nge m̄ε ba Yesun goru kp̄isina.

⁵⁶ Ma ba gəsira ba gum mε mu nuburu do ka turaren səuru kobu da.

Tōw wērarugiru sōnu ba wēra nge mε wooda ya gerua.

24

Yesun seebu gərin di

(I maa mεerio Mateu 28:1-10 Maaku 16:1-8, Yohanu 20:1-10)

¹ Ye n kua alusuma buun buru buru yellu, kurə be, ba da sikiru mi ka gum nuburugim mε ba səuru kua.

² Ba deema kpera bimiare sikirun nəon di.

³ Ba dua adama ba n̄ Yinni Yesun goru deemε.

⁴ Nge mε ba ka yen biti yō, n wee tambu yiru gaba bu kurema ba yānu sebua ni nu ballimə.

⁵ Kurə be, ba nanda ma ba tuka ma durə be, ba nεε, mban sōna i waso kasu gəribun suunu səw.

⁶ U n̄ wāa mini, u seewa gərin di. I yaayo ye u raa bεε sōwa sanam mε u wāa Galileə.

⁷ U nεε, ba n̄ koo ko ba kun Tənnun Bii tən kəsobu nəmu səndie, kpa bu n̄n dāa bunanaru kpare, kpa u kpam se sōw itase.

⁸ Ma kurə be, ba Yesun gari yi yaaya.

⁹ Ba gəsira sikiru min di ba da ba ye kpuro bwāabu wəkura tia ye ka be ba tie kpuro nəsia.

¹⁰ Maari Madalagii ka Yoana ka Maari, Yakəbun mero ka kurəbu gabu, beya ba ye gəro be sōwa.

¹¹ Adama gari yi, yi bu sāare sukuru, ba n̄ kurə ben gere naanε kue. [

¹² Ma Piεε u seewa u duka da sikiru mi. Ye u yāara, u n̄ gāanu wa ma n̄ kun mə beku te ba raa

ka goo te tēkua ta suba temə. Ma u gəsira win yenuə ka biti.]

Emayusin daabu

(I maa mērio Maaku 16:12-13)

¹³ Yera sōo tee te sōo, gəro ben yiru ya wuu dōo ge ba sokumə Emayusi. Ga ka Yerusalemu toma nge kilo wəkura tian saka.

¹⁴ Ye n koorā kpuro, ba yen faagi mō.

¹⁵ Sanam mē ba gari yin faagi mō ba sikirinemə, Yesu u susi ben bəkuə u swaa mō ka be sannu.

¹⁶ Ba nūn wa adama gāanu yina bu nūn tubu.

¹⁷ U bu bikia u nēε, gari yirā i mō mē, i ka sīimə.

Ma ba yōra ba wuswaa burisinε ka nuku sankiranu.

¹⁸ Ben turo, wi ba sokumə Keleopa, u nēε, ma n kun wunε turo baasi, wara wāa Yerusalemuə wi u kun yē ye n koorā sōo mēε te sōo.

¹⁹ Ma u bikia u nēε, mban bwesera n kua.

Ba nēε, ye ba Yesu Nasaretigii kuan gariya sa mō. Durə wi, u sāa Gusunən sōmō wi u ra sōm maamaakiginu ko kpa u gari gere ka yiiko Gusunə ka tōmbu kpuron wuswaaə.

²⁰ Bεsεn yāku kowo tənwerobu ka wuun wirugibu ba nūn tōmbu nōmu səndia bu ka nūn taare wē bu go ma ba nūn dāa bunanaru kpare.

²¹ Sa raa yīiyə wiya u koo Isireliba yakia, adama yen sōo itase wee, ye yeni kpuro ya ka koorā.

²² Yen biruwa kurəbu gabu bεsε sən di ba sun gidi swee. Ba da sikiru mi buru buru yellu,

²³ ba n̄ Yesun goru deemε. Ma ba na ba nēε, wəllun gəradoba ba bu kure ma ba bu sōowa u be wasi.

24 Gabu beŋen wuuru sɔɔ ba da siki ten mi ma ba baayere deema nge me kurɔ be, ba bu sɔɔwa, adama ba ñ win tii wa.

25 Yera Yesu u bu sɔɔwa u neɛ, tɔn bwisi sari beɛ, ka be ba ku ra naane doke fuuku ye Gusunɔn sɔmɔbu ba bu sɔɔwa,

26 Kirisi u koo ko u kun nɔni sɔɔre u sere du win yiiko sɔɔ?

27 Ma u torua Mɔwisin min di ka Gusunɔn sɔmɔbu kpuro, u bu win gari tubusia yi yi wɔa Gusunɔn gari kpuro sɔɔ.

28 Sanam me ba wuu turuku kua ge ba dɔɔ, u kua nge u kɪ u da wuswaaɔ.

29 Ma ba nɔn suuru kana ba neɛ, u sinɔ ka be domi yoka kua kɔ, sɔɔ maa kpa. Ma u wura u ka bu sina.

30 Sanam me u dimɔ ka be, u pɛɛ sua u ye domaru koosi, ma u ye murura u bu wɛ.

31 Saa yera ben nɔni wukiara ba nɔn tuba, yande ma ba nɔn bia.

32 Ma ba sɔɔnamɔ ba neɛ, beŋen gɔru ga ñ ka sun gari kue swaa sɔɔ ye u ka sun gari mɔ ma u sun Gusunɔn gari tubusiamɔ?

33 Ma ba yande seewa ba gɔsira Yerusalemuɔ. Ba deema wɔkura tia ye ka gabu ba mɛnne.

34 Be ba mɛnne mi, ba tɔnu yiru ye sɔɔwa ba neɛ, Yinni u seewawa gɔrin di ka gem, u tii Simɔɔ sɔɔsi.

35 Ma tɔnu yiru ye, ya maa gerua ye n bu deema swaa sɔɔ ka nge me ba nɔn tuba sanam me u pɛɛ ye murura u bu wɛ.

*Yesu u win bwɔabu tii sɔɔsi
(I maa mɛɛrio Mateu 28:16-20, Maaku 16:14-18,
Yohanu 20:19-23, Gɔrobun Kookoosu 1:6-8)*

36 Sanam me ba gari yi mɔ, win tii u kurama ben suunu sɔɔ [u neɛ, Gusunɔ u beɛ alafia kɛ].

37 Ba nanda, berum bu mwa. Ba tamaa siiniwa.

38 Adama u bu sɔɔwa u nɛɛ, mban sɔna bɛɛn laakari burisira. Mban sɔna bwisiku ninin bwesera wɔa bɛɛn gɔrusɔ.

39 I nɛn nɔma ka nɛn naasu mɛɛrio. Nɛna. I man babo i wa. Siini ya ku ra n wasi ka kukunu mɔ, nge mɛ i wa na mɔ.

[
40 Sanam mɛ u ye gerumɔ u bu win nɔma ka win naasu sɔɔsi.]

41 Ben nuku dobu sɔɔ, ba n̄ gina naanɛ doke, ma ba saaron s̄a. Yen sɔna u bu bikia u nɛɛ, i ḡānu mɔ n di?

42 Ba n̄n sw̄a kuseru w̄ɛ te ba s̄ɛwa.

43 U tu sua u tema ben wuswaaɔ.

44 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, yeya na raa bɛɛ sɔɔwa sanam mɛ na wɔa ka bɛɛ na nɛɛ, kpuro ye ba yorua nɛn s̄ Mɔwisin woodan tireru sɔɔ ka Gusunɔn sɔmɔbuginu ka yerukobun womusu sɔɔ, ya n̄ koo ko ya kun koore.

45 Yera u ben bwisi wukia Gusunɔn gari yi ka bu yeeri.

46 Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, nge mɛya ba yorua, Kirisi u koo n̄ni sw̄aru wa, kpa u se ḡarin di s̄ɔ itase.

47 Kpa bu tem kpuron tɔmbu s̄ ka win ȳisiru bu nɛɛ, bu ḡɔru ḡasio bu ka ben toranun suuru wa. Ba koo torewa Yerusalemun di.

48 Bɛɛya maa yen seeda diobu.

49 Wee, kon bɛɛ m̄risiama ȳn n̄ɔ m̄wɛru nɛn Baaba u kua. Adama i n wɔa wuu ge sɔɔ sere w̄allun dam mu ka bɛɛ wukiri.

*Yesu u doona w̄allɔ
(I maa mɛɛrio Maaku 16:19-20, Ḡarobun
Kookoosu 1:9-11)*

⁵⁰ U ka bu da sere Betani gia, ma u win noma sua wallo u bu domaru kua.

⁵¹ Sanam me u bu doma te kuamme, u desira ben bokun di [ma u suara wallo].

⁵² Ba nun sawa ma ba gosira Yerusalemu ka nuku doo bakabu.

⁵³ Saa yerowa ba ra n waa ba n Gusuno siaramo.

Bibeli Gusunɔn Gari
The Holy Bible in the Baatonum language of Benin,
also called the Bariba language

copyright © 2013 SIM

Language: Bariba (Baatonum)

Translation by: SIM International

Bariba, Bibeli Gusunɔn Gari

This translation, published by the UEEB/SIM au Benin, was published in 1996.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at SIM, BP 15, Parakou, Benin.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022
00601790-b883-5da1-83f2-d05a7fa289a8